

אוקטובר • נובמבר • דצמבר • 2015

ירמיהו

רבעון ד', 2015

מדריך שיעורי שבת

ירמיהו

מאת: אימרה טוקיקס

מאנגלית: ישראל פישר

אוקטובר • נובמבר • דצמבר

הוצאת "חיים ושלום"

מערכת: לינקולן 4 ירושלים 94186

עיצוב: אנה שרבקוב

תוכן העניינים :

- שיעור 1: 26 לספטמבר - 2 אוקטובר. הקריאה הנבואית לירמיהו. 6
- שיעור 2: 3 - 9 אוקטובר. המשבר (בתוכנו ומחוצה לנו). 13
- שיעור 3: 10 - 16 אוקטובר. חמשת המלכים האחרונים של יהודה. 20
- שיעור 4: 17 - 23 אוקטובר. תוכחה ותגמול. 27
- שיעור 5: 24 - 30 אוקטובר. צרות נוספות לנביא. 34
- שיעור 6: 31 אוקטובר - 6 נובמבר. מעשים סמליים. 41
- שיעור 7: 7 - 13 נובמבר. המשבר ממשיך. 48
- שיעור 8: 14 - 20 נובמבר. הרפורמות של יאשיהו. 55
- שיעור 9: 21 - 27 נובמבר. עולו של ירמיהו. 62
- שיעור 10: 28 נובמבר - 4 דצמבר. חורבן ירושלים. 69
- שיעור 11: 5 - 11 דצמבר. הברית. 76
- שיעור 12: 12 - 18 דצמבר. בחזרה למצרים. 83
- שיעור 13: 19 - 25 דצמבר. לקחים מספר מירמיהו. 90

המדריך ללימודי תנ"ך ליום שבת חובר במשרד המדריך ללימודי תנ"ך למבוגרים בועדה הכללית של האדוונטים שומרי השבת. הכנת המדריך נעשית תחת פיקוחה הכללי של ועדה בינלאומית להערכת כתבי יד של מדריכי שבת, שחבריה משרתים בתור עורכים. המדריך היוצא לאור משקף את המלצות הועדה, ולא בהכרח או בלבד את כוונת הסופר(ים).

גרסאות תנ"ך

ציטוטי הברית החדשה לקוחים מתוך: הברית החדשה המודרנית, גירסא 2.1;
הברית החדשה תרגום דליטש, גירסא 2.0

כל הזכויות שמורות © לחברה לכתבי הקודש בישראל, 1976, 1991. החומר ניתן ברשות.

מי-יתן

העברית המקראית, כמו רוב השפות בעולם, זרועה בניבים, מילים, או משפטים שאומרים משהו שונה ממשמעותם המיידית. דוגמה לכך היא 'מי-יתן', ניב המורכב משתי מילים: 'מי?' ו'יתן'. בתנ"ך ביטוי זה מבטא את הרעיון של משאלה, של רצון, של מישוה שרוצה משהו במאוד מאוד. לדוגמא, לאחר בריחתם ממצרים, בשעת התמודדותם של בני-ישראל עם אתגרים שונים במדבר, קראה העדה: **"מי-יתן מותנו ביד-יהוה בארץ מצרים"** שמות 3: 16. בתהילים 14: 7 כתב דוד: **"מי יתן מציון ישועת ישראל"**, באיוב 6: 8 קורא איוב: **"מי-יתן תבוא שאלתי ותקותי יתן אלוה"**. שימוש נוסף בניב מופיע בספר דברים 25: 5. בחזרתו על היסטוריית ההשגחה העליונה של אלוהים, מזכיר משה לבני-ישראל את בקשתם, כי הוא משה, ידבר עם ה' עבורם, כדי שלא ימותו. על-פי משה, ה' מרוצה היה מהבקשה שלהם, ולאחר מכן אמר: **"מי-יתן והיה לבכם זה להם ליראה אתי ולשמר את-כל-מצותי כל-הימים למען ייטב להם ולבניהם לעלם"**. מדהים! אדון העולם-אלוהים עצמו, הבורא, שעשה את החלל, הזמן, וכל חומר, שהעולם נהיה בדברו, שנפח נשמת חיים לאפו של האדם משתמש בניב שבודרך כלל מובע על-ידי בני אנוש ומיוחס לחולשות והמגבלות שלהם.

מציאות הרצון החופשי!... הגבולות של מה שאלוהים יכול לעשות בעיצומה של העימות הגדול. שימוש זה במילים **'מי-יתן'** מגלה כי אפילו אלוהים לא ירמוס את הרצון החופשי (ברגע שהוא יפעל להשבית את הרצון החופשי לא נוכל לקרוא לרצוננו חופשי).

אם אי פעם מתגלה המציאות של רצונו של אלוהים לבני אדם לציית לו, והנטייה האנושית להמיר פיו בספר מסויים בתנ"ך יהיה זה בספר הנביא ירמיהו, נושא רבעון זה. כנגד רקע של שינויים גיאוגרפיים במזרח הקדום, ספר ירמיהו מספר ומתעד את פועלו והודעתו של הנביא כשהוא, עם רצון עז ובנאמנות, הטיף את המסר של אלוהים לאנשים שעל-פי רוב לא רצו לשמוע את דבריו. החל מקריאתו של הנביא, לוקח אותנו הספר במשך עשרות שנים של היסטוריה מקראית תוך כדי כך שהאדון פועל בצעיר זה (שהפך לזקן תוך כדי העלילה) להכריז על האמיתות הבסיסיות שהיו היסוד להודעה המקראית מלכתחילה. מכל האמיתות הרוחניות שמלמד ספר זה, מסכמות מילים אלו את המהות של כל-כך הרבה ממה שהאדון מבקש מאנשיו: **"פה אמר יהוה אל-יתהלל חכם בחכמתו ואל-יתהלל הגבור בגבורתו אל-יתהלל עשיר בעשרו: כי אם-בזאת יתהלל המתהלל השפל וידע אותי כי אני יהוה עשה חסד משפט וצדקה בארץ כי-באלה חפצתי נאם-יהוה"** (ירמיהו 9: 22,23).

לקרוא את ספר ירמיהו זה לצאת למסע, מסע רוחני שעולה ויורד מהמקום הנמוך ביותר, ממעמקי השחיתות האנושית אל הגבהים, הפאר וההוד של האדון-האלוהים, שמגבהים אלה קורא לכל אחד מאיתנו, למרות מצבנו החוטא הירוד: 'מי ייתן שלב כזה יהיה בד'!' ד"ר אימר טוקיס הינו ראש מחלקת התנ"ך במכללה התיאולוגית האדבנטיסטית בפקל הונגריה שם הוא מלמד תנ"ך ומדעי היהדות. בנוסף לכך, פרופסור טוקיס מחזיק גם בתואר דוקטור למשפטים.

שיעור מספר 1
26 ספטמבר - 2 אוקטובר

הקריאה הנבואית לירמיהו

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי: ישעיה 1:19;
ירמיהו 7-5; מלכים א' 26:2; ירמיהו 1-5:1; ישעיה 6:5; ירמיהו 19-6:1;
מתי 28:20.

פסוק לשינון: "בְּטָרֶם אֲצֹרְךָ (אֶצְרֶךָ) בְּבֶטֶן יִדְעֶתִיךָ וּבְטָרֶם תֵּצֵא מִרְחֹם
הַקֶּדֶשׁ תִּשְׁתִּיךָ נְבִיא לְגוֹיִם נִתְּתִיךָ" (ירמיהו 1:5).

אנו יודעים יותר על חייו של ירמיהו מאשר כל נביא תנ"כי אחר. העובדות הביוגרפיות בספרו עוזרות לנו להבין טוב יותר את עבודתו ופועלו כנביא. לירמיהו הייתה השפעה רבה כל כך על ההיסטוריה שאפילו בזמנו של ישוע היה ירמיהו לדמות נבואית נערצת. אולם באותה עת, בתקופתו של ירמיהו, אם לשפוט על-פי אומדן אנושי, הראתה עבודתו של הנביא הצלחה מועטה בלבד. למרות עשרות שנים של אזהרות בקנאת אלוהים והפצרות חוזרות, על-פי רוב לא הקשיבו בני דורו למסרים שהעביר להם מאת ה'. עם זאת, ולמרות ההתנגדות, את ירמיהו לא היה ניתן לשחד; הוא עמד איתן כ"עִיר מְבֻצָּר וּלְעִמּוּד בְּרָזֶל וּלְחִמּוֹת נְחֹשֶׁת עַל-כָּל-הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ לְכֹהֲנֶיהָ וְלָעָם הָאָרֶץ" (ירמיהו 1:18), לא בכוחו, אלא בכוחו של האדון. ירמיהו לא חי חיים של אושר בהרבה מובנים. קריאתו לתפקיד הביאה איתה סבל, דחייה ואפילו מאסר. גרוע מכך הייתה העובדה שכל-כך הרבה מהצרות הללו הגיעו מאותם אנשים שלהם ביקש לעזור, ולכוון אותם לדרך הישר. לפיכך ייצג ירמיהו בדרכו שלו את מה שהיה על ישוע עצמו להתמודד מאות שנים מאוחר יותר באותה ארץ.

* לימדו את השיעור השבועי לקראת שבת ה-3 באוקטובר.

הנביאים

על-פי ייעודם, נקבעו הנביאים כשומרי החוק של אלוהים. הם עמדו על בסיס הברית ועשרת הדיברות (ירמיהו 2: 11 - 6). מיכה 8: 3 נותן סיכום של תפקיד הנביאים, "לְהַגִּיד לְיַעֲקֹב פְּשָׁעוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל חַטָּאתוֹ". וכמובן שרעיון החטא חסר משמעות הוא בלעדי החוקים והמשפטים של אלוהים (ראה רומיים 7: 7)

מה היה המסר של הנביאים לעם? באיזה דרכים זהה המסר הזה למסר שניתן לנו כיום? ישעיה 1: 19; ירמיהו 7: 5-7; יחזקאל 18: 23; מתי 11: 3-7

פסק דינו של אלוהים אינו בלתי נמנע, הוא ייצא לפועל אם לא נפנה מדרכינו הרעות. אבל שינוי זה לא דבר כל-כך קל, במיוחד כאשר אנו מתרגלים לעשות את הרע. מי לא ראה כיצד אנשים מתרגלים לעשות מעשים רעים, מעשים שהם עצמם החשיבו כמרושעים ומזעזעים? המסר של הנביאים בא להראות לאנשים את מידת הרוע שלהם, ההשלכות של מעשיהם, והמשכיות מעשיהם הרעים. לא היה זה המסר של הנביאים אלא של אלוהים. הנביאים אינם מציינים כיצד התגלה להם דבר אלוהים או כיצד הם שמעו את דברו. לעיתים דיבר אליהם אלוהים באופן ישיר; בפעמים אחרות רוח הקודש צלחה עליהם בחלומות או חזיונות או אפילו ב"קול דְּמָמָה דָּקָה" (מלכים א' 12: 19). לא משנה באילו דרכים הגיעו אליהם המסרים, הייתה לנביאים משימה, לא רק להעביר את רצונו של אלוהים לאנשים פשוטים, אלא שאם יהיה בכך צורך, לתת מסר זה למלכים, קיסרים, וגנרלים. משימה זו כרוכה באחריות גדולה: נכון שאם הם יאמרו את האמת, ביכולתם של אנשים רבי-עוצמה אלה להוציאם להורג; אולם מצד שני אם הם לא היו מייצגים את האמת, פסק דינו של אלוהים היה חל גם עליהם. להיות נביא זו שליחות כבדה, וממה שאנו יכולים למצוא בתנ"ך, אלו שקבלו קריאה שכזו לקחו אותה ברצינות.

אנו יכולים להיות שמחים שכך הם עשו, שהרי המסר שלהם הגיע אלינו בתנ"ך. ומבחינה זאת המילים שלהם עדיין מדברות אלינו גם היום. השאלה הנשאלת עכשיו בימינו זהה לזו שנשאלה בזמנו של ירמיהו: האם אנו מקשיבים?

מהו המסר של הנביאים, אפילו לאחר זמן כה רב, מה הם עדיין אומרים לנו? מהו המסר הבסיסי שלהם לעמו של אלוהים?

הרקע המשפחתי של ירמיהו

קיראו את מלכים א' פרק א' ומלכים א' 2:26. מה היה הרקע שהוביל לגלות של אביתר הכוהן לביתו בענתות?

לאחר שחזק את כס מלכותו, הסיר שלמה את אביתר מתפקידו ככהן עקב הסכסוך שהיה לשלמה עם אדוניה בנושא הירושה, ושלח אותו לגלות, קרי- חזרה לעיר הולדתו, ענתות, שהייתה כנראה כחמישה קילומטרים מצפון מזרח לירושלים. חלקיהו, אביו של ירמיהו, היה בן למשפחת כוהנים שחיו בענתות. ישנם שמערים כי משפחתו של ירמיהו שורשיה מאביתר. כך או כך, אנו יודעים מירמיהו 1:1 שלנביא הייתה שושלת נשגבת. לפיכך, אנו יכולים לראות כאן שלכל אורך ההיסטוריה הנבואית, קרא אלוהים למגוון של אנשים: רועים, רבנים, דייגים, וכוהנים למשרד הנבואי.

"כאחד השייך למשפחת הלויים, הוכשר ירמיהו מילדות לכהונה קדושה. בשנים השמחות של ההכנה (לתפקיד הנבואי), הוא לא הבין שהוא הוסמך מלידה להיות "נָבִיא לַגּוֹיִם" (ירמיהו 1:5); וכאשר הגיעה הקריאה האלוהית, הציפה אותו תחושה של חוסר ערך. "אֵהָה אֶדְנִי יְהוָה" הוא קרא "הִנֵּה לֹא-יָדַעְתִּי דָבָר כִּי-נֶעַר אָנֹכִי!" (ירמיהו 1:5,6). " (אלן ג'י וייט, נביאים ומלכים, עמ' 407).

הכוהנים היו למנהיגים המוסריים והרוחניים של האומה; הם קיבלו תפקידים חשובים שהשפיעו כמעט בכל תחום בחיים הרוחניים של האומה. מבין אלה היו מספר כוהנים נאמנים לתפקידם, ואחרים שמעלו והפרו את תפקידם בדרכים שלא נוכל לדמיין. כפי שמיד נקרא בספר ירמיהו, לנביא היו מילים קשות מאוד כנגד הכוהנים הבלתי אמינים הללו, שהוכיחו שאינם ראויים לאחריות ולקריאה שהופקדה בידיהם.

מהי האחריות הרוחנית שלך, בין אם בבית או בבית-הכנסת או בשניהם או בכל מקום אחר? אם נביא היה מדבר איתך עכשיו על סוגים שונים של אחריות, מה הוא או היא היו אומרים?

הקריאה הנבואית של ירמיהו

קיראו את ירמיהו 1:5-1:1. מה אומרים לנו פסוקים אלה על ייעודו של ירמיהו? _____

בדיוק כמו נביאים אחרים בברית הישנה (וכמו שאול בחדשה; ראו גלטיים 1:1, רומיים 1:1), לא התחמק ירמיהו וציין מי קרא לו לשירות. הוא היה מאוד ברור בפסוקים האלה, ולמעשה לכל אורך הספר, כי מה שהוא דיבר היה "דְּבַר-ה'" שנגלה אליו. אין ספק שהכרה נלהבת זו היתה לאפשר לו להמשיך קדימה למרות התנגדות קנאית, עמל, סבל, וניסיונות למיניהם.

הקריאה לירמיהו הייתה בשנת השלוש עשרה לשלטונו של יאשיהו, מתוארך לכ 627/626 לפני הספירה. אין לנו מידע מדויק מתי נולד הנביא, או הגיל המדויק שבו החל בפועל כנביא. לדעתו הוא היה נער, צעיר מדי למשימה שניתנה לו.

קיראו את ירמיהו 1:4,5. איזו הבטחה ואיזו נחמה צריכים להיות לנו מהמילים האלה? _____

אלוהים בחר בירמיהו להיות לנביא עוד לפני הולדתו. אלוהים ייעד אותו לתפקיד הנבואי הזה מהרגע שבו התעברה אמו. המילה "הַקְדָּשְׁתִּיד" (ירמיהו 1:5) מגיעה מפועל שפירושו להיות מקודש, להיות קדוש, ובמטרה לקדש, בין השאר. בהחלט ישנו דמיון לקדושה ודתיות בעבודת הכוהנים במקדש עצמו. והמילה 'מקדש' מגיעה מאותו שורש. הרעיון הוא שמשו או משהו 'נבדל' ו'נפרד' למטרה קדושה. זה מה שאלוהים תיכנן עבור ירמיהו עוד לפני הולדתו. פסוקים אלה לא מלמדים קיום מוקדם או גזירת גורל מבעוד מועד; הם מלמדים במקום זאת שלאֱלוהים ידיעה מוקדמת, מראש.

אלוהים יודע את הסוף מההתחלה. איזו נחמה נוכל לשאוב מאמיתה זו בעוד אנו מתנסים באופן בלתי נמנע בנסיגות העומדים בפנינו? _____

נביאים מסתייגים

למרות הבטחתו של האדון שירמיהו נבחר למשימה זו על ידו, הצעיר היה מבוהל ולא הרגיש מוכן לכך ("אמר אֵלֶּה אֲדֹנָי יְהוִה" ירמיהו 1:6). אולי משום שידע את מצבם הרוחני של בני זמנו, שהיה בשפל בלשון המעטה, וגם משום שידע מה שהיה עליו לעשות, ולפיכך לא רצה ירמיהו את המשרה.

השוו את ירמיהו 1:6 עם ישעיה 6:5 ושמות 4:10-15. איזה מכנה משותף יש לכל האירועים הללו?

מסיבות שונות לא הרגיש אף אחד מהאנשים האלה מוכנות למשימה. אולי היה זה תנאי מוקדם והכרחי לתפקיד נביא: תחושה עצמית של חוסר ערך, וחוסר היכולת לביצוע משימה כה מכרעת וחשובה. להיות דובר של הבורא? ! לא פלא שכולם נרתעו מהמשימה, לפחות בהתחלה. שימו לב לתגובה הראשונה של ירמיהו לאחר שנקרא. הוא מייד דיבר על חוסר יכולתו להתבטא, כמו משה. ישעיה גם הוא בתגובתו הזכיר את ליקויי פיו ושפתיו. בכל המקרים האלה, ידעו הנקראים שבייעודם כרוך דיבור ויכולת תקשורת. הם נועדו לקבל מסרים והודעות מאלוהים ובכך אמורה הייתה להיות להם אחריות על ההכרזה של הודעות אלה לאחרים. שלא כמו בימינו, שניתן לבנות אתר אינטרנט או לשלוח הודעת טקסט, העברת המסר מאלוהים הצריך לעיתים נוכחות פנים אל פנים. תארו לעצמכם שאתם צריכים לעמוד לפני מנהיגים עוינים או פושעים ולמסור להם מילים חדות של תוכחה ואזהרה... חוסר הרצון של אלה שנועדו להיות נביאים די מובן.

קיראו את ירמיהו 10:1-7. מהי תגובתו של אלוהים לירמיהו? למה שתגובה זו תכיל קצת תקווה והבטחה לנו בכל מה שאנו מאמינים שכבר נקראנו על-ידי אלוהים לעשות?

מקל שקד

הנביא הוא העד של אלוהים; תפקידו לא כלל לדבר את מילותיו שלו אלא להיות דובר אלוהים בלבד. ירמיהו לא נקרא למצוא פתרונות לבעיות האומה, או להפוך לאישיות גדולה או מנהיג כריזמטי שאחריו ינהרו אנשים. לירמיהו המשימה היחידה הייתה להעביר את דבריו של אלוהים לעם ולמנהיגיו. הדגש כאן הוא לא על האדם או על פוטנציאל אנושי; אלא על ריבונותו של אלוהים וכוחו בלבד. על הנביא היה להפנות את האנשים לאלוהים, שבו לבדו נמצא הפתרון לכל בעיותיהם. וכמובן שאין זה שונה עבורנו כיום.

מה היה החזון הראשון של ירמיהו? (ראה ירמיהו 19-11:1).

הביטוי בפסוק 11 "מקל שקד" הוא חלק ממשחק מילים. למילה יש את אותו השורש לפועל לשקוד, שמופיעה בפסוק 12, כאשר ה' אומר שהוא "שקד" על דבריו שיתגשמו. אפשר לטעון שהמסר המרכזי של ספר ירמיהו נמצא בפסוקים 11 ו-12 - דבר אלוהים יתגשם. יבוא היום שבו כולם יראו אירועים שקורים בדיוק כפי שאלוהים חזה. אלוהים רוצה שאנשיו יחזרו בהם מחטאייהם. הוא מציע חסד וסליחה, אבל הוא לא מכריח אף אחד לציית כדי שבכך יירפא. אם אנשיו לא יגיבו אליו, פסק הדין והעונש בהחלט יתממשו כשם שדבריו נגד ישראל בספר ירמיהו התגשמו. כפי שניתן לראות, דבריו של אלוהים כאן לא היו לעם בלבד. אלוהים דיבר ישירות אל ירמיהו בעצמו, והתריע אותו להיות מוכן להתנגדות שאיתה עתיד היה להתמודד. לא משנה מה יקרה, לירמיהו ההבטחה מאלוהים "כי-אתך אני". כפי שאנו נראה, הוא יצטרך לכך. האם לא כולנו צריכים את ההבטחה הזאת?

קיראו את מתי 28:20. איזו הבטחה נוכל למצוא לעצמנו במילים אלה, אנו שחיים בזמן הזה?

חומר נוסף למחשבה: מנהיג הרפורמציה מרטין לותר כתב על הנביא בהקדמה של הפרשנות שלו לספר ירמיהו: "ירמיהו היה נביא עצוב, שחי בתקופה מצערת וקשה, מה גם ששירותו הנבואי היה קשה במיוחד בכך שהיה עליו להיאבק ולהילחם עם אנשים רגזנים ועקשנים. לכאורה הוא לא חווה הרבה הצלחה, משום שראה עד כמה הפכו אויביו להיות רעים יותר ויותר. הם ניסו להרוג את הנביא מספר פעמים. הם דחקו נגדו, והילקו אותו כמה פעמים. ובכל זאת, ואף-על-פי-כן הוא חזה במו עיניו כיצד ארצו נהרסה ואנשי עמו נלקחו לגלות".

"במשך ארבעים שנים היה על ירמיהו לעמוד לפני האומה כעד לאמת ולצדקה. בתקופה של כפירה שלא היה כמותה היה עליו לתת דוגמה בחייו ובאופיו לפולחן האל האמיתי היחיד. במהלך המצור הנורא על ירושלים הוא היה אמור להיות שופרו של יהוה. היה עליו לנבא את נפילתו של בית דוד וחורבן המקדש היפה שנבנה על-ידי שלמה. גם כשנכלא בגלל התבטאויותיו האמיצות, עדיין היה עליו לדבר בבירור נגד חטאים גם בארמונות מלכים. מתועב, שנוא, נבזה וחדל אישים, לבסוף היה עד להתגשמות של נבואותיו על האבדון הממשמש ובא, ולקחת חלק בצער והיגון שהתעתדו לבוא לאחר חורבן העיר שגורלה נחרץ" (אלן ג'יי וייט, נביאים ומלכים, עמ' 408).

שאלה לדיון:

1. אחד הדברים העצובים ביותר, ובכל זאת משהו שצריך גם היום לתת לנו כאדבנטיסטים משהו לחשוב עליו, הוא העובדה שאלוהים הזהיר את ירמיהו שהוא יצטרך להתמודד עם התנגדות רבה מעמו, מקרב אחיו ואחיותיו. קיראו את ירמיהו: 17-19 שוב. מי יהיו אלה הנלחמים נגדו? איזה לקח חשוב צריכים אנו לקחת מכאן לעצמנו? כלומר, מהו יחסינו לדברי הנבואה, במיוחד כאשר אנו שומעים דברים שאנו לא אוהבים לשמוע? כיצד עוזרת הציטטה לעיל מאלן ג'יי וייט לבטא את האמת המפחידה שאלה שצריכים היו לגלות את האל האמיתי לעולם היו אלה שעל-ידי גידוף ותקיפת נביא אלוהים, נלחמו בו (באלוהים)? (ראה גם קהלת 1:9).

שיעור מספר 2 3 - 9 אוקטובר

המשבר - בתוכנו ומחוצה לנו

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי: שופטים 2:1-15; מלכים א' 12:26-31; דברי הימים ב' 33:9,10; ירמיהו 2:1-28; 5:2,3.

פסוק לשינון: "קִדְּשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רִאשִׁית תְּבוּאָתָהּ כָּל-אֲכָלֶיךָ וְאַשְׁמוּ רֵעָה תָּבֵא אֵלֵיהֶם נָאִם-יְהוָה." (ירמיהו 2:3).

אם יכולנו לבחור מילה אחת לתאר את מצב האדם מאז החטא הראשון, תהיה זו המילה 'משבר', את היקף המשבר וסדר גודלו ניתן להבין טוב יותר על-ידי מה שנדרש כדי להוציא אותנו מהמשבר: קורבן המשיח. המשבר חייב היה להיות חמור מאוד; אחרי הכל, צעדים קיצוניים נדרשו בכדי לפתור אותו. לאורך כל התנ"ך, סיפורים רבים התרחשו על רקע משבר זה או אחר. המצב בזמנו של ירמיהו וכהונתו לא היה שונה. אנשיו של אלוהים עמדו בפני אתגרים רבים, הן בתוך המחנה והן מחוצה לו. למרבה הצער, למרות האיום הצבאי הנורא ממעצמות זרות, בדרכים רבות המשבר הגדול ביותר בא מבפנים. 'בפנים' הכוונה היא לא רק להנהגה מושחתת וכהונה מושחתת, שהיו רעים בפני עצמם, אלא גם שלב העם היה כל-כך קשה ופגום על-ידי חטא וכפירה שהם סרבו לשמוע לאזהרות שאלוהים שלח להם, אזהרות שיכולות היו לחסוך להם אסון. חטא הוא דבר רע בפני עצמו, אבל כשאתה מסרב להתרחק ממנו - הרי לך משבר!

מבט חטוף להיסטוריה

כאשר עם-ישראל נכנס סוף סוף לארץ המובטחת, לאחר שנים של נדודים במדבר, זה לא עבר זמן רב לפני שהחלו הצרות. כל מה שנדרש היה שדור חדש יתעורר, "וַיָּקָם דֹּר אַחֵר אַחֲרֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּ אֶת-יְהוָה וְגַם אֶת-הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל." (שופטים 2: 10), וכך החל משבר רוחני שבמובנים רבים טימא ופגם באומה לכל אורך ההיסטוריה שלה. זוהי כמו כן בעיה שגם הקהילה המשיחית נגועה בה.

קיראו את שופטים 15-2:1. מה גרם למשבר, וכיצד זה בא לידי ביטוי?

פסוק 11 אומר: "וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה". דור אחר דור, הם צעדו הרחק מאלוהים עד שהאומה עשתה בדיוק את מה שאלוהים אמר לה לא לעשות. עקב חטאם, הם עמדו בפני משברים בזה אחר זה, אבל אפילו אז אלוהים לא ויתר עליהם. הוא שלח להם שופטים (2: 16), שחילצו אותם מהצרות המיידיות שלהם. לאחר עידן השופטים, האומה נכנסה לתקופה של שלום ושגשוג יחסי תחת מה שנקרא 'הממלכה המאוחדת', שלטונם של שאול, דוד ושלמה, שנמשכו כמאה שנה. תחת דוד, ולאחר מכן תחת שלמה, גדלה הממלכה למעצמה אזורית. אולם 'הזמנים הטובים' לא נמשכו זמן רב. לאחר מותו של שלמה (כ 931 לפני הספירה), פוצלה האומה לשני פלגים, ישראל בצפון ויהודה בדרום. מרבית האשמה ניתן לזקוף לשלטונו המוטעה של שלמה, שלמרות כל החוכמה שלו, עשה טעויות רבות. "השבטים סבלו ארוכות את העוולות החמורות תחת אמצעי הדיכוי של שליטם הקודם. הפזרנות של שלטונו של שלמה בזמן כפירתו הובילה אותו להטיל מס כבד ולדרוש מנתיניו ביצוע שירותים רבים" (אלן ג'יי וייט, נביאים ומלכים, עמ' 88, 89).

שוב לא היו הדברים כשם שהיו לעם הנבחר של אלוהים. כל מה שהזהיר אותם האדון שלא לעשות, הם עשו, ולכן הם סבלו את התוצאות הקשות.

חישבו על הבעיה של הדור הבא שחסרו לו אותם ערכים ואמונות של הדור שלפניו. כיצד טיפלנו בסוגיה זו כקהילה? כיצד נוכל ללמוד להעביר את ערכינו לאלה שיבואו אחרינו?

שתי הממלכות

לאחר פילוג האומה, הלכו הדברים מדחי אל דחי. בממלכה הצפונית, בחר המלך ירבעם במספר צעדים רוחניים נוראים שהיו בעלי השפעה רעה לטווח ארוך. **קיראו את מלכים א' 12:26-31. מה צריכה היסטוריה זו לספר לנו על הדרך שבה נסיבות מיידיות יכולות לעזור כל-כך את השיפוט שלנו?**

הכנסת פולחן האלילים לחיי הדת על-ידי המלך פעלה להעלות את האומה על מסלול הרסני. "הכפירה שנכנסה לחיי הדת במהלך שלטונו של ירבעם הפכה יותר ויותר בולטת, עד שהביאה לבסוף לחורבן המוחלט של ממלכות ישראל" (אלן ג'יי וייט, נביאים ומלכים, עמ' 107).

בשנת 722 לפני הספירה, שם שלמנאסר מלך אשור קץ לממלכה, ותושביה גורשו לאיזורים שונים באימפריה שלו (ראו מלכים ב' 17: 1-7) ולא ניתן היה לחזור מתהליך הגלות הזה. במשך זמן מה נעלמה ישראל מההיסטוריה. הדברים לא היו רעים עד כדי כך בממלכה הדרומית, לפחות עדיין לא. אבל הם גם לא היו נהדרים וכמו עם הממלכה הצפונית, האדון ביקש לחסוך לאנשים האלה את האסון שאיתו התמודדה הממלכה הצפונית, רק שעתה היה זה האיום של הבבלים. למרבה הצער, עם מקרים חריגים, היתה ליהודה סידרה של מלכים שהמשיכו להוביל את האומה לכפירה עמוקה עוד יותר. **מה אומרים פסוקים אלה על שלטונם של חלק ממלכי יהודה? דברי הימים ב' 23-33: 9,10,21-23; מלכים ב' 19,18,9,8:24.**

למרות המנהיגות הרעה בזמנם, כל-כך הרבה מהספרים הנבואיים של התנ"ך, כולל ספר ירמיהו, מציגים את דברו הישיר של אלוהים אשר נשלח לאנשים בניסיון להפנות אותם מהחטא והכפירה שאכלו בלב האומה. אלוהים לא היה מוותר על אנשיו מבלי לתת להם מספיק זמן והזדמנות לפנות מדרכם הרעה על-מנת שיחסוך מהם אסון שנגרם בעטיו של חטאם.

זה כל-כך קשה לצאת מהתרבות שלך והסביבה ולהסתכל על עצמך באופן אובייקטיבי. למעשה, זה בלתי אפשרי. מדוע אם כן עלינו לבחון את חיינו כנגד קנה המידה של התנ"ך בכל רגע? איזה סטנדרטים אחרים יש לנו?!

שתי רעות

כנגד רקע זה החל ירמיהו הצעיר את תפקידו הנבואי. "וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר" (פס' 4) וירמיהו העביר את דבריו בתקווה שאם ישעו האנשים למילים אלה, היה נחסך החורבן שאחרת היה בטוח שיבוא.

קיראו את ירמיהו 28:1-2 וענו על השאלות הבאות: מה הבטיח אלוהים לעם כשהם היו נאמנים? (ראו פס' 2,3).

אילו מעשים עשו חלק מהכוהנים, מנהיגי הקהילות, והנביאים שנחשבו לחטאים? (ראו פס' 8).

באילו דרכים נוראות רימה העם את עצמו בנוגע למצבו הרוחני האמיתי? (ראו פס' 23, 24).

למרות שהאומה חוותה מספר רפורמות רוחניות תחת הנהגתו של חזקיה ויאשיהו, חזר העם לסורו ונפל למצב כפירה גרוע יותר. כפי שנהג לכל אורך הדרך כנביא, דיבר כאן ירמיהו בלשון ברורה על מה שקרה. מעניינים במיוחד הם הדברים בירמיהו 2:13. העם ביצע שתי רעות: הם נטשו את אלוהים, "מְקוֹר מַיִם חַיִּים" והחלו "לַחְצֹב לָהֶם בְּאֵרוֹת בְּאֵרֹת נְשָׁבְרִים אֲשֶׁר לֹא-יָכְלוּ הַמַּיִם". במילים אחרות, לאחר שנטשו את ה', הם איבדו את הכל. מילים אלה הפכו אפילו יותר משמעותיים לנוכח דבריו של ישוע ביוחנן 4:10. בירמיהו 2:5, אומר אלוהים שהעם הלך "אַחֲרֵי הַהֶבֶל" וכתוצאה מכך "וַיִּהְיֶה לָוִי"; הם הפכו 'חסרי ערך'.

כיצד הליכה אחר דברים חסרי ערך גורמת לנו להיות 'חסרי ערך'? למה הכוונה? כיצד עוזר לנו מושג זה להבין את אלה שלעתים קרובות מרגישים כאילו חייהם חסרי משמעות או חסרי ערך? מה היא התשובה עבורם?

האיום הבבלי

במידה מסוימת, הרקע ההיסטורי לאירועים הפוליטיים שעיצבו את פועלו של ירמיהו אבד. כלומר, פרטים רבים אינם זמינים. אבל בתנ"ך יש לנו (בעזרתם של ממצאים ארכיאולוגיים) מידע מספק בכדי לקבל תמונה כוללת של מה שהתרחש. למרות שמנקודת מבט אנושית זה נראה ונדמה היה שהדברים יצאו משליטה בעת שעמים אלה נאבקו על קרקע, כוח, והגמוניה (מנהיגות), התנ"ך מלמד אותנו דברים שונים.

קיראו את ירמיהו 6:27. מה אנו אמורים להבין מזה?

בשנות פעילותו הראשונות של ירמיהו, מצאה ממלכת יהודה הקטנה את עצמה לכודה בקרבות בין בבל, מצרים וכוחה הדועך של אשור. עם שקיעתה של האימפריה האשורית בשלהי המאה השביעית לפני הספירה, ביקשה מצרים לחזור לדומיננטיות וכוח באזור. אולם במאבק של כרכמיש ב-605 לפני הספירה הובסה מצרים, ובבל הפכה לכוח העולמי החדש. כוח חדש זה גרם ליהודה להיות למדינה משועבדת. יהויקים, מלך יהודה, יכול היה לייצב את המדינה רק על-ידי השבעת אמונים למלך הבבלי. עם זאת, רבים במדינה לא רצו בכך; הם רצו להילחם ולשחרר עצמם מהבבלים, למרות שזה לא מה שאלוהים ייעד עבורם. להיפך, אלוהים השתמש בבבל במיוחד ככלי להענשת העם על כפירתו.

קיראו ירמיהו 12:8-25. מה היה המסר של ירמיהו לאנשי יהודה?

שוב ושוב הזהיר ירמיהו את העם על ההשלכות והתוצאות של חטאיהם, ושוב ושוב רבים מהמנהיגים הפוליטיים והדתיים סירבו לשמוע לאזהרות, והאמינו במקום זה במה שהם רצו להאמין-שאלוהים יפטור אותם ויחונם. אחרי הכל, האם לא הם האנשים שנקראו על-ידי אלוהים במיוחד?

מתי הייתה הפעם האחרונה שהאמנתם במה שרציתם להאמין, לא משנה כמה ברור היה שאמונתכם הייתה שגויה? אילו לקחים למדתם בכדי שהדבר לא יקרה שוב?

עדות שקר

בירמיהו 5:1 אומר אלוהים לעם: **"שׁוּטְטוּ בְּחוצוֹת יְרוּשָׁלַם וְרְאוּ-נָא וְדַעוּ וּבְקֹשׁוּ בְּרִחוּבוֹתֶיהָ אִם-תִּמְצְאוּ אִישׁ אִישׁ-יֵשׁ עֹשֶׂה מִשְׁפָּט מִבְּקֶשׁ אֱמוּנָה וְאֶסְלַח לָהּ."** פסוק זה מזכיר שני סיפורים. אחד מהם הוא מפילוסוף יווני קדום מהמאה הרביעית לספירה בשם דיוגנס, אשר על-פי אגדה נהג להסתובב בשוק בשעות היום, בטענה שהוא מחפש אדם ישר. הסיפור האחר, כמובן אחד שאנו יודעים שהוא אמיתי, הסיפור בו אלוהים מדבר אל אברהם, ואומר לו שאם הוא יוכל למצוא 50 צדיקים (מספר זה ירד לבסוף ל-10), הוא לא יהרוס את העיר. הנקודה במסר של אלוהים לירמיהו הייתה לחשוף עד כמה נפוצו הכפירה והחטא בקרב העם. האם לא היה שם אף אחד שעשה צדק וביקש אמת?

קיראו את ירמיהו 5:2,3. מה נאמר כאן שמראה עד כמה רע הפך המצב להיות? (ראו ויקרא 19:12).

פסוקים אלה מעלים נקודה שמופיעה לכל אורך הספר. לא משנה לאיזה שפל ירדה האומה, רבים מהאנשים האמינו שהם עדיין היו נאמנים והולכים בדרכיו של אלוהים! הם הגו את שמו, אבל הם עשו זאת בשקר במקום להישבע **"חי-יְהוָה בְּאֵמֶת בְּמִשְׁפָּט וּבְצִדְקָה"** (ירמיהו 4:2), כפי שאלוהים ציווה עליהם. הם לא הקשיבו לאזהרות שבאו מאלוהים, אלא המשיכו בחייהם הדתיים ומנהגיהם כאילו שהכל היה תקין ביניהם לבין אלוהים, כאשר למעשה כמעט שום דבר לא היה בסדר ביניהם. את עומקה של ההונאה העצמית שלהם ניתן לראות בירמיהו 7:4, כאשר העם התנחם בנחמה כוזבת: **"הֵיכַל יְהוָה הֵיכַל יְהוָה הֵיכַל יְהוָה הִמָּה"**, כאילו שקיומו של בית המקדש הוא כל מה שהם צריכים על-מנת להבטיח שהכל יתנהל בצורה טובה עבורם.

לדעת שאתה במשבר זה דבר אחד, אבל כשאתה במשבר ואתה לא יודע את זה, המצב הרבה יותר גרוע. עם כל האמת הנפלאה שניתנה לנו כאדוונטיסטים שומרי שבת, כיצד נוכל לוודא שאנו לא נופלים להונאה עצמית דומה לאמונה שהייעוד הייחודי שלנו עצמו מספיק בכדי להציל אותנו?

חומר נוסף למחשבה: "לא תַעֲשֹׂן כָּל אֲשֶׁר אֲנוּ עֹשִׂים פֶּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל-הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו." דברים 12: 8. "כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁמֵר אֶת-כָּל-מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצֹדֵה הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ." (דברים 19: 13). "בְּיָמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה" (שופטים 6: 17, 25: 21).

ניגודים ברי חשיבות מכרעת מוצגים בפסוקים אלה, במיוחד בימינו, כאשר רוב האנשים מתקוממים נגד הרעיון של סמכות מעליהם שתאמר להם מה לעשות, או שתגיד להם מה נכון ומה לא נכון. עם זאת, אנו יכולים להבחין כאן בצורה ברורה בין שתי תפיסות עולם אלה. באחת, אנשים עושים מה שהם חושבים ל"יֵשֶׁר" בעיני עצמם; באחרת, על האנשים "לַעֲשׂוֹת הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָי יְהוָה". הבעיה עם העמדה הראשונה היא שלעיתים קרובות כל-כך בהיסטוריה, מה שהיה 'נכון' בעיניו של אדם הוא חטא בעיניו של אלוהים. וזו הסיבה שאנו צריכים להיכנע ולתת את הכל, גם את מצפונינו לדבר של אלוהים.

שאלות לדיון:

- מהן כמה דוגמאות שתוכלו לחשוב עליהן שבהן אנשים 'טובים' עשו דברים רעים מאוד, למרות שהם חשבו בזמן עשייתם שמה שהם עושים היה נכון? רוב התרבויות היום מביטות לאחור באימה על מה שפעם היו מנהגים נפוצים. אילו לקחים עלינו להפיק מכך לעצמנו היום על הסיבה שאנו צריכים לא רק להיכנע לדברי ה' בתנ"ך, אלא גם חייבים להיות זהירים מאוד באופן בו אנו מפרשים את התנ"ך? זה חשוב במיוחד כאשר אנו מבינים כי בחלק מהמקרים, חלק מהדברים "הרעים" שנעשו היו על-ידי אלה שהאמינו שהם יכולים להצדיק את מעשיהם על ידי התנ"ך. מה זה צריך להגיד לנו, עד כמה אמורות להיות עשרת הדברות כבסיס והיסוד לאמונתנו?
- כשאנו לומדים את ספר ירמיהו ברבעון זה, יש לזכור את הרעיון שלמרות אזהרותיו החוזרות ונשנות של הנביא, אנשים עדיין האמינו אז שהם היו ישרים עם אלוהים. מה יכול היה לגרום להם להיות כך-כך מרומים בנוגע למצבם האמיתי? איזה מסר יש כאן עבורנו?

שיעור מספר 3 10-16 אוקטובר

חמשת המלכים האחרונים של יהודה

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפרקים והפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי:
דברי הימים ב' 34; ירמיהו 22:1-19, 29:1-14; דברי הימים ב' 36:11-14;
ירמיהו 23:2-8.

פסוק לשינון: "דן דין-עני ואביון אז טוב הלוא-היא הדעת אתי נאם-יהוה".
ירמיהו 22:16.

הסופר הרוסי המפורסם פיודור דוסטויבסקי בילה ארבע שנים בכלא הסיבירי במאה ה-19 בשל פעילות פוליטית חתרנית. מאוחר יותר, כשכתב על חוויותיו שם, הוא דיבר על חוסר החרטה המוחלט של מספר אסירים להתנהגותם הנוראה. כפי שכתב: "במהלך מספר שנים, מעולם לא ראיתי סימן של חזרה בתשובה בקרב האנשים האלה; לא שמץ של היראה מדוכדך על פשעיהם, ורובם, בתוך תוכם חשבו את עצמם לצדיקים מוחלטים" (יוסף פרנק, דוסטויבסקי, שנות הייסורים, 1850-1859, עמ' 95). כמו שעשה יאשיהו, יכל היה דוסטויבסקי גם הוא להזכיר את חמשת המלכים ששלטו ביהודה בתקופת הנבואה של ירמיהו. בזה אחר זה, נראו האנשים האלה נטולי חרטה לגמרי, אפילו כשהתחוו יותר ויותר שמעשיהם הביאו לאסונות שהקב"ה, הזהיר על בואם באמצעות ירמיהו. מעולם לא היתה כוונתו של אלוהים לתת לישראל מלך; בסוף שיעור השבוע הנוכחי, נבין טוב יותר את הסיבה לכך. אנו נבין גם בפני איזה לחץ עצום נאלץ ירמיהו המסכן להתמודד במהלך כהונתו הלא מוערכת.

תחת שלטונו של יאשיהו

יאשיהו היה המלך השישה עשר ששלט בממלכה הדרומית בשנים 609-640 לפני הספירה. הוא הומלך בגיל שמונה, לאחר יותר מיובל של התדרדרות מוסרית ושפל רוחני תחת שלטון אביו (אמון) וסבו (מנשה), שני המלכים הרשעים ביותר ביהודה. שלטונו של יאשיהו נמשך שלושים ואחד שנים. אבל שלא כמו אבותיו, יאשיהו עשה "הַיִּשָּׁר בְּעֵינֵי יְהוָה" (מלכים ב' 2: 22), למרות שהסביבה פעלה נגדו. "הוא נולד למלך רשע, ופותה ללכת בעקבות אביו, ועם מעט מאוד מדריכים שיעודדו אותו ללכת בדרך הנכונה, בכל זאת היה יאשיהו נאמן לאלוהי ישראל. הוא הוזהר מהטעויות של הדורות שעברו, הוא בחר לעשות את הישר, במקום לרדת לרמה הנמוכה של חטא ושפל שאליהם נפלו אביו וסבו. הוא "לא-סָר יָמִין וְשְׂמֹאל". כמי שעליו היה להחזיק מעמדה של אמון, נחוש היה הוא בדעתו לציית להוראות שניתנו להדרכתם של שליטי ישראל, וציות זה איפשר לאלוהים להשתמש בו ככלי לכבוד" (אלן ג'יי וייט, נביאים ומלכים, עמ' 384).

קיראו את דברי הימים ב' פרק 34. מה היו מרכיבי הרפורמה (תיקון) של יאשיהו, ומדוע חשוב שיהיו למרכיבים מרכזיים בכל ניסיון בתיקון רוחני, חברתי או אישי?

הרפורמה של יאשיהו כללה שני מרכיבים עיקריים: ראשית, להיפטר ככל האפשר מכל דבר וכל מה שהדיף ריח של עבודה זרה. כלומר, הוא פעל בכדי להסיר את המנהגים הרעים שהתעוררו במדינה. אבל זה היה רק הצעד הראשון. העדר רשע או מנהגים שגויים אין פירושו שרצון טוב יבוא אוטומטית. שנית, לאחר ששמע את ספר התורה נקרא באוזניו הפסוק מציין ש: "וַיַּעֲמֵד הַמֶּלֶךְ עַל-עַמְדוֹ וַיִּכְרֹת אֶת-הַבְּרִית לִפְנֵי יְהוָה לָלֶכֶת אַחֲרֵי יְהוָה וְלִשְׁמֹר אֶת-מִצְוֹתָיו וְעֲדוֹתָיו וְחֻקָּיו בְּכָל-לְבָבוֹ וּבְכָל-נַפְשׁוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת-דְּבָרֵי הַבְּרִית הַכְּתוּבִים עַל-הַסֵּפֶר הַזֶּה." (דברי הימים ב' 31: 34).

קיראו את דברי הימים ב' 32,33: 34. מה אומרים לנו פסוקים אלה על כוחה של דוגמא טובה, בעיקר בקרב אנשים בעמדות כוח והשפעה? חישבו על כך לעומק: איזו השפעה יש למילים והמעשים שלכם על אחרים?

יהואחז ויהויקים - התדרדרות נוספת

יהואחז (הידוע גם בשם שלום) היה בן 23 כשירש את אביו על כס המלכות. שלטונו נמשך רק שלושה חודשים. פרעה החליף אותו באחיו, כי יהואחז לא היה מאוהדי הפוליטיקה המצרית, הוא נלקח למצרים, ושם מת. (ראו דברי הימים 4: 36; מלכים ב' 23: 31-34). המלך שבא בעקבות יהואחז היה יהויקים, ששלט ב-598-609 לפני הספירה, הלה היה בנו של יאשיהו. כשכבש נבוכדנאצר את ירושלים, נלקח יהויקים לבבל יחד עם כלים מבית המקדש. שוב הזהיר ירמיהו את העם, שהמלך החדש שלהם מוביל את האומה במדרון חלקלק.

קיראו את ירמיהו 19:1-22, מה היו חלק מהנושאים הקשורים ליהויקים שהביאו לנזיפה חמורה שכזו מאלוהים?

לאלוהים, שדיבר דרך ירמיהו, היו מילים חריפות מאוד לשליט המושחת והחמדני הזה. יהויקים היה מלך מדכא וחמדן שהטיל מסים כבדים ביהודה (ראו מלכים ב' 23: 35) כדי לשלם למצרים. גרוע מכך, באמצעות עבודת כפייה ובניגוד לתורה שבפירוש דרשה לשלם עבור שירותים ועבודה, הוא שידרג את מבני ארמונו: **"לֹא-תַעֲשֶׂק אֶת-רַעַךְ וְלֹא תִגְזֹל לֹא-תִלֵּין פְּעֻלַּת שְׂכִיר אֶתְךָ עַד-בֶּקֶר"** (ויקרא 19: 13). כמו כן, בניגוד ליאשיהו אביו, התיר יהויקים לטקסים פגאנים שוב לפרוח ביהודה. ירמיהו 22: 16 הוא טקסט רב עוצמה. בהקשר של השוואת יהויקים המושחת לאביו יאשיהו, אלוהים אמר עליו: **"דָּן דִּין-עָנִי וְאֶבְיוֹן אִזְּ טוֹב הֲלוֹא-הִיא הִדְעַת אֲתִי נְאֻם-יְהוָה"**. במילים אחרות, לדעת את האלוהים באמת בא מהדרך שבה מתייחס בן-אדם לנזקקים; זה בא כאשר אנו יוצאים מעצמנו לטובת מי שבאמת לא יכול לעשות עבורנו שום דבר בתמורה. אנו רואים כאן שוב, כשם שאנו רואים לאורך כל התנ"ך, את דאגתו של אלוהים לעניים ולחסרי הישע, והמחויבות שיש לנו לעזור לאלה שלא יכולים לעזור לעצמם.

הרחיבו את העקרון שעזרה לעניים ולנזקקים מורה לנו את הדרך לדעת את ה'. מה הכוונה בכך?

המלכות הקצרה של יהויכין על יהודה

יהויכין היה המלך התשעה עשר של יהודה, בנו של יהויקים. הוא ישב על כסא דוד בקושי שלושה וחצי חודשים. ב-598 לפני הספירה הביא נבוכדנאצר את כוחותיו לירושלים ושבה את המלך בן השמונה עשרה, עם אמו, נשיו, ובני מלוכה אחרים. ב-561 לפני הספירה, בשנה השלושים ושבעה לשבותו, זכה יהויכין ברחמי מרודך הרשע, יורשו של נבוכדנאצר. הוא קיבל את הזכות לסעוד עם מלך בבל, והותר לו ללבוש את גלימת מלכותו. (ראו מלכים ב' 27-30; ירמיהו 34-31: 52). גם בניו היו איתו בבבל, ועדיין נבואתו של ירמיהו אמרה שהם יצטרכו לוותר על כסא דוד.

קיראו את ירמיהו 14:1-29, המספר על המלך יהויכין, משפחתו ותושבי חצרו שנלקחו בשבי. כיצד מתגלים אהבתו וחסדו של אלוהים אפילו בתוך הטרגדיה הזאת?

אחד הפסוקים המפורסמים ביותר בתנ"ך הוא זה: **"כִּי אֲנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת-הַמַּחְשָׁבֹת אֲשֶׁר אֲנֹכִי חֹשֵׁב עֲלֵיכֶם נְאֻם-יְהוָה מִחֲשָׁבוֹת שְׁלוֹם וְלֹא לְרָעָה לָּתֵת לָכֶם אַחֲרִית וְתִקְוָה."** (ירמיהו 29:11). כמובן שכאן יש לנו את ההקשר המידי: ה' מדבר דרך ירמיהו אל שבויי יהודה שראו כיצד נהרסו חייהם לחלוטין על-ידי הכובשים הבבליים. ועם זאת, לא משנה כמה עגום נראה מצבם, רצה ה' שהם ידעו שהוא עדיין אוהב אותם ורק טובתם בראש מעייניו. בהתחשב בנסיבות המחרידות אין ספק שהם קידמו בברכה מילים מבטיחות ומלאות תקווה אלה. כך שגם בתוך כל האזהרות הנוראות והאיומים, עדיין ניתנה לעם הבטחה של **"אַחֲרִית וְתִקְוָה"**.

כמה חיוני חייב היה זה להיות עבורם, במיוחד בזמן גלותם, לקבל הבטחה שכזו? אַחֲרִית וְתִקְוָה? אילו הבטחות נוספות תוכלו לדרוש מאלוהים לקיימן בהקשר לרגע של "אַחֲרִית וְתִקְוָה" אפילו עכשיו, ללא קשר לנסיבות חייכם?

בסופו של המבוי הסתום

קיראו את דברי הימים ב' 14-11:36. מה מלמדים אותנו פסוקים אלה על המלך האחרון של יהודה שלפני החורבן הסופי של האומה? אילו עקרונות כפירה מתגלים בפסוקים האלה?

צדקיה (הידוע גם כמתניה) עלה על כס המלכות בגיל 21, הוא הוצב שם על-ידי נבוכדנאצר כמלך בובה. למרבה הצער, כפי מלמדים אותנו פסוקים אלה, הוא לא למד לקחים רבים ממה שאירע לפניו עם מלכים קודמים, וכתוצאה מכך הוא הביא חורבן גדול עוד יותר לאומה. דברי הימים ב' 14:36 מציין משהו בעל משמעות עמוקה מאוד, נקודה שבמובנים רבים הייתה בלב ליבה של כפירתם. ברשימת כל הדברים הרעים שנעשו תחת שלטונו של צדקיהו, נאמר גם כי יהודה... "הָבָּו לַמַּעוֹל - (לְמַעַל -) מַעַל כָּל תַּעֲבוֹת הַגּוֹיִם וַיִּטְמְאוּ אֶת-בֵּית יְהוָה אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ בִּירוּשָׁלַם". וזו תמונת המצב, מאות שנים לאחר יציאת מצרים, ומאות שנים כאנשי הברית שהיו אמורים להיות אור לגויים (דברים 8:4-5), ובכל זאת עדיין היו שקועים כל-כך בתרבות השכיחה (נפוצה), מושפעים כל-כך מהסביבה התרבותית והדתית שבין שכניהם, וכך מצאו עצמם עושים "כָּל תַּעֲבוֹת" עובדי האלילים. אולי נמצא פה מסר גם עבורנו?

קיראו את ירמיהו 18-14:38. מה שאל אותו המלך, ו מדוע?

אלוהים הבהיר פעמים רבות שעל האומה היה להיכנע לשלטון בבל, ושכיבוש זה היה העונש על עוונם. עם זאת סירב צדקיה להקשיב, והוא יצר ברית צבאית כנגד נבוכדנאצר. ישראל הסתמכה במידה יתרה על תקוות הנצחון של הצבא המצרי. אולם נבוכדנאצר ניצח את צבאו של פרעה ב-597 לפנה"ס. תבוסה זו חרצה באופן קבוע את גורלה של ירושלים והאומה. למרות כל-כך הרבה הזדמנויות לחזור בתשובה, לחרטה, לתיקון (רפורמה), ולתחייה רוחנית, סירבה יהודה.

אנו כקהילה נישאנו ורוממנו על-מנת להכריז בשורה ששום גורם אחר בעולם אינו מכריז. במובנים רבים, היה זה דומה מאוד למה שהיה על יהודה לעשות. אילו לקחים יכולים וצריכים אנו ללמוד בעצמנו מהטעויות שלהם?

השנים האפלות

מה קרה לישראל וירושלים לאחר דחיית הבשורה של אלוהים? (ירמיהו 9:39).

כל מה שאלוהים הזהיר אותם שיקרה להם, התממש במלואו. למרות שהם לא רצו להאמין לאזהרותיו, הם בהחלט האמינו בהן לאחר שכל מה שאמר התקיים לבסוף. אפילו אישית, מי לא חווה משהו דומה? אלוהים מתרה בנו לא לעשות משהו, כדי שלא תתממש נבואת התוכחה, אבל אנו בשלנו למרות הכל, ואכן, מה שנאמר לנו שיקרה באמת קרה.

איזה מסר נמצא בירמיהו 8-23:2? איזו תקווה ניתנה לאנשים שם?

מנקודת מבט אנושית, הכל נראה אבוד: האומה הייתה הרוסה, בית המקדש חרב, שליטיהם הוגלו והוחזקו בשבי, והעיר ירושלים הייתה לגל אבנים. קרוב לוודאי שהמדינה היהודית והעם היהודי היו אמורים להיעלם באופן סופי מדפי מההיסטוריה, כפי שכל-כך הרבה עמים אחרים שעברו את מה שהם עברו נעלמו כליל. אך לאלוהים הייתה תכנית שונה, ובפסוקים לעיל (וברבים אחרים) הוא נתן להם את התקווה שלא הכל אבוד אלא שיישאר לעם שריד ופליט, שתסתיים שבותם ועדיין הבטחותיו של אלוהים יתממשו דרכם. כלומר, בתוך כל האזהרות ונבואות התוכחה של אובדן והרס, העניקו הנביאים לעם את התקווה היחידה שלהם.

"השנים האפלות של הרס ומוות שציינו את סוף ממלכת יהודה יכלו להביא לייאוש את הלב האמיץ והחזק ביותר אלמלא הנבואות המעודדות של שליחי אלוהים. נבואותיו של ירמיהו בירושלים, של דניאל בחצר המלכות של בבל, ונבואותיו המעודדות של יחזקאל על גדות נהר הכבר. אלוהים ברחמיו על עם ישראל הצביע על המטרה הנצחית שלו על ידי נכונותו לקיים את הבטחותיו לעם הנבחר שנכתבו בתורת משה. את שאמר שיעשה למי שיוכיחו נאמנות לו, הוא יקיים בוודאות. **"דְּבַר-אֱלֹהֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם" (א' פטרוס 1:23)** (אלן ג'י וייט, נביאים ומלכים, עמ' 464).

חומר נוסף למחשבה: "בשנים האחרונות שבהם כפרה ממלכת יהודה באלוהים נראה היה שתוכחות הנביאים לא הועילו במאום; ולכשהגיעו צבאות הכשדים בפעם השלישית והאחרונה למצור על ירושלים, אבדה התקווה מכל לב. ירמיהו ניבא חורבן מוחלט; ובגלל התעקשותו המתמדת על כניעת הממלכה הוא נזרק לכלא. אבל אלוהים לא השאיר את שארית הפליטה שהייתה עדיין בעיר לייאוש וחוסר תקווה. אפילו בזמן שירמיהו היה תחת השגחה צמודה על-ידי אלו שבו לנבואותיו, התגלו לפניו בשורות חדשות בדבר נכונותו של אלוהים לסלוח ולהציל, נבואות שהיו למקור של נחמה לקהילה, לעמו של אלוהים מאותם ימים ועד לימינו אנו" (אלן ג'י וייט, נביאים ומלכים, עמ' 466).

הגו בביטוי, "נכונות השמיים לסלוח ולהציל" וחישבו על כל הדרכים שהוכיחו זאת. אחרי הכל, קורבן המשיח לבדו צריך לספר לנו על נכונות זו. לנו החיים היום, יש את דבר אלוהים, שמגלה לנו את תכנית הגאולה. ניתנה לנו גם "עדות ישוע, היא רוח הַנְּבוּאָה" (התגלות 10: 19), מתנה נפלאה. באילו דרכים אחרות הוכח לנו שהשמיים מוכנים לסלוח ולהציל?

שאלות לדיון:

1. [העם ניגש] "ויאמרו אל-ירמיהו הנביא תפל-נא תחנתנו לפניך והתפלל בעדנו אל-יהוה אלהיך בעד כל-השארית הזאת כי-נשאֲרֵנוּ מֵעַט מִהֲרֵבָּה כְּאִשֶּׁר עֲיִנִּיךָ רֹאֵת אֶתֵּנוּ." ירמיהו 42: 2. מה מלמד פסוק זה והפסוק בירמיהו 23: 3 על המוטיב המרכזי של "השארית" בספר זה?
2. כל-כך קל מנקודת המבט שלנו להביט לאחור בהיסטוריה המקראית ולראות את כל הפגמים, החסרונות והליקויים הרוחניים של אנשי האלוהים בימי קדם. וכך גם צריך להיות, כי נאמר לנו שעדויות אלו נכתבו כדוגמא לנו (קורנתיים א' 10: 11). מה שמצער הוא, שרבים מהאנשים האלה בזמנם, ובמסגרת תרבותם ואורח חייהם, חשבו שהם עושים את הדבר הנכון, ושהם היו בסדר גמור עם ה'. אזהרה זו צריכה להוות עבורינו אור אדום לעובדה שגם אנו יכולים להיות עיוורים למצב הרוחני האמיתי שלנו? באילו דרכים נוכל לתפוס ולהבין את האמת על מצבינו הרוחני? מדוע חייבים אנו לשמור על קורבן המשיח כמרכזי לתהליך הזה? מה היה קורה לנו אם לא היינו שומרים את קורבן המשיח במרכז חיינו הרוחניים?

שיעור מספר 4 17-23 אוקטובר

תוכחה ותגמול

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי: ירמיהו 10-17:1; ירמיהו 18-23:11; יוחנן 3:19; ירמיהו 6-12:1, 14-16:14.

פסוק לשינון: "רָפָאֲנִי יְהוָה וְאֶרְפָּא הוֹשִׁיעֲנִי וְאֹשֶׁעָה כִּי תִהְלֶתִי אֵתָּה."
(ירמיהו 17:14).

"מה-שִׁהְיָה הוא שִׁהְיָה ומה-שִׁנְעָה הוא שִׁנְעָה וְאֵין כָּל-חֵדֶשׁ תַּחַת הַשָּׁמַשׁ."
(קהלת 1:9). אין חדש תחת השמש!! הדבר נכון במיוחד בנוגע לחייהם ועבודתם של נביאי אלוהים, שלעתים קרובות נקראו בכדי לספק מילות אזהרה ונוזפה לאלה שהיו צריכים לדעת טוב יותר. למרות שביקשו להיות נאמנים לייעודם, על-פי רוב עמדו הנביאים בפני התנגדות עזה, ולעתים קרובות אפילו נענשו על ידי המנהיגות הרוחנית בעם, אלו שצריכים היו להיות הראשונים להקשיב להם. לא פלא שישוע אמר, **"אֵין לָכֶם סוֹפְרִים וּפְרוֹשִׁים צְבוּעִים, כִּי בּוֹנִים אֵתָּם אֶת קִבְרֵי הַנְּבִיאִים וּמִיָּפִים אֶת מַצְבּוֹת הַצְּדִיקִים. אוֹמְרִים אֵתָּם: 'אֱלֹהֵי חַיֵּינוּ בִּימֵי אֲבוֹתֵינוּ לֹא הָיִינוּ שֹׁתֵפִים עִמָּהֶם לְשֹׁפֵךְ אֶת דַּם הַנְּבִיאִים'."** (מתי 23:29,30).
השבוע נתחיל לבחון את ניסיונותיו של ירמיהו, שעבודתו כללה רק תוכחה ותגמול: הוא הוכיח והמנהיגים גמלו לו בעונש.

שתי הדרכים

מהפרקים הראשונים של ספר בראשית ועד הפרקים האחרונים של ההתגלות, התנ"ך מציג לנו רק שתי אפשרויות לדרך חיים: או שאנו הולכים בדרכו של אלוהים בכל ליבנו ונפשנו, או שלא. כמו שאמר ישוע, במילים שרבים מצאו כמטרידות: **"מִי שְׁאִינֵנוּ אִתִּי - נִגְדִי הוּא, וְמִי שְׁאִינֵנוּ אוֹסֵף אִתִּי - מִפְּזֵר."** (לוקס 11: 23). זוהי אמירה בעלת משמעות אחת ברורה המצביעה על מציאות רוחנית גדולה יותר ממה שנראה לעין או ממה שהשכל ישר יאמר לנו.

זוהי הבעיה הקשורה לעימות הקוסמי בין אלוהים לשטן ברמה הבסיסית ביותר שלה. ובכל זאת, במובן מסוים, ישוע לא אמר לנו שום דבר חדש או רדיקלי - זה תמיד היה כך. **קיראו את ירמיהו 10: 17-5.** איזה עקרונות רוחניים מכריעים אנו מוצאים כאן, במיוחד לאור העימות הגדול שבין ישוע והשטן?

ההקשר המיידי של המילים האלה כנראה שמשקף את הפלירטטים הפוליטיים של יהודה. נראה היה שאלוהים רצה שהם יבינו שהעזרה היחידה שלהם נמצאה בו, לא בכוחות פוליטיים או כוחות צבאיים, נקודה אותה למדו רק כשהיה כבר מאוחר מדי. למרות שאלוהים יכול, וגם משתמש באנשים אחרים בכדי לעזור לנו, בסופו של דבר אנו צריכים תמיד לשים את האמון שלנו רק בו. אף פעם לא נדע בוודאות את מניעיהם של אחרים; אנו תמיד יכולים לדעת את כוונותיו של אלוהים אלינו. לא בכדי, מזהיר ירמיהו 9: 17 מפני המרמה והולכת השולל של הלב האנושי. הפסוק אומר שהלב הינו **"עֵקֶב [...] מִכָּל"**. ההשפעות הפיזיות המחרידות של החטא, רעות ככל שיהיו, הן אינן רעות כמו התוצאות המוסריות והרוחניות. הבעיה היא שמכיוון שלב האדם הינו מלא מרמה, אנו לא יכולים לדעת באופן מלא עד כמה רעים החטאים באמת. ירמיהו נועד לגלות בעצמו כמה רעות יכולות להיות הכוונות האנושיות.

כיצד תוכל ללמוד לבטוח באלוהים יותר משבטחת בו עד כה? מהם הדרכים שבהם תוכל לצאת באמונה, עכשיו, ולעשות את הישר בעיני ה'?

חטאה של יהודה

אין ספק שמשימתו של ירמיהו לא הייתה קלה. אולי ישנם אנשים העלולים למצוא הנאה חולנית בהצבעה על חטאיהם של אחרים, אבל רובם היו מוצאים שאין זו משימה מרתקת, בעיקר בגלל התגובות שמילותיהם תעוררנה. למרות שיש השומעים את דברי התוכחה, ועשויים לחזור בתשובה ותיקון, זה אינו כך בדרך כלל, במיוחד כאשר התוכחה עצמה תקיפה. ואכן, יחד עם שאר הנביאים, דבריו של ירמיהו היו בדיוק כך: חדים ותקיפים!

קיראו את ירמיהו 4:17. מה היו חלק מהאזהרותיו של ירמיהו לעם?

הדימויים של חטא החקוק על הלב הם חזקים במיוחד כביטוי המראה בברור את עומק השחיתות. הרעיון הוא לא רק שהחטא כתוב שם, כמו בעט, אלא שהוא חקוק שם, חרוט כבמכשיר. כל זה הופך להיות אפילו מודגש יותר כשאנו זוכרים את דברי ה' לאבות יהודה: **"כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה כִּי תָשׁוּב אֶל-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ"** (דברים 10:30; השווה עם תהילים 8:40 וירמיהו 31:33).

בליבם הם היו אמורים לאהוב את אלוהים ולציית לחוקיו; ועכשיו, במקום זאת, חטאם - הפרת החוק (יוחנן א' 4:3) נחקקה בליבם.

"אל להם הטוענים לשמירת חוקיו של אלוהים להחמיא לעצמם שהקפדה בקיום מצוותיו למראית עין עשויה להגן עליהם מתוצאות הצדק האלוהי. שום טובה לא תצמח לאף אדם מסירוב לשמוע תוכחה לרוע, או לטעון שמשרתיו של אלוהים קנאיים מדי במאמצם לטהר את המחנה ממעשי רשע. אלוהים שונא חטא, וקורא לאלה הטוענים שהם שומרים את חוקיו לעזוב כל עוול" (אלן ג'י וייט, נביאים ומלכים, עמ' 416).

חטא חקוק בלב? זו מחשבה מפחידה, הלא כן? מה מראה תמונה זו על כמה עמוקה ואינטנסיבית היא העבודה של טיהור לבנו? מהי הדרך היחידה להשיג זאת?

אזהרה לירמיהו

"וְזֶה הַדִּין: הָאֹרֶץ בָּא אֶל הָעוֹלָם וּבְנֵי הָאָדָם אָהְבוּ אֶת הַחֹשֶׁךְ יוֹתֵר מִן הָאֹר, כִּי רָעִים הָיוּ מַעֲשֵׂיהֶם" (יוחנן 19: 3). סיפורו המצער של ירמיהו מגלה לנו שההתנגדות שבפניה עמד באה מאלה שדרכו ניסה אלוהים להצילם. אלוהים רצה לחסוך מהם את האסון הממשמש לבוא. אבל הבעיה היא שלעתים קרובות אנשים לא רוצים לשמוע את מה שהם צריכים לשמוע, כי זה עומד בניגוד לרצון החוטא והמושחת שלהם.

קיראו את ירמיהו 11:18-23. מה קורה כאן? מה מזכירים לנו חלק מהדימויים?

למרות שבישראל העתיקה אלה שניבאו באופן כוזב בשם ה' יכלו לצפות למוות, לא היה סימן במקרה זה לכך שאנשי ענתות חשבו שירמיהו שיקר. במקום זאת, נראה היה שהם פשוט רצו שיושתק. הם לא רצו לשמוע את מה שהיה לו לומר. למרות שהטקסט לא אומר כיצד הם תיכננו להרוג אותו, מספר חוקרים תנכיים סברו שייתכן שחשבו להרעיל אותו. כפי שגם ראינו, ענתות הייתה עיר הולדתו של ירמיהו, ואנשיה דחו את דבריו, אפילו עד לנקודה שבה היו מוכנים להרגו. הייתה זו רק ההתחלה של דחייה נרחבת יותר על-ידי הכל מלבד 'שארית' האומה. כל זה כמובן, כולל את דימוי ה"כֶּבֶשׂ אֶלּוֹף יוֹבֵל לְטָבוֹחַ", מעורר את זכרון קורבן המשיח. במובן מסויים, הקדים ירמיהו את המשיח בדימוי, לא כסוג (כמו קורבנות של בעלי חיים), אלא בכך שהוא, כמו ישוע, מצא עצמו עומד בפני התנגדות חזקה מאלה שלהם ניסה לעזור. סיטואציה זו בחייו של ירמיהו בהחלט מזכירה את מה שישוע עבר בפועל (לוקס 30-14: 4).

מתי הייתה הפעם האחרונה ששמעת משהו שאתה יודע כנכון, אבל פשוט לא רצית לשמוע את זה? מה הייתה התגובה הראשונית שלך? במקרים כאלה, מדוע עלינו ללמוד לשאת את הצלב שלנו?

קינה

בפרקים הראשונים של ירמיהו הזהירו אלוהים שתפקידו כנביא לא אמור היה להיות קל. בזמן קריאתו נאמר לירמיהו שהנסיכים, המלכים, הכוהנים, והעם "נִלְחְמוּ אֵלַיָּךְ". ירמיהו 19:1. למרות שנאמר לו שה' יסייע לו ושיריבו "לֹא-יִוָּכְלוּ לָךְ" (ירמיהו 19:1), אין ספק שהאזהרה שרוב אנשי עמו עתידים להילחם בו, לא קודמה בברכה. ירמיהו לא ידע את חצי הדברים, וכאשר הגיעו הניסיונות, מובן היה כעסו וכאבו.

למרות שירמיהו דיבר על מצבו, באיזה נושא אוניברסלי נאבק הנביא? (ירמיהו 4-12:1).

מה היה יחסו של הנביא כלפי אלה שפגעו בו? מה זה אומר לנו על האנושיות שקיימת אפילו במשרתים הנאמנים ביותר של אלוהים?

ירמיהו 12:1 מלא בטרמינולוגיה (מונחים) המשפטית של התנ"ך. הנביא, כל-כך כועס על מה שהוא נאלץ להתמודד ומביא "מִשְׁפָּט" (תביעה) נגד ה'. (ראו דברים 1:25). תלונתו כמובן, היא תלונה מצויה: למה דרך רשעים משגשגת בזמן שהוא, ירמיהו, המחפש לעשות רק את רצונו של אלוהים, עומד בפני ניסיונות שכאלה? אנו יכולים לראות גם את אנושיותו של ירמיהו. הוא רוצה שמי שעשו לו רע ייענשו. הוא לא מדבר כאן כתיאולוג; הוא מדבר כאדם הכפוף לחטא וזקוק לחסד, וכמו איוב ורבים מהאנשים הנאמנים של אלוהים, לא מבין מדוע הדברים האלה קורים לו. מדוע שירמיהו, משרתו של אלוהים, שנקרא להכריז את האמת של אלוהים לאנשים מרדניים, יהיה נתון למזימות הבוגדניות של תושבי כפרו? ירמיהו האמין באלוהים, אבל הוא בוודאי שלא הבין מדוע קורים הדברים כפי שהם קרו.

כיצד נוכל ללמוד לבטוח באדון למרות כל הדברים שקורים שפשוט לא נראים לנו הגיוניים?

מצב נואש

קיראו את ירמיהו 10-14:1. מה קורה כאן?

הבצורת פגעה בכל הארץ; כל עיר, עיירה, וכפר סבלו. העניים והעשירים סבלו יחד. אפילו בטבע לא יכלו החיות לשאת את המחסור במים. בני אצולה חיכו למשרתיהם בשערי העיר, בתקווה שהם מצאו מים, אבל המעיינות יבשו. לא היו מים, ובלי מים לא יכולים החיים להתקיים. האומללות שלהם גדלה מיום ליום. אנשים לבשו בגדי אבל, והלכו בעיניים מושפלות. ולפתע כרעו והחלו לזעוק בתפילה נואשת. בעת אסון הטבע הזה, היה מנהג לבקר אישית במקדש בירושלים (יואל 1: 13, 14; 2: 15-17), לצום ולהקריב מנחות מיוחדות לאלוהים. ירמיהו ראה את הליטותם של בני העם, אבל הוא ידע גם שהם לא דרשו את אלוהים, אלא את המים בלבד. זה ציער את הנביא עוד יותר והוא התפלל, אבל לא למים, אלא לרחמי ולנוכחותו של אלוהים. ירמיהו הבין גם שהבצורת היתה רק תחילת הניסיונות העתידים לבוא. אלוהים ראה את ליבם של האנשים וידע שאם היה מסיר את הבצורת, איתה תיעלם גם החרטה. האנשים עשו הכל כדי לנסות לשנות את מצבם, וזה כלל עלייה לרגל לירושלים, תפילה, צום, לבוש שק, והקרבת מנחות, אבל הם שכחו דבר אחד: חרטה אמיתית וחזרה בתשובה. הם רצו רק להימנע מהתוצאות של הבעיה, לא מהבעיה עצמה, שהייתה החטא ואי הציות שלהם.

קיראו את ירמיהו 16-11:14. כיצד נוכל להבין את זה?

“אל-תתפלל בַּעַד-הָעַם הַזֶּה לְטוֹבָה” אמר אלוהים לירמיהו, למרות שירמיהו הציג דוגמא מצינית לתפילת הפגעה בעד העם קודם לכן: “אִם-עֲזֹנֵינוּ עָנּוּ בָנוּ יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמִיךְ” (ירמיהו 7: 14). למרות שנאמר לנו “הַתְּמִידוֹ לְהַתְּפִלָּה כָּל הַיּוֹם” (תיסולוניקים א' 5: 17), במקרה הזה אלוהים היודע הכל מאלף עד תו, מגלה לירמיהו עד כמה מושחתים ונפגעי חטא האנשים האלה. כמובן שאלוהים יודע את ליבם של אנשים, ואלוהים יודע את העתיד; שלא כמונו. לפיכך, ההפצרה של הברית החדשה להתפלל, אפילו עבור אויבינו, לא מאבדת כאן כלל מכוחה.

חומר נוסף למחשבה: ירמיהו נאבק עם שאלה שאיתה כולנו מתמודדים: כיצד נוכל להסביר ולהראות היגיון כל שהוא ברשע? אבל אולי זאת הבעיה... לנסות להבין את מה שלא הגיוני, מה שיכול אפילו להיחשב כ"שטויות". בהקשר זה כתבה אלן ג'יי וייט: "זה בלתי אפשרי להסביר את מקורו של החטא בכדי לתת סיבה לקיומו..." החטא פולש הוא, פורץ בלתי קרוא, אשר לנוכחותו לא נוכל לתת שום סיבה. חטא הוא דבר מסתורי, ונטול הסבר; לתרץ אותו זה להצדיק אותו. אם יוכל תירוץ להימצא, או תוכל סיבה להיראות לקיומו, אז יחדל זה להיות חטא" (אלן ג'יי וייט, העימות הגדול, עמ' 492, 493).

החליפו את המילה חטא עם המילה רוע וההצהרה שלעיל עדיין תהיה נכונה: זה בלתי אפשרי להסביר את מקור הרוע בכדי לתת סיבה לקיומו. רוע הוא פולש, שלנוכחותו לא נוכל לתת שום סיבה. הוא מסתורי, נטול הסבר; ולתרץ אותו זה להגן על זה. אם יוכל תירוץ להימצא, או סיבה תוכל להיראות לקיומו, יחדל זה להיות רע. כאשר טרגדיה מכה, אנו שומעים אנשים אומרים, או שלעצמנו אנו חושבים: 'אני לא מבין את זה'. 'זה לא הגיוני'. ובכן, יש סיבה טובה לכך שאנו לא מבינים את זה: זה לא ניתן להבנה. אם היינו יכולים להבין את זה, אם היה זה הגיוני, אם זה היה מתאים לאיזו תכנית הגיונית ורציונאלית, אז זה לא היה כל-כך רע; זה לא היה כה טרגי משום שהתוכנית היתה משמשת מטרה רציונאלית. עד כמה זה חשוב שנזכור שרוע, כמו חטא, הוא נטול הסבר. לעומת זאת מה שכן יש לנו היא המציאות של קורבן המשיח, שמראה לנו את האהבה והטוב של אלוהים למרות רוע בלתי מוסבר שנגרם על-ידי חטא.

שאלה לדיון:

1. חישבו עוד על הרעיון הזה שהרוע והסבל לא הגיוניים, ושאינן בהם היגיון ושאינן להם הסבר טוב. מדוע זה יותר טוב ככה? חישבו על זה. טרגדיה נוראה פוגעת: אולי ילדה צעירה מתה ממחלה נוראה, אחרי שנים של סבל. האם אנו באמת רוצים להאמין שיש סיבה טובה והגיונית הקיימת לכך? האם זה לא קל יותר לחבר את התוצאות הנוראות עם הרוע של החיים בעולם שרוי בחטא? דונו בכיתה.

שיעור מספר 5 24 - 30 אוקטובר

צרות נוספות לנביא

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפרקים והפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי:
ירמיהו 14, 15, 23; ירמיהו 20; מעשי השליחים 2: 37; איוב 3;
ירמיהו 10-18, 18-23.

פסוק לשינון: "פִּתִּיתִנִּי יְהוָה וְאָפֶת חֲזָקְתָּנִי וְתוֹכַל הָיִיתִי לְשָׁחֹק כָּל-הַיּוֹם כֹּלָּה לַעֲגֹלִי." ירמיהו 7: 20.

אחד הדברים שכל מי שהלך אחרי ה' לכל פרק זמן למד, הוא שלהיות מאמין בישוע ולבקש לעשות את רצונו לא מבטיח חיים קלים. אחרי הכל, כפי שנאמר לנו, "וְאִמְנֵם כָּל הָרוּצִים לַחַיּוֹת חַיִּי חֲסִידוֹת בְּמִשְׁיַח יֵשׁוּעַ, יִדְבְּקוּ" (טימוטי ב' 3: 12). זוהי אמת שירמיהו בוודאי למד על בשרו. יחד עם זאת, מה שאמונתו יכולה לעשות בשבילנו בשעת מבחן זו, זה לתת לנו הבנה נרחבת יותר שעל יסודה נעמוד יציבים במאבקינו. כלומר, כשסבל ונסיונות לא הוגנים ולא צודקים באים (וללא ספק, כל-כך הרבה מהם לא הוגנים ולא צודקים), אנו לא צריכים להישאר עם תחושה של חוסר משמעות וחוסר תכלית כפי שאנשים שאינם יודעים את אלוהים מרגישים לעתים תכופות. אנו יכולים לדעת משהו מהתמונה הגדולה העולה מן הכתובים, והתקווה המוחלטת שאלוהים מציע לנו, ולא משנה כמה עגום ההווה, עדיין, מהמידע הזה והתקווה שקיבלנו אנו יכולים לשאוב כוח. למרות שירמיהו ידע משהו בהקשר זה, הוא שכח מכך מדי פעם והתמקד רק בצרותיו.

* לימדו את השיעור השבועי לקראת שבת ה-31 אוקטובר.

כוהנים ונביאים כופרים

אלפיים וחמש מאות שנה מפרידות ביננו החיים כיום לבין אלו שחיו בזמנה של ממלכת יהודה, ואולי עוד יותר רחוקים אנו מבחינה תרבותית וחברתית, שקשה לנו להבין את כל מה שקרה בתקופה זו. בעת קוראנו את התנ"ך, במיוחד את האזהרות והאיומים הנוקשים שאלוהים השמיע כנגד האנשים, הרבה אנשים חושבים שאלוהים מצטייר כאן כקשה, אכזרי, ונקמן. זוהי הבנה שגויה, המבוססת רק על קריאה שטחית של הכתוב. במקום זאת, מה שמגלה התנ"ך זה בדיוק מה שגם עושה הברית החדשה: אלוהים אוהב את האנושות ורוצה להצילה, אבל הוא לא מכריח אותנו לעשות משהו כנגד רצוננו. אם אנו רוצים לעשות רע, גם אם הוא מפציר בנו לא לעשות זאת, אנו חופשיים לבחור במה שנרצה. חשוב שנזכור לא רק את מה שעלול לנבוע מהחלטותינו אלא גם שהזוהרנו על תוצאות אלו מראש.

מה היו חלק מהרעות החולות שבהן טיפל הקב"ה ביהודה? מה היו חלק מהרעות החולות שנגדם יצא הנביא? (ירמיהו 23:14,15; 26-31:5)

התיאור הארוך והמייגע של העוולות שהוצגו כאן הוא רק דוגמא קטנה של החטאים בהם חטא עמו של אלוהים. גם הכוהנים וגם הנביאים היו כופרים, אירוניה מדהימה בהתחשב בכך שהכוהנים היו אמורים להיות נציגיו של אלוהים, והנביאים אמורים היו להיות דובריו. וזו הייתה רק תחילת הבעיות שאיתם התעמת ירמיהו. הרעות החולות שהוצגו כאן באות במגוון רחב. כפירה של מנהיגים רוחניים זה דבר אחד, אבל הם גם החטיאו אחרים: **"וּבְנֵי יְרוּשָׁלַם כָּאֵתִי שְׁעִרְוָה נְאוֹף וְהָלַךְ בְּשָׁקֶר וְחָזְקוּ יָדֵי מְרֵעִים לְבִלְתִּי-שָׁבוּ אִישׁ מִרְעֻתוֹ הָיוּ-לִי כָּלֶם כְּסָדִם וַיִּשְׁבִּיָה פַעֲמָהּ"** (ירמיהו 23:14). גם כאשר מזהיר ה' על פסק הדין הקרוב, הנביאים אומרים להם שלא כך יהיה. בינתיים, ככל שגדל המרחק בינם לבין אלוהים, הם שכחו גם את הטפת המוסר לטיפול ביתומים והגנה על העניים (ירמיהו 5:28). האומה היהודית התרחקה מאלוהים בכל צורה אפשרית והרבה מכך מהתנ"ך. הספרים הנבואיים בתנ"ך, מתעדים את אלוהים המבקש לקרוא לאנשיו הסוררים לחזור אליו. כלומר, למרות כל הרעות החולות הללו, הוא עדיין היה מוכן לסלוח להם, לרפא אותם, ואפילו לשקם אותם. אבל אם הם סירבו, מה ניתן עוד לעשות?

ירמיהו במִהְפֶּכֶת

תפקידם של הנביאים תמיד היה להעביר את המסר של אלוהים, ולא למנות את מספר האנשים שקיבלו או דחו אותו. באופן כללי, מספרם של אלה שמקבלים את מה שהנביאים מטיפים נמוך. לדוגמא, אם כי לא ניתן לנו לדעת כמה אנשים חיו בזמנו של נח, סביר להניח שהרוב לא היה פתוח במיוחד לרעיון, בהתחשב במספר הקטן שנכנס לתיבה. הדפוס הזה נראה לכל אורך ההיסטוריה המקראית.

קיראו את ירמיהו 6-20:1. כיצד התקבל המסר מירמיהו?

בכדי להבין טוב יותר את מה שקורה כאן, עדיף לקרוא בדיוק את שניבא ירמיהו, המילים שהביאו אותו לצרות עם פקיד כזה גבוה. בירמיהו 19, נמצאת חלק מהנבואה: **"יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל ... מֵבִיא רָעָה עַל-הַמָּקוֹם הַזֶּה" (ירמיהו 3: 19), "וְהַפְלֵתִים בַּחֲרֹב לִפְנֵי אֵיבֵיהֶם וּבִיד מִבְקָשֵׁי נַפְשָׁם וְנִתְתִּי אֶת-נִבְלָתָם לְמֶאֱכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבִהֲמֹת הָאָרֶץ" (ירמיהו 7: 19), "וְהֶאֱכַלְתִּים אֶת-בָּשָׂר בְּנֵיהֶם וְאֶת בָּשָׂר בְּנֵיתֵיהֶם וְאִישׁ בָּשָׂר-רֵעֵהוּ יֹאכְלוּ" (ירמיהו 9: 19).** למרות שאף אחד לא יכול היה להיות שמח מדי להיות במרכז של נבואה שכזו, כמנהיג, נעלב פֶּשְׁחור במיוחד. כמו רוב האנשים, התגובה הראשונית שלו הייתה לדחות את המסר; אחרי הכל, מי ירצה להאמין במשהו כל-כך נורא? יותר מזה, פשחור ניצל את מעמדו ועשה את הטעות של הענשת השליח. הוא הורה להכות את ירמיהו על-פי חוק (דברים 3-1: 25) ונעל אותו במִהְפֶּכֶת. למרות ששיחרר אותו פשחור יום למחרת, החוויה הכואבת והמשפילה הזו לא עצרה את ירמיהו מלהמשיך לשאת את נבואתו, הפעם לא רק כנגד יהודה אלא במיוחד נגד פשחור ובני משפחתו. לא עבר זמן רב, וגורלו של פשחור ומשפחתו היו לדוגמא מזעזעת לכל מי שראה אותם בכבלי השבי. זהו גם המקום הראשון בספר ירמיהו שבבל מוזכרת כמקום הגלות. (הפרקים, ואפילו חלקי הפרקים, לא נמצאים בסדר כרונולוגי).

תארו לעצמכם שתשמעו נבואה שכזאת נגדכם. מה אתם חושבים שתהיה התגובה הראשונית שלכם, בניגוד למה שהיא אמורה להיות? (ובכל מקרה, מה היא צריכה להיות?) (ראו מעשי השליחים 2: 37).

כַּאֲשֶׁר בְּעֶרְתָּ עֶצֶר בְּעֶצְמָתִי

המילים הקשות של ירמיהו לפשחור ולאומה (ירמיהו 6: 4-20) לא היו מילותיו של ירמיהו; הם לא נאמרו מתוך כעס על שננעל בַּמֶּהֱפֶכֶת ליום. היו אלה מילותיו של אלוהים שניתנו לירמיהו להעביר לעם. אולם המילים שבאו אחר כך, באו ישירות מליבו של ירמיהו, ועדיין נכתבו בהשראת רוח הקודש. זוהי זעקה מעומק לבו של אדם שפשוט סובל מהמצב בו הוא נמצא והוא בוכה על כך.

קיראו את ירמיהו 14: 7-20. מה אומר הנביא? מה זה בא ללמד אותנו על אנושיותו, והאנושיות שלנו?

בתחילה נראים דבריו כמעט כחילול קודש. ניתן לתהות מדוע הוא טוען שאלוהים רימה אותו, כאשר כבר מתחילה הזהיר אותו ה' שהוא עתיד לעמוד בפני התנגדות עזה. עם זאת הוא מתלונן, **"כִּי-מִדִּי אֲדַבֵּר אֶזְעַק חֲמָס וְשֵׁד אֶקְרָא כִּי-הִיא דְּבַר-יְהוָה לִי לְחִרְפָּה וּלְקֶלֶס כָּל-הַיּוֹם"** (ולא פלא שהאנשים נגדי).

יחד עם זאת, מהי המשמעות המכרעת של מה שהוא אומר בפרק 20 פסוק 9?

ירמיהו היה רוצה לוותר ולהפסיק להטיף, אבל דבר אלוהים היה כאש בליבו ובעצמותיו. איזו מטאפורה רבת עוצמה של אחד שידע את ייעודו, ולמרות הכאב האיש, נחוש היה בדעתו להמשיך בייעודו, יהיה אשר יהיה. (אנו מוצאים מחשבות דומות שנכתבו בעמוס 8: 3, ובקורנתיים א' 16: 9). בכל הפסוקים הללו אנו רואים את המאבק שעמד בפני ירמיהו; אנו יכולים לראות את העימות הגדול משתולל מחוץ וגם מבפנים. רגע אחד הוא משבח את אלוהים על שהציל את הנזקקים מהרשעים; וברגע הבא (כפי שנראה מחר), הוא מקלל את היום שבו נולד.

מדוע זה כל-כך חשוב, במיוחד בנסיבות איומות, לשבח את אלוהים ולהדגיש את כל הדרכים שבם הוא גילה את אהבתו אלינו?

“אָרור הַיּוֹם”

אפילו המבקרים החריפים ביותר של התנ"ך יצטרכו להודות ולוותר על נקודה עיקרית: התנ"ך אינו מסווה חולשות ונקודות תורפה של אף אדם. למעט בן האלוהים שהיה חף מחטא ודופי, מספר קטן של דמויות תנ"כיות מוצגות בפרטי פרטים במקרא מבלי לחשוף את חולשותיהם וליקוייהם. כך גם כלפי הנביאים. כפי שנאמר קודם, האלוהים שהנביאים האלה שירתו מושלם הוא; אולם הנביאים ששירתו אותו היו רחוקים מלהיות מושלמים. כמו כולנו, הם היו חוטאים, ובצורך של צדקת המשיח לזיכוי להם על-ידי אמונה (ראו רומיים 2: 22). מנוח ועד לשמעון, וכל אלה שחיו ביניהם, כולם היו נפגעי חטא-יצורים שתקוותם היחידה הייתה, כדברי אלן ג'יי וייט, ללכת לפני ה' ולומר: "אין לי סגולה או טוב שבאמצעותם אוכל לדרוש גאולה, אולם מציג אני לפני אלוהים את דמו המכפר על-כל של השה התמים (בלי דופי) של אלוהים, שלוקח את חטא העולם. זה הטיעון היחיד שלי. שמו של ישוע נותן לי גישה לאב. אוזנו, לבו, פתוחים הם לתחינה הקלושה שלי, והוא מספק את צרכי העמוקים ביותר" (אמונה ומצוות עמ' 106).

קיראו את ירמיהו 18: 14-20. מה אומר לנו הקטע הזה על מצבו הנפשי של הנביא בנוגע לבעיותיו האישיות?

דבריו כאן כמובן מזכירים לנו את איוב שהיה במצב הרבה יותר גרוע מירמיהו (ראו איוב 3). למרות שהיה לירמיהו הביטחון שהוא עושה את רצונו של אלוהים, וההבטחה כי ה' היה עימו, בשלב זה, הכאב על מצבו הנוכחי כילה אותו. לא משנה מה הייתה ההבנה האינטלקטואלית שלו על מהות האמת, ברגע זה מצבו התגבר עליו. לפעמים אנשים רבים עלולים למצוא את עצמם במצב דומה: ייתכן והם יודעים אינטלקטואלית את כל הבטחותיו של אלוהים, אבל הם כל-כך המומים מצער וכאב שהבטחות אלה נדחקות לרקע, וכל מה שהם יכולים להתמקד עליו הוא סבלם המיידי. זו תגובה מובנת; זה לא אומר שהיא נכונה, אבל אפשר להבין. מה שאנו רואים כאן שוב זה את האנושיות של ירמיהו, שהיא דומה לאנושיות של כולנו.

האם אי פעם הרגשתם כפי שירמיהו הרגיש בקטע שקראנו? אם כן, מה למדתם מניסיון זה שיכול לעזור לכם להתמודד עם רגשות אלה טוב יותר, בפעם הבאה שאתם מרגישים כך?

תוכניות נגד הנביא

קיראו את ירמיהו 10:1-18: אילו עקרונות חשובים על פרשנות נבואית אנו מוצאים?

באותם פסוקים, מהם העקרונות הרוחניים המכריעים שנוכל גם למצוא?

למרות כל הרוע, ה' עדיין מוכן לתת לאנשיו הזדמנות להתחרט ולחזור בתשובה. לפיכך, גם כאן אנו רואים את חסדו של אלוהים מוצע למי שמוכן לקבל. אפילו עכשיו, עדיין יש להם זמן מספיק לחזור בהם, למרות כל מעשיהם. בפסוקים אלה נוכל לראות גם את ההתניה של נבואות רבות: אלוהים אומר שהוא יעשה דבר מה, שלעתים קרובות משמעו להביא עונש. אבל אם האנשים יתחרטו ויחזרו בתשובה, הוא לא יעשה את מה שהוא אמר שיעשה. מעשיו מותנים בתגובתם של אנשיו. מדוע שאלוהים ינהג בצורה אחרת מזו? הוא לא היה נוזף ומוכיח את אנשיו לחזרה מדרך רשעים ולאחר מכן עדיין מביא עונש עליהם אם הם חזרו בתשובה והפכו מדרך הרעה. במקרים כאלה, הוא לא יעניש, וכך הוא אומר במפורש בפסוקים האלה.

קיראו את ירמיהו 18:18-23. באילו סיבות ניתלים האנשים במה שהם רוצים לעשות לירמיהו? מהי התגובה האנושית מאוד של ירמיהו?

ירמיהו לבטח היה מתוסכל לחלוטין מהאנשים שגיננו אותו ותקפו אותו באומרים: "לכו ונחשבה על-ירמיהו מחשבות כי לא-תאבד תורה מפהן ועצה מִחֶכְם וְדָבָר מִנְבִּיא." (פס' 18). כמה מטעה יכול הלב להיות, איזו הונאה עצמית!

איזה לקחים אנו צריכים ללמוד על הזהירות שבה אנו צריכים לנקוט בעשיית דברים 'בשם האדון'? הביאו תשובתכם לכיתה בשבת.

חומר נוסף למחשבה: בירמיהו 17:11-18, אנו מוצאים שאלוהים אומר לאנשי להפסיק לעשות את הדברים שהם עושים. בפסוק 11 כתוב: **"שׁוּבוּ נָא אִישׁ מִדֶּרֶכוֹ הָרָעָה וְהִיטִיבוּ דְרָכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם"**. ובפסוק 12 בעצם, אלוהים אומר שהוא כבר יודע שהם לא יקשיבו לאזהרותיו ובקשותיו אלא שהם ימשיכו ללכת **"אַחֲרֵי מַחְשְׁבוֹתֵינוּ נֵלֵךְ וְאִישׁ שְׁרֹת לִבּוֹ-הָרָע נַעֲשֶׂה"**.

בהמשך אומר אלוהים את מה שהוא יעשה בגלל אי הציות שלהם. זהו אחד ממקומות רבים בתנ"ך שמראים כי הידיעה המוקדמת של אלוהים על הבחירות החופשיות שלנו בשום אופן לא פוגע בבחירה החופשית. והרי למה שאלוהים יתחנן בפניהם לחזור בהם מהרוע שלהם אם לא היה להם את החופש לציית לו? ולמה שהוא יעניש אותם על שלא צייתו לו אם לא היה להם החופש לציית? מה שברור הוא שהקב"ה ידע בדיוק מה הבחירה שלהם תהיה עוד לפני שהם גיבשו את ההחלטה. אמת חיונית זו נראית גם בספר דברים למשל: 21-16:31

עוד לפני שנכנסו בני-ישראל לארץ המובטחת, ה' אומר למשה שהוא יודע שיבוא יום וישראל **"פָּנָה אֶל-אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבָדוּם וְנֶאֱצָוּ וְהִפָּר אֶת-בְּרִיתִי"**. דברים 20:31. הנה עוד הוכחה לכך שהידיעה המוקדמת של אלוהים על הבחירות שלנו אינה פוגעת בחופש שיש לנו לגבש החלטות אלה.

שאלות לדיון:

1. חישבו עוד על השאלה האחרונה בסוף השיעור של יום חמישי. מי לא שמע אנשים אומרים שהם עושים כך וכך, כי 'אלוהים אמר' להם? (מה תוכלו לומר למישהו שאומר את זה?) למרות שאין ספק שאלוהים יוביל אותנו, באיזה דרכים נוכל לוודא שהם באמת מאלוהים? ירמיהו אמר כי דבר ה' היה **"כִּאֲשֶׁר בְּעָרְתָּ עֶצֶר בְּעֶצְמָתִי"**. כיצד נוכל גם אנו לשמור על האש הבוערת בתוכנו?
2. מה נוכל למצוא בפסוקים שקראנו השבוע שיכול לעזור לנו להבין מה מעורב בתחייה והתחדשות רוחנית? (האם לא זה מה שרצה אלוהים לעשות בקרב אנשי יהודה?) לדוגמא, מדוע התחושה של החטא שלנו כל-כך חשובה לתחייה? מדוע חייב קורבן המשיח והתקווה שהוא מציע, להיות מרכזיים להתחדשות הרוחנית גם כן?

שיעור מספר 6*
31 אוקטובר - 6 נובמבר

מעשים סמליים

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפרקים והפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי:
בראשית 4: 3-7; במדבר 9: 1-21; ישעיה 29: 16; רומיים 9: 18-21; ירמיהו 19;
עבריים 5: 14; ירמיהו 11-13: 1.

פסוק לשינון: "הָאֵם מְאוֹתוֹ חֹמֶר אֵין יוֹצֵר רֶשָׁאִי לִיצֹר כְּלִי אֶחָד לְכַבֹּד, וְכָלִי אַחֵר לְשִׁמוּשׁ שְׂאִין בּוֹ כְּבֹד?" (אל הרומיים 9: 21).

כל תלמיד יודע שהתנ"ך מלא בסמלים, דברים שמייצגים מושגים ורעיונות אחרים מאשר הם עצמם. השירות בבית המקדש שעלי-אדמות לדוגמא, היה נבואה סמלית של תכנית הישועה. "משמעותה של הכלכלה היהודית עדיין לא מובנת במלואה. אמיתות עצומות ועמוקות מטילות את צילן ובאות לידי ביטוי בטקסים וסמלים. הבשורה היא המפתח שפותח ופותר את מסתרי הסמליות שבאמת. באמצעות ידע של תכנית הגאולה, אמיתות הבשורה נפתחות להבנה". - אלן ג'יי וייט, שיעורים בנושאים שונים של ישוע, עמ' 133.

באמצעות הסמליות של בית המקדש הארצי, או סמלים שבספרים הנבואיים (כגון דניאל 2, 7, 8, וההתגלות), ובדרכים רבות אחרות, העביר אלוהים את מסר האמת. ישוע עצמו השתמש בסמלים במשליו ובשיעורים שלימד בנושאים שונים על-מנת להסביר אמיתות עמוקות. ספר ירמיהו עשיר מאוד בסמליות ודימויים. השבוע נלמד כמה מהסמלים האלה, מה הם היו, מה טמון היה בהם, ואיזה לקחים כדאי שניקח מהם לעצמנו.

* לימדו את השיעור השבועי לקראת שבת ה- 7 נובמבר.

אמיתות בסמלים

המקרא עשיר מאוד בסמלים. ישנם סוגים שונים ובשפע, וברוב המקרים, הם מייצגים אמיתות גדולות כאשר הסמל מהווה רק את צילן.
קיראו את בראשית 7:3-4. מה מסמלים שני הקורבנות השונים?

בשלב מוקדם מאוד במקרא אנו יכולים לראות את ההבדל בין הניסיון שלהגיע לגן העדן באמצעות מאמץ אנושי (במנחתו של קין) לבין ההכרה בכך שהישועה היא על-ידי חסד בלבד, שהוענק לנו באמצעות קרבן המשיח (מנחתו של הבל).
קיראו את במדבר 9:4-21. מה היתה הסמליות שבנחש הנחושת שהורם על נס?
(ראו גם יוחנן 3:12).

"חייהם של בני ישראל ניצלו כשהתבוננו בנחש הנחושת שנישא על נס. מבטם העיד על אמונתם. הם נותרו בחיים שכן האמינו בדבר ה', ובטחו באמצעי הריפוי שהעניק להם" (אלן ג'י וייט, אבות האומה ונביאי ישראל, עמ' 322).
 לכל אורך התנ"ך, השירות בבית המקדש הארצי שימש כייצוג סמלי מפורט ביותר של תכנית הישועה. השאלה עד כמה הבינו בני ישראל את המשמעות של כל הטקסים היא שאלה בת שנות אלפיים למרות שאין ספק שרבים הבינו את החשובה ביותר מכל האמיתות שלימדו שם: כפרה חלופית, הרעיון שעל-מנת שחטאיהם ייסלחו, צריך היה להיות להם מחליף, ממלא מקום שימות במקומם (ראו קורинתיים א' 7:5). למעשה, באמצעות שירות הכוהנים בבית המקדש, ניתנו לנו סמלים שלא רק למותו של ישוע, אלא של כהונתו הגבוהה בשמיים גם כן, בפסק הדין שלפני הביאה השנייה, והחיסול הסופי של חטא בסוף העידן.

על אילו סמלים מקראיים נוספים של תכנית הישועה תוכלו לחשוב? איזה מהם מדבר אליכם במיוחד בנוגע לחסדו של אלוהים המושיע והתקווה שנוכל להפיק ממנה?

כחומר ביד היוצר

**איזה אמיתות חיוניות מובאות בפסוקים האלה והסמליות שנמצאת בהם?
(ראו בראשית 2:7).**

ירמיהו 18:1-10

ישעיה 29:16

ישעיה 45:9

ישעיה 64:8

רומיים 9:18-21

אין ספק שירמיהו רצה להרים ידיים בגלל הדחייה והרדיפה המתמדת. האם זה היה שווה להילחם ולהיאבק למען האומה הזאת? פעמים רבות הוא הרגיש שהתשובה היא בהחלט: לא! אין ספק גם שבעת שראה את ידו של הקדר בבית היוצר הוא קיבל תמונה, דימוי וסמל, של הדרך שבה עובד אלוהים עם חימר אנושי. לא משנה איזה אמיתות אחרות נמצאות בתמונה של החומר ביד היוצר, בסופו של דבר זה מלמד על ריבונותו של אלוהים.

כלומר, לא משנה כמה שנראה המצב חסר תקווה מנקודת מבטו של ירמיהו, הסמליות של הקדר והחומר בידו הראו לו שבסופו של דבר, למרות ההחלטות השגויות או אפילו החלטות זדוניות שאנשים מקבלים, ה' עדיין בשליטה על העולם. הוא המקור המוחלט של כוח וסמכות, ובסופו של דבר הוא ינצח, בלי שום קשר לרושם שמתקבל עכשיו. מאות שנים אחרי ירמיהו, לוקח שאול את הרעיון הזה מהתנ"ך וממשיך אותו באיגרת אל הרומים פרק 9, ובעצם משתמש בו כדי להעביר את אותו הלקח שהיה על ירמיהו ללמוד. למעשה, ייתכן אפילו ששאול מתייחס ישירות לירמיהו 18:6 ברומיים 9:21. אנו יכולים להיות סמוכים ובטוחים כי למרות המציאות של רצון חופשי אנושי ובחירות חופשיות, והתוצאות הוותיקות האסון של שימוש לרעה ברצון חופשי, אנו יכולים לשים את מבטחנו על הריבונות המוחלטת של אלוהינו האוהב והמקריב עצמו, שאהבתו מתגלה בקורבן המשיח. רוע לא ינצח; אלוהים ואהבתו ינצחו. איזו תקווה שיש לנו!

כיצד נוכל ללמוד לבטוח בלקח של הקדר והחימר, ללא קשר לנסיבות הנוכחיות? איזה פסוקים אחרים מהתנ"ך מראים לנו את מציאות ריבונותו של אלוהים?

ניוון האומה

"יַעַן אֲשֶׁר עֲזָבְנִי וַיִּנָּכְרוּ אֶת-הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּקְטְרוּ-בּוֹ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא-יִדְעוּם הַמָּה וְאַבֹּתֵיהֶם וּמַלְכֵי יְהוּדָה וּמִלְאֹא אֶת-הַמָּקוֹם הַזֶּה דָּם נָקִים" (ירמיהו 4: 19).

בטקסט זה ניתנים לנו כמה דוגמאות של הרעות שהשתלטו על יהודה. מלבד שנטשו את ה', הציעו קטורת לאלוהים אחרים ושפכו דם חף מפשע, הם גם 'ניכרו את המקום'. הפועל אומר 'לעשות זר', 'לעשות מוזר' או לטמא- לחולל. הטקסט לא אומר אם 'המקום הזה' היה בית המקדש עצמו או ירושלים. הנקודה העיקרית היא שעל העם היה להיות קדוש, מיוחד לה' (ראו שמות 5,6: 19), משהו שונה ונבדל מהעמים סביבם. אבל זה לא מה שקרה. הם איבדו את האופי הייחודי שלהם, הייחוד שהיה אמור לעשותם לעדים לעולם. הם הפכו להיות בדיוק כמו כל עם אחר.

אילו לקחים אנו יכולים ללמוד פה?

"וּבְנוּ אֶת-בָּמוֹת הַבַּעַל לְשָׂרָף אֶת-בְּנֵיהֶם בָּאֵשׁ עֹלֹת לַבַּעַל אֲשֶׁר לֹא-צִוִּיתִי וְלֹא דִבַּרְתִּי וְלֹא עָלְתָה עַל-לְבִי" (ירמיהו 5: 19). למרות שהרעיון של הקרבת קורבנות אדם היה ידוע בעולם העתיק, הייתה זו תועבה בעיני ה', שאסר מנהג זה לבני ישראל (דברים 10: 18). הביטוי **"לֹא עָלְתָה עַל-לְבִי"** היה ביטוי ניבי, שבא להראות עד כמה זר ורחוק מרצונו של אלוהים היה מנהג זה. אם אנו, עם לב קשה מחטא, בני אדם חוטאים, מוצאים את זה נתעב, דמיינו לכם כיצד זה נראה לאלוהים הקדוש שלנו! עם זאת, לאורך זמן, בכוחה של שחיתות ותרבות מתבוללת עד כדי כך, שהעם התדרדר לטכסים מחרידים כגון אלה. איזה לקח אמור להיות לנו על הקלילות שבה אנו יכולים להפוך עיוורים כל-כך לתרבות השוררת שאנו מקבלים, או אפילו לוקחים חלק במנהגים שאילו היינו קשורים לה' ובהרמוניה עם דברו כפי שאנו צריכים להיות-לעולם לא היינו משלימים עם זה, אלא במקום זאת היינו מזועזעים? (ראו עברים 14: 5).

"וְשִׁבְרָתָּ הַבְּקָבִק"

כפי שראינו אתמול, האומה נפלה לכפירה עמוקה. הם לא הבינו את המסר. לאחר מכן השתמש אלוהים בירמיהו בכדי לעשות מעשה סמלי חזק שאידיאלית היה עוזר להעיר אותם לסכנה שעמדה בפניהם.

קיראו את ירמיהו 5-19: מה היה על ירמיהו לעשות ומה הייתה המשמעות של מעשה זה?

ירמיהו היה צריך ללכת לביתו של היוצר שוב. הפעם רצה אלוהים לוודא שירמיהו ביא איתו עדים כדי להיווכח בדיוק במה שהוא עתיד לעשות. העדים היו זקני העדה והכוהנים מיהודה (ירמיהו 1: 19). כמנהיגים הם היו אחראים למה שקרה באומה, ולכן הם היו צריכים לקבל את המסר שהיה על ירמיהו לתת להם באמצעות הכוח של המעשה הסמלי. ייתכן שפֶּתַח שַׁעַר החרסות (החֶרֶסֶת) (ירמיהו 2: 19), המקום שבו היה על ירמיהו לנפץ את הבקבוק היה ליד המקום שבו הקדרים עבדו, ושאוּלִי מחוץ לשער הזה הם זרקו את שבריהם של סירים וצינצנות ובקבוקים מושחתים. לפיכך הפך הסמל משמעותי יותר. מה טיבו של בקבוק חימר מרוסק? אם היה הבקבוק סדוק, כמה שימוש אפשר למצוא לו, גם אם לא לשימוש המקורי שלו. אבל על ירמיהו לא היה רק לסדוק אותו. אלא שהוא היה אמור לשבור אותו, ולהביאו לחוסר תועלת. בין המעשה עצמו והמילים שבאו לאחר מכן, קשה לדמיין איך לא יכולים האנשים להבין את האזהרה. וכמובן, שהבנת האזהרה והתגובה שבהתאם לה הם שני דברים שונים לחלוטין. מה שמפחיד עוד יותר הוא הסופיות לכאורה. מי יכול לתקן בקבוק מרוסק? למרות שאלוהים נתן לאומה תקווה לעתיד, אם היו פונים מדרכיהם הרעות, נידונו אנשי יהודה למוות, הם וילדיהם. כל המקומות שטומאו ממעשיהם ותועבותיהם וחטאיהם ייטמאו עם גופותיהם מבעוד מועד. אולי ניתן להבין את מעמקי השחיתות טוב יותר על-ידי העונש החמור שהביאה שחיתותם על ראשם.

חישבו על משהו הרוס-הרוס ללא תקנה. לאיזו מטרה נעשה הדבר במקור, ומה קרה לו שעכשיו הוא חסר תועלת? כמה זהירים צריכים אנו להיות בכדי שזה לא יקרה לנו?

חגורת הפשתן

קיראו את ירמיהו 11-13: מה היה המעשה הסמלי שנצטווה ירמיהו לעשות, ואיזה לקחים חשובים היה זה ללמד?

מעשה סמלי זה גרם קשיים למתורגמנים משום שנהר פרת (פרשנות נפוצה של העברית אך לא בהכרח היחידה) היה מאות קילומטרים מירושלים. עזרא הצטרך לארבעה חודשים בכדי לנסוע לשם בכיוון אחד בלבד (עזרא 7: 9). על-מנת להבין את המסר טוב יותר, אלוהים אמר לירמיהו ללכת הלך ושוב פעמיים. לפיכך טענו מספר חוקרים כי הכוונה הייתה למיקום גיאוגרפי אחר. מצד שני, ישנם הטוענים כי המרחקים הארוכים שהיה לו לעשות עזרו להראות לו עד כמה רחוקים היו בני ישראל. מה גם שלאחר שחזר מטיול כזה ארוך, יכל ירמיהו להבין את השמחה של חזרה אחרי 70 שנות גלות ושבי. בכל מקרה החגורה מסמלת את שני הבתים, ישראל ויהודה, שהיו טהורים וללא רבב בשעת קריאתם. האיש לובש החגורה הוא אלוהים בעצמו. זה מראה, בין השאר, איזה קשר הדוק היה בין אלוהים לעמו. מספר פרשנים ראו משמעות מיוחדת בכך שהחגורה הייתה עשויה מפשתן, אותו בד כמו בגדי הכהונה (ויקרא 4: 16); אחרי הכל, בני ישראל היו אמורים להיות אומה של כוהנים (שמות 6: 19).

בדיוק כמו שהחגורה נתבלתה, גאוות האומה תיכחד גם היא. כחגורה הנצמדת למותן האדם, פעם דבקו האנשים האלה לאלוהים, והיו מקורו לשבח ותהילה. ואולם הם הפכו מוכתמים ומקולקלים על-ידי מגע עם התרבויות הסובבות.

קיראו את ירמיהו 11:13 והשוו עם דברים 8-5:4. כיצד מראים הפסוקים האלה יחד מה שקרה לאומה? מה צריכים הפסוקים האלה לומר לנו?

חומר נוסף למחשבה: הדימוי של הקדר והחימר, במיוחד כפי שניתן לראותו ברומיים 9, מעלה את השאלה החשובה: כיצד אנו מבקשים להבין את מעשיו של אלוהים? כמובן שהעובדה היא שלעתים קרובות אנו לא מבקשים להבין. זה לא צריך להפתיע אותנו, לא כן? קיראו את ישעיה 55: 8. כבני אדם, אנו פשוט מוגבלים מאוד במה שאנו יכולים לדעת על כל דבר שהוא, והרבה פחות על כל דרכיו של אלוהים. נקודה זו, המגבלה של הידע האנושי, נחשפה על-ידי מה שנקרא 'בעיית הרפרנציאליות העצמית'. שיקלו את הציטטה הבאה: 'הספר מסביליה מגלח את כל מי שלא מגלח את עצמו. האם הספר מסביליה מגלח את עצמו? אם הוא מתגלח בעצמו, הוא אינו יכול לגלח את עצמו מכיוון שהוא מגלח את כל מי שלא מגלח את עצמו. אבל אם הוא יתגלח, אז הוא צריך לעשות זאת בעצמו, מאותה סיבה- כי הוא מגלח את כל מי שלא מגלח את עצמו.' התשובה יוצרת פרדוקס בלתי פתיר החושף את גבולות התבונה. לכן, אם התבונה מסתבכת בעצמה בדבר משעמם כמו מי שהספר של סביליה מגלח, עד כמה וכמה על משהו עמוק כמו האופי והיקף של מעשיו של אלוהים בעולם? מה שכן יש לנו הוא קורבן המשיח, שנותן לנו סיבה למכביר לבטוח בו ובאהבתו, גם כאשר מה שקורה בעולם שלו לא הגיוני לנו בכל

"למוחות רבים מקור החטא והסיבה לקיומו הם מקור למבוכה גדולה. הם רואים את פועלו של הרוע, ותוצאותיו האיומות של אסון ושממה, והם מטילים ספק- איך יכול כל זה להתקיים תחת הריבונות של מי שהוא אינסופי בחוכמה, בכוח, ובאהבה. הנה תעלומה שאין הם מוצאים לה שום הסבר. ובחוסר הוודאות ובספק הם מתעוורים לאמיתות שחשופות בברור בדבר האלוהים (כתבי הקודש והמשיח) ואשר חיוניים הם לישועה". (אלן ג'י וייט, העימות הגדול, עמ' 492).

שאלות לדיון:

1. איזה אתגרים מציג בפנינו רעיון הריבונות המוחלטת של אלוהים בכל הקשור לשאלה של הרוע? כיצד עוזר לנו תרחיש העימות הגדול להתמודד עם השאלות הקשות ולמצוא סיבות, לפחות באופן חלקי לעכשיו?
2. אילו סמלים נוספים נוכל למצוא במקרא? מדוע אלוהים ישתמש בסמלים בכלל? מהם היתרונות שבסמלים?

שיעור מספר 7*
7-13 נובמבר

המשבר ממשיך

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפסוקים והפרקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי:
ירמיהו 9; ירמיהו 15-10:1; רומיים 1:25; ירמיהו 26; מעשי השליחים 17:30;
מעשי השליחים 5:34-41

פסוק לשינון: "כי אם-בזאת תהלל המתהלל השכל וידע אותי כי אני יהוה עשה חסד משפט וצדקה בארץ כי-באלה חפצתי נאם-יהוה." (ירמיהו 9:23).

התלאות והניסיונות של עבד אלוהים נמשכים. למעשה, כמעט כל ספר ירמיהו עוסק באתגרים ובמאבקיו של הנביא בנסיונותיו הנואשים לגרום לאנשים להקשיב למסר שהקב"ה רצה להעביר להם באהבתו ובדאגתו הרבה אליהם. תארו לעצמכם מה היה קורה אם העם היו שומעים בקולו ומקבלים את אזהרותיו של הנביא. אם הם היו עושים זאת-אם העם, המלכים, והמנהיגים היו משפילים את עצמם לפני ה' -המשבר הנורא לא היה מגיע. הסיכוי לחזרה בתשובה פרוש היה לפנייהם. גם אחרי שעשו כל-כך הרבה שגיאות, כל-כך הרבה רע, הדלת לגאולה ולישועה לא נסגרה בעדם. הדלת הייתה פתוחה; הם פשוט סרבו להיכנס דרכה. שוב, זה כל-כך קל לנו היום להניע את ראשינו על קושי ליבם. אולם, "מה שְׁקָרָה לָהֶם הָיָה לָקַח לְדִגְמָה וְזֶה נִכְתָּב כְּדִי לְהַזְהִיר אוֹתָנוּ, אֲנִי אֶשֶׁר קָצִי הָעוֹלָמִים הִגִּיעוּ אֵלַינוּ". (קורינתיים א' 10:11). יש לנו את הדוגמאות האלה לפנינו; מה אנו למדים מהן?

בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמֶּתְהַלֵּל

בירמיהו 9, החל הנביא בקינתו כי הוא ראה את האסון הבלתי נמנע ממשמש ובא על ארצו ועל עמו. אלוהים גזר את דינו על ירושלים. פניהם היו מועדות למשהו לא מקרי, לא אחד מאותם דברים נוראים ובלתי מוסברים שקורים מעת לעת. לא! מה שהיה לפנייהם הוא פסק דינו הישיר של אלוהים. התגשמות נבואה זו גרמה צער לירמיהו אם כי צערו ביטא רק חלקיק זעיר מסך הכאב שאלוהים לבטח הרגיש. למרות שההקשר שונה, מבטא ציטוט זה את הרעיון טוב למדי

"קורבן המשיח הוא ההתגלות לחושינו הקהים של הכאב שהחטא הביא מראשיתו לליבו של אלוהים. כל פנייה מהישר, כל מעשה אכזרי, כל כישלון של האנושות להגיע לאידיאל שלה, מביא לו צער. כשבאו על ישראל האסונות שהיו התוצאה הבטוחה של הפרדה, ניתוק מאלוהים, - כיבוש על-ידי אויביהם, אכזריות, ומוות, נאמר: **"וְיִתְקַצֵּר נַפְשׁוֹ בְּעַמֵּל יִשְׂרָאֵל."**

"בְּכָל-צָרָתָם לֹא צָר וּמְלָאךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחַמְלָתוֹ הוּא גָאֵלָם וַיִּנְטָלֵם וַיִּנְשָׂאֵם כָּל-יְמֵי עוֹלָם." (שופטים 16: 10; ישעיה 63: 9) (אלן גיי וייט, חינוך, עמ' 263)

קיראו בירמיהו 9 את הקינה הנוגה של הנביא. התרכזו במיוחד בפסוקים 23, 24. מדוע מילים אלו הן כל-כך רלוונטיות אפילו לגבינו היום?

נאמר שכשמדובר במוות, אנו כולנו כיעיר ללא חומה. לחוכמה, עוצמה ועושר יש חשיבות ביחד או לחוד, אבל אין להסתמך על הדברים האלה, במיוחד באסונות, או כאשר המוות מגיח, הם חסרי ערך ופרי, חסרי משמעות וריקים. בתוך כל האזהרות על האבדון, נאמר לאנשים מה שחשוב באמת, והוא לדעת ולהבין בעצמם, לפחות במידת יכולתם, את החסד האוהב, הצדק, וצידקתו של אלוהים. מה יש עוד, מה יכול לבדו לתת לנו תקווה ונחמה כשכל דבר ארצי, עלי-אדמות, כל אדם, כולל בשרנו, נכשל?

מה אומר לנו קורבן המשיח על טוב הלב האוהב, הצדק, וצידקתו של אלוהים?

יצורים או היוצר?

כפי שכבר ראינו, עמו של אלוהים נקראו להיות שונים מהעמים שסביבם, שהיו שקועים עד צוואר בעבודת אלילים, עבודה זרה, ותורתם הכוזבת. רבות מן האזהרות בחמשת הספרים הראשונים של משה היו במיוחד נגד ההליכה בעקבות שיטות העבודה של שכניהם. במקום זאת, היו בני ישראל אמורים להיות עדים לעולם, עדים לאמת על אלוהים כבורא וכגואל. למרבה הצער, כל-כך הרבה מההיסטוריה בתנ"ך היא הסיפור על הדרך שבה הם פותו לעתים קרובות ליישם שיטות שמפניהם הוזהרו.

קיראו את ירמיהו 15:1-10. מה אומר כאן אלוהים לעמו? אם אותה אזהרה הייתה ניתנת היום, בימינו ובהקשר התרבותי, כיצד זה היה נכתב?

ירמיהו אומר לאנשים מה שהם כבר היו צריכים לדעת: האלילים הפגאנים האלה אינם אלא יצירותיו של האדם, יצירותיהם של אנשים בעלי דמיון שטני מעוות. זוהי דוגמה מצוינת למה ששאל שכתב מאות שנים מאוחר יותר התכוון כשכתב על אלה **"אֲנָשִׁים שֶׁהִמִּירוּ אֶת אֱמֶת הָאֱלֹהִים בְּשִׁקָּר וְכִבְדוּ וְעָבְדוּ אֶת הַנִּבָּא בְּמָקוֹם אֶת הַבּוֹרָא הַמִּבְרָךְ לְעוֹלָמִים. אָמֵן."** (רומיים 1:25). שימו לב כיצד משווה שאל בפסוק זה בין היצירה לבורא. אותו ניגוד מוצג בפסוקים האלה שבירמיהו, שמדברים על חוסר האונים והחולשה של 'אלים' אלה בניגוד לאלוהים האמיתי. בכל הפסוקים האלה מנסה ירמיהו להראות לאנשים כמה טיפשי ואווילי זה לשים את מבטכם בדברים האלה, שאינם מסוגלים לעשות דבר. כל זה בניגוד לאלוהים הבורא, שלא רק שברא את העולם אלא מקיים אותו על-ידי כוחו (ראו עברים 3:1).

המסר הוא עדיין כל-כך רלוונטי, ולא משנה כמה עתיקים הכתבים האלה. אולי לא נתפתה להשתחוות ולסגוד לפסלים מעשה ידי אדם; ואולי איננו מפוחדים ומודאגים מאותות וסימנים בשמים. ובכל זאת עדיין קל לנו כל-כך לתת את האמון בדברים שאינם יכולים להציל אותנו יותר משאלילים אלה יכלו להציל את יהודה ביום הדין. **מה הם כמה המדברים שאם אנו לא זהירים, אנו נותנים אמון במ יותר ממה שצריך?**

הקריאה לחזרה בתשובה

קיראו את ירמיהו 6-1:26. איזו תקווה מציע אלוהים לעם?

המסר כאן היה זהה למסר שבכל הכתובים, התנ"ך והחדשה, והוא הקריאה לחזרה בתשובה, לפנות מדרך החטאים שלנו ולמצוא את הישועה שאלוהים מציע לכל.

מהו המסר של הפסוקים הבאים? דברי הימים ב' 39-37:6; יחזקאל 6:14; מתי 2:3; לוקס 24:47; מעשי השליחים 17:30.

"אף אחד מתושבי יהודה לא היו ראוי לכך, אבל עדיין אלוהים לא וויתר עליהם. דרכם היה שמו להיות נעלה בקרב עובדי האלילים. רבים מאלו שלא היו מודעים עדיין לתכונותיו התעתדו לחזות בכבוד האופי האלוהי. על-מנת שיהיו דרכיו הרחמניות מובנות, הוא שלח את עבדיו הנביאים עם המסר, "לֹאמֵר שׁוּבוּ-נָא אִישׁ מִדְּרָכּוֹ הָרָעָה וּמִרַעַ מַעַלְלֵיכֶם." (ירמיהו 5:25). "לְמַעַן שְׁמִי" הוא הכריז דרך ישעיה, "אֲאָרִיךְ אֶפִי וְתִהְיֶה לְךָ אֶחָד-לְךָ לְבִלְתִּי הַכְרִיתֶךָ". "לְמַעַן לְמַעַן אֶעֱשֶׂה כִּי אֵיךְ יִחַל וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא-אֶתֶן." (ישעיה 48:8,11) (אלן ג'י וייט, נביאים ומלכים, עמ' 319)

בין אם זה התנ"ך, או הברית החדשה, בסופו של דבר, המסר של אלוהים הוא זהה לכל אחד מאיתנו: אנו חוטאים, ועל חטאינו מגיע לנו עונש. אבל באמצעות קורבן המשיח, דרך מותו המכפר של ישוע, סלל אלוהים את הדרך לכולנו להינצל מעונש המוות. אנו צריכים להכיר בחטאינו, אנו צריכים לטעון את תכונות אופיו הנעלות של ישוע באמונה, אותם קבלנו בחינם אף על פי שאיננו ראויים לכך, ולכן אנו צריכים להתחרט על חטאינו ולחזור בתשובה. למותר לציין שחזרה בתשובה אמיתית חייבת לכלול את עקירתו של החטא מחיינו בעזרת חסדו של אלוהים.

לא משנה מה עשינו, אנו יכולים להתחרט על חטאינו, לחזור בתשובה ולקבל סליחה. זהו התוכן הכביר של הבשורה. מאיזה חטאים צריכים אתם לחזור בתשובה כרגע?

הקריאה למות

מנקודת מבטינו ובראייה לאחור, קשה להאמין על קשיי לבבם של אנשים. כפי שראינו בשיעור אתמול, למרות המסר החזק של ירמיהו, עדיין היה הוא מלא בתקווה. אם הם היו חוזרים בתשובה, אלוהים היה מונע מהם את העונשים המחרידים שעמדו בבסיס הבטחות וקללות הברית בדברו שהתעתדו לבוא עליהם. אם רק היו עושים את מה שאמורים היו לעשות, לו רק היו מצייתים לאלוהים וקיבלו את הברכות שציות מביא, אז הכל היה בסדר. אלוהים יסלח, אלוהים ירפא, אלוהים ישקם. כל זאת יקרה באמצעות הבשורה, ושמגיע בסופו של דבר דרך קורבן המשיח, יהיה מספיק בכדי לסלוח על כל חטאיהם ולשקם את האנשים. איזה מסר נפלא של תקווה, של הבטחה ושל ישועה!

מה הייתה התגובה לדבריו של ירמיהו ולמסר הזה? (ראו ירמיהו 26:10,11).

בישראל הקדומה בזמנו של ירמיהו, רק בית משפט שהתאסף באופן חוקי יכל להעביר גזר דין מוות. רק ברוב קולות של השופטים יכל להתקבל גזר דין מוות. הכהנים והנביאים העמידו את ירמיהו לדין כשהם שואפים להוציאו להורג. המתנגדים לו רצו להציגו כפושע פוליטי וכבוגד.

מה הייתה תגובתו של ירמיהו? (ירמיהו 15-13:26).

ירמיהו לא נסג בכלל; עם איום המוות לפניו, וללא ספק בפחד כלשהוא, בכל זאת לא ריכך ירמיהו מילה אחת של ההודעה שניתנה על ידי ה', שהזהיר אותו במיוחד בתחילה שלא לעצור בעד אף מילה (ירמיהו 2:26). לפיכך, בניגוד לירמיהו שנטה להתאונן, להתלונן, ולקלל את יום הולדתו, אנו רואים אותו עכשיו כאיש האלוהים המשוכנע בצדקת דרכו, העומד איתן ונאמן לאלוהים.

מתי הייתה הפעם האחרונה שהייתם צריכים לעמוד באמונה למען האמת כפי שהיא בישוע למרות המחיר האישי שהייתם צריכים לשלם? אם מעולם לא הייתם צריכים לעשות זאת, מה אינו נראה תקין כאן?

הבריתה של ירמיהו

כפי שנוכחנו לדעת אתמול, למרות הפחדים, והרגשות, עמד ירמיהו איתן, מודע באופן מלא לעובדה המרה שעמדתו הקשה והבלתי מתפשרת עלולה לגרום למותו. הוא הזהיר את הנסיכים והעם בצורה מאוד ברורה בירמיהו 15: 26 "אֲךָ יָדַעַתְּ דָּעוּ כִּי אִם-מִמֶּתִים אַתֶּם אֹתִי כִּי-דָם נָקִי אַתֶּם נִתָּנִים עָלֵיכֶם וְאֶל-הָעִיר הַזֹּאת וְאֶל-יִשְׁבֵּיהָ כִּי בְּאֶמֶת שְׁלַחְנִי יְהוָה עָלֵיכֶם לְדַבֵּר בְּאָזְנֵיכֶם אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה." ירמיהו ידע שאינו אשם בטיעונים שנגדו.

קיראו את ירמיהו 24-16: 26. כיצד ניצל ירמיהו ממוות?

כמה מרתק שהכוהנים והנביאים, אלה שהיו אמורים להיות המנהיגים הרוחניים, קיבלו נזיפה ואותגרו עלידי "זִקְנֵי הָאָרֶץ" ועל-ידי "הַשָּׂרִים וְכָל-הָעָם" שבאו להגן על ירמיהו. הם העלו את זיכרו של מיכה, שחי בישראל כמאה שנים לפני ירמיהו. המלך דאז לא פגע במיכה אלא הקשיב לעצתו, האומה כולה חזרה בתשובה, ואסון נמנע, לפחות לזמן מה. ועכשיו האנשים האלה בימיו של ירמיהו, היו חכמים יותר ממנהיגיהם, ורצו לחסוך לאומה מלעשות טעות גדולה של הוצאה להורג את נביא האלוהים. הזיכוי הדגיש כי ירמיהו לא היה אשם בטיעונים שהגשו נגדו. עם זאת, הייתה שנת הכוהנים והנביאים לחזקה יותר. כעס, והרצון לנקמה התעוררו בהם, כך שבזמן אחר הם היו מוכנים להתנפל על ירמיהו בזעמם המלא. שחרורו היה רק רגע של שלוה לנביא. הוא לא יצא מכלל סכנה לגמרי. מה שאנו יכולים לראות כאן היא דוגמא שחלק מהאנשים למדו לקחים מההיסטוריה בזמן שאחרים שידעו את ההיסטוריה, סירבו ללמוד לקחים אלה. אנו יכולים לראות משהו דומה מאות שנים מאוחר יותר, עם הפרוש גמליאל וזהירותו עם המנהיגים האחרים בנוגע לאופן שבו יש להתמודד עם חסידיו של ישוע.

קיראו את מעשי השליחים 41-34: 5. איזה הקבלות קיימות כאן ועם מה שקרה לירמיהו? ויותר חשוב מכך, איזה לקח נוכל אנו בעצמנו ללמוד מההיסטוריה ומהטעויות של אלה שבאו לפנינו?

חומר נוסף למחשבה: "בְּזֹאת הִפְרָנוּ מֶה הִיא אֱהָבָה, בְּעֶבְדָּהּ שֶׁהוּא מְסַר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעֶדְנֹו." (יוחנן א' 16: 3). אין ספק שאנו יכולים להסתכל סביב בטבע, ביחסים בין בני אנוש, ובפלאי הבריאה עצמה ולקבל תצוגה של אהבתו של אלוהים, לא משנה כמה חמורה הפגיעה של החטא בבריאתו של אלוהים, וכמו כן ביכולת שלנו להעריך או אפילו לקרוא אותה בצורה נכונה. אבל בקורבן המשיח היריעה המפרידה בינו לאלוהים נקרעה, והעולם קיבל באופן מוחלט וחד ביותר התגלות אפשרית של אהבה-אהבה כל-כך גדולה שהובילה למה שאלן ג'י וייט קראה "פירוד הכוחות האלוהיים." (פרשנות המקרא של קהילת האדבנטיסטים שומרי שבת, כרך 7, עמ' 924)

ניתוק הכוחות האלוהיים? כה גדולה הייתה האהבה של אלוהים עבורנו שהאלוהות, שחבריה שאהבה שאחדה ביניהם מנצח נצחים, סבלו 'פירוד' זה בכדי לגאול אותנו. "אֱלִי אֱלִי לְמָה שְׁבַקְתָּנִי וְהוּא אֱלִי אֱלִי לְמָה עֲזַבְתָּנִי?" (מתי 27: 46), הוא הביטוי המובהק ביותר והחזק ביותר של ה'פרידה', ואת המחיר הבלתי נתפס ששולם בכדי לפדות אותנו מקללת החטא והמוות. כאן, אנו יכולים שוב לראות את הכאב והסבל שאלוהים סבל בגלל החטא שלנו.

לא פלא, אם כן, כי "אנו אֱהָבִים אֹתוֹ כִּי הוּא קִדָּם לְאַהֲבָה אֹתָנוּ" (יוחנן א' 19: 4). כמובן, שכבני אדם חוטאים נוכל רק לחקות אהבה זו, ואפילו חיקוי זה מעוות הוא לעתים קרובות על-ידי האנוכיות שלנו ותשוקות החטא. אהבתו של אלוהים מתעלה על שלנו; אנו משקפים את אהבתו של אלוהים כמו ששלולית בוץ שמנונית משקפת את השמיים.

שאלות לדיון:

1. למרות שרבים מאיתנו היום לא סוגדים לבעלי חיים או דברים בטבע כדרך הקדמונים, באילו דרכים אנו עדיין בסכנה של הפיכה לאליל או אל משהו מהטבע עצמו?
2. מהו תפקיד החזרה בתשובה בחייו של המאמין בישוע? כלומר, מחוץ לתשובה הראשונית בקבלנו את ישוע, איזה תפקיד מתמשך יש לתשובה בחיי האמונה?
3. נסו להבין את הרעיון של 'פירוד הכוחות האלוהיים'. כיצד עלינו להבין את זה? מה זה אומר לנו על קטלנותו ומחירו העצום של החטא?

שיעור מספר 8
14-20 נובמבר

הרפורמות של יאשיהו

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפרקים והפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי:
דברי הימים ב' 33; חבקוק 1:2-4; מלכים ב' 22; פיליפיים 2:3-8; מלכים ב' 23:1-28; קורинתיים א' 5:7.

פסוק לשינון: "וְכִמְהוּ לֹא-הָיָה לִפְנֵי מֶלֶךְ אֲשֶׁר-שָׁב אֶל-יְהוָה בְּכָל-לְבָבוֹ וּבְכָל-נַפְשׁוֹ וּבְכָל-מְאָדוֹ כָּכָל תּוֹרַת מֹשֶׁה וְאַחֲרָיו לֹא-קָם כָּמֹהוּ" (מלכים ב' 23:25).

הורים יודעים בדיוק כמה שזה קשה לראות את ילדיהם במיוחד כאשר הם בבגרותם ואינם תחת שליטתם, בוחרים בדברים במודע שיפגעו בהם. כמובן שכאב הלב הזה אינו חל רק על הורים וילדים: מי לא ראה חברים או קרובי משפחה או זרים בוחרים במשהו שידעתם שעלול להזיק להם? זהו היבט מצער של חופש הבחירה.

רצון חופשי, ובמיוחד רצון חופשי מוסרי, חסר כל משמעות אם אין לנו את החופש לעשות בחירות לא נכונות. יצור 'חופשי' שיכול לבחור רק בדרך הישר אינו באמת חופשי, וגם לא מוסרי.

וכך חלק גדול מכתבי הקודש הם סיפורו של אלוהים המזהיר את בני האדם שלא לבחור בדברים לא נכונים. זה היה חלק גדול מספר ירמיהו: כתבי הבקשות של אלוהים לעם הנבחר שלו, האלוהים שמכבד את הבחירה חופשית והרצון החופשי. ולמרבה הצער, רוב הסיפורים אינם טובים, השבוע אנו זוכים לראות שביב של תקווה; אנו נראה את אחד המלכים הבודדים שבאמצעות רצון חופשי, בחר לעשות את "הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי יְהוָה".

שלטונם של מנשה ואמון

למרות שאנו אוהבים לדבר על אובייקטיביות, על ראיית הדברים כפי שהם באמת, כבני אדם אנו סובייקטיבים חסרי תקנה. אנו רואים את העולם לא בדיוק כמו שהוא באמת, אלא כפי שאנו באמת. ובגלל שאנו בני אדם חוטאים ומושחתים, שחיתות זו משפיעה על התפיסות ופרשנותינו לעולם שמסביבנו. אחרת כיצד למשל נוכל להסביר מישחו כמו המלך מנשה בממלכת יהודה (כ 643-686 לפני הספירה), ובמיוחד השנים הראשונות של הכפירה הנוראה שלו? קשה לדמיין כיצד הוא הצדיק בדעתו את התועבות מחרידות הנפש שלהם הרשה לפרוח ביהודה.

קיראו את דברי הימים ב' 33. מה אומר לנו הסיפור הזה על מידת השחיתות של המלך מנשה? וחשוב מכך, מה זה מלמד אותנו על נכונותו של אלוהים לסלוח?

אין ספק, שלהיגרר לבבל בכבלים היו דיים בכדי שאדם יחשוב ויסקור לאחור את חייו. עם זאת, הטקסט ברור: מנשה באמת חזר בתשובה מדרכיו, וכאשר כונן שוב על כס המלוכה, ביקש לתקן את הנזק שעשה. למרבה הצער, הנזק שגרם היה גדול יותר ממה שיכול היה לדמיין.

"אבל ראוי לציין, שחזרתו בתשובה זו של מנשה, הגיעה מאוחר מדי בכדי להציל את הממלכה מההשפעה המשחיתה של שנים של עבודה זרה. ורבים נכשלו ונפלו, ולעולם לא קמו שוב" (אלן ג'יי וייט, נביאים ומלכים, עמ' 383).

מצערת יותר העובדה שבקרב אלו שהושפעו מאוד על-ידי הכפירה של מנשה היה גם בנו אמון, שעלה על כס המלכות לאחר מות אביו "וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינָי יְהוָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה מֶנְשָׁה אָבִיו וְלָכֵל-הַפְּסִילִים אֲשֶׁר עָשָׂה מֶנְשָׁה אָבִיו זָבַח אֱמוֹן וַיַּעֲבֹדֵם: וְלֹא נִכְנַע מִלִּפְנֵי יְהוָה כִּהְנַע מֶנְשָׁה אָבִיו כִּי הוּא אֱמוֹן הָרַבָּה אֲשָׁמָה." (דברי הימים ב' 23: 22-33). וגרוע מכך, שבניגוד לאביו, אמון לא חזר בתשובה.

מי לא חווה באופן אישי את התוצאות הנוראות מחטא שכבר נסלח? אילו הבטחות תוכלו לבקש מאלוהים לקיים כדי לחולל נצחון על החטא? למה שלא תתבעו הבטחות אלה בזה הרגע לפני שהחטא יביא את התוצאות העצובות שלו?

מלך חדש

דרשן מסוים נהג לומר, "היזהר בתפילתך, אתה עלול לקבל את מה שבעבורו התפללת" ישראל ביקשה והשתוקקה למלך, בדיוק כמו העמים שסבבו אותם. מבוקשם ניתן להם, וכל-כך הרבה מההיסטוריה של עם ישראל לאחר עידן השופטים היתה תיעוד השחיתות של מלכים אלה בעודם על כס המלכות וכתוצאה מכך, השחתת האומה כולה. עם זאת, תמיד היו מלכים שיצאו מן הכלל, כגון המלך יאשיהו, שעלה לשלטון ב-639 לפנה"ס ומלך עד 608 לפני הספירה.

מה היו השתלשלות האירועים שבמהלכם יאשיהו הגיע לכס המלכות? (ראו דברי הימים ב' 25:33).

למרות שדמוקרטיה אמורה להיות שלטון העם, בדרך כלל זה לא נראה שהיא מתפקדת כך, כפי שהיה גם במקרה זה. עם זאת, העם עשה את רצונו ידוע, וזה נעשה על-פי רצונם. המלך הצעיר עלה לשלטון בתקופה מאוד מבולבלת, כפירה, ו אלימות אפילו ברמות הממשל הגבוהות ביותר. בראותם את מה שקרה, נאמנים רבים בארץ תהו אם ההבטחות של אלוהים לישראל העתיקה יוכלו אי פעם להתממש. "מנקודת המבט האנושית תכניתו של אלוהים לעם הנבחר נראתה כמעט בלתי ניתנת להשגה" (אלן ג'יי וייט, נביאים ומלכים, עמ' 384)

חרדת המאמינים האלה באה לידי ביטוי בדברי הנביא חבקוק. קיראו את חבקוק 1:2-4. מה אומר כאן הנביא?

למרבה הצער, התשובה לבעיות של עוול, אי צדק, רשע, אלימות, מאבקים, והפקרות יבואו מהצפון, מהבבלים, שם ישתמש אלוהים בכדי להביא פסק דין על עמו הסורר. כפי שראינו לאורך כל הדרך, זה לא חייב היה להיות כך; אולם בגלל סירובם לחזור בתשובה, הם עמדו בפני העונש שחטאיהם הביאו עליהם.

באיזו תכיפות נראה מנקודת מבט אנושית שהמטרה האלוהית בלתי ניתנת להשגה? מה זה אומר לנו על הדרך בה אנו צריכים לבקש אמונה מעבר למה שאנו רואים או מבינים באופן מלא?

יאשיהו על כס המלוכה

”בן-שִׁמְנָה שָׁנָה יֵאֱשִׁיאוּ בְּמֶלְכוֹ וְשָׁלְשִׁים וָאַחַת שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ יְדִידָה בֵּת-עֲדָיָה מִבְּצֻקֶּת: וַיַּעַשׂ הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָי יְהוָה וַיִּלְךָ בְּכָל-דֶּרֶךְ דָּוִד אָבִיו וְלֹא-סָר יָמִין וְשִׁמְאוֹל.” (מלכים ב' 2, 1: 22).

בהתחשב בדרך בה עלה יאשיהו לכס המלוכה, מה כל-כך מיוחד בפסוקים האלה?

התנ"ך לא נותן לנו הסבר על האיש הצעיר והיוצא דופן שבהתחשב בנסיבות, רוב הסיכויים שהוא היה צריך ללכת בדרכי אביו וסבו ולהיות מושחת ומרושע כמותם. אלא שלא כך היה הדבר. מכל סיבות שהן, הוא בחר בדרכים שונות, וזה השפיע באופן חיובי על האומה, למרות מוגבלותה. מלכים ב' פרק 22 מזכיר את שעשה יאשיהו בנוגע לבית המקדש. מזמן חנוכת בית המקדש על-ידי שלמה, חלפו מאות שנים ארוכות עד הרפורמות של יאשיהו (622 לפנה"ס). המלכים לא ממש שמרו על בית המקדש. הבניין שבזמן בנייתו היה מרהיב ביופיו, נשחק במשך הזמן. המלך הצעיר ראה שבית המקדש כבר לא היה ראוי לעבודת הקודש וההשתחויה וזאת בשל הזנחה רבת שנים. מה עשה יאשיהו לכשגילה שבית המקדש היה זקוק לשיפוץ כללי? מלכים ב' 7-3: 22.

היום היינו אומרים שהמלך שלח את שר האוצר שלו לכהן הגדול וביקש ממנו לתכנן ולפקח על השימוש בחומרים והעבודה הנדרשים לשיפוץ בית המקדש. אולם הכהונה לא נצטרכה להסביר את השימוש בכסף שעליו הופקדו כי הם פעלו בנאמנות. מסיבות כל שהן, יאשיהו נתן את אמונו בהם, וככל שמראה המקרא, הם הוקירו אותו על כך.

שיפוץ בית המקדש זה יפה וראוי בהחלט, אבל בסופו של יום, מה באמת חיוני לתחייה ותיקון אמיתיים? (ראו פיליפיים 2: 3-8).

ספר התורה

שיפוץ בית המקדש, מרכז הפולחן הישראלי במשך דורות, היה חשוב, אבל חידושו של הבניין לא היה סך כל מה שנדרש. המבנה האדיר והמרהיב ביופיו, למרות שנועד לסייע למתפללים להבין משהו מהכח והפאר של אלוהים, כשלעצמו הוא לא הספיק בכדי לעורר יראה בקרב העם. ההיסטוריה גדושה בסיפורים עצובים של אנשים שרגעים מעטים לאחר השתחויה באיזשהוא בית כנסת יפה איפשהו, בדרכם החוצה הם ביצעו פשעי זוועה, שייתכן אפילו שהתעוררו בקירבם במהלך לימודיהם בתוך המבנה היפה.

מה קרה במהלך שיפוצו של בית המקדש? מהי משמעות תגובתו רבת העוצמה של יאשיהו לאירועים אלו? (מלכים ב' 11-8:22).

הם מצאו את ספר התורה; איזה חלק, או אפילו אם זה היה כל התורה, אין התנ"ך מציין. וכנראה שמגילות אלה נמצאו קבורות בתוך הקירות במקום כלשהו בבית המקדש.

קיראו את מלכים ב' 20-12:22. מה היה המסר של חולדה מאלוהים למלך יאשיהו ולשליחיו? מה צריכים מילים אלה לומר לנו?

חולדה העבירה את אותו המסר שירמיהו ניבא כבר כמה פעמים. האנשים שפנו מאלוהים חפרו לעצמם קבר במעשיהם, והם עמדו לקצור את התוצאות. יאשיהו לא נועד לחוות את הצרות ובמקום זאת שכב בשלום על משכבו.

"באמצעות חולדה הנביאה, שלח אלוהים מסר ליאשיהו שחורבן ירושלים הוא בלתי נמנע. אפילו שישפילו העם את עצמם לפני ה', הם לא יוכלו להתחמק מהעונש שלהם. כל-כך הרבה זמן שחושיהם קהו והומתו על-ידי מעשי עוולה שאם פסק הדין לא יחול עליהם, הם יחזרו בקרוב לאותו מסלול של חטא. "אָמְרוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר-שָׁלַח אֲתָכֶם אֵלַי", הכריזה הנביאה, "כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מְבִיא רָעָה אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל-יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל-דִּבְרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר קָרָא מֶלֶךְ יְהוֹנָדָה: תַּחַת אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְעִיסֵנִי בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם וְנִצַּתָּה חֲמָתִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְלֹא תִכָּבֵּה." מלכים ב' 17-15:22". (אלן גיי וייט, נביאים ומלכים, עמ' 399).

הרפורמות של יאשיהו

למרות ההתראה המוקדמת של אבדון, יאשיהו היה עדיין נחוש לעשות את מה שהיה "הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי יְהוָה". אולי לא היה ניתן למנוע אסון, "אבל בהכרזה על פסק הדין, גמול השמים, לא חזר בו אלוהים ממטן הזדמנות לתשובה והתחדשות; ויאשיהו, בהבחינו בנכונות מצידו של אלוהים לשפוך את רחמיו, נחוש היה לעשות כל שבכוחו בכדי להביא לרפורמות החלטיות". (אלן ג'יי וייט, נביאים ומלכים, עמ' 400).

קיראו את מלכים ב' 23:1-28. מה הייתה מהותה של הרפורמה שהמלך הנאמן ביקש להביא לאומתו המושחתת? מה נוכל ללמוד, עד כמה הפכו הדברים לרעים בעם הנבחר?

יאשיהו אסף את כל עמו בירושלים בכדי לחדש את הברית עם אלוהים. ספר התורה שאך נמצא נקרא באזני העם, וכתוצאה מכך הם נדרו ללכת אחרי אלוהי ישראל. המלך לא ביצע עבודה זו בעצמו, אלא ביקש מאלה להם הייתה מונחת על כתפיהם האחריות הרוחנית לעשות את שהיה בו צורך.

לדוגמא, במשך מאות בשנים, חפצי פולחן זרים-כפסלים וסמלים שונים שהפכו לשכיחים בישראל-נאספו אל בית המקדש. לפעמים הם היו חלק מהתנאים לשלום, שהוטלו על האומה; לפעמים הציגו אותם מלכים כדי לסמן את הפיוס שלהם, את אות הכניעה. על אף הנסיבות השונות להמצאם במקדש, חפצים ופסלים אלה לא היו שייכים שם, ויאשיהו הורה להם להסירם ולהשמידם.

כמו כן, חגיגת הפסח ברפורמה של יאשיהו לא התקיימה רק במשקי הבית המשפחתיים, כפי שהיה המנהג לפני כן, אבל עכשו חגג כל העם ביחד. המסר הסימלי לעם היה שהם הותירו את העבר הרע מאחור, ושכעת נכנסו לתקופת התחדשות רוחנית שבה הם נשבעו לשרת את אלוהי האמת, שהוציא ושהוביל אותם ביד רמה מארץ מצרים, שסיפק בית לשבטים כפי שהבטיח, ושכן בינותם בחיי היומיום.

המשמעות בחגיגתו של חג הפסח הלאומי הייתה להתחיל משהו חדש, כי (באופן אידיאלי, בכל מקרה) כל הדברים הישנים הגיעו לסיומם. מה צריכה הסמליות של הפסח להיות עבורנו, אדובנטיסטים שומרי שבת? (ראו קורנתיים א' 5:7).

חומר נוסף למחשבה: כפי שצויין בשיעור, את עומק השחיתות שפשה בעם ישראל ניתן היה לראות בסוג הרפורמות שבם נקט יאשיהו. אם כך, כיצד יכלה האומה ליפול כל-כך עמוק? במובן אחד התשובה פשוטה: זה בגלל שהאנושות נפלה למעמקים אלה. עד כמה נפלה האנושות לשפל ניתן היה לראות בניסוי מפורסם שנערך באוניברסיטת ייל בשנות השישים של המאה שעברה. משתתפים הוזמנו באופן שרירותי באמצעות מודעות בעיתון ונתבקש מהם לתת מכות חשמל לאנשים הקשורים לכיסאות בחדר אחר. המתגים שתיפעלו את הזרמים היו מסומנים מ'הלם קל' עד ל-'סכנה: הלם קשה' כולל שני מתגים שסומנו ב-'XXX'. נאמר למשתתפים לתפעל את הזעזועים על-פי הצווים של המדען המוביל את הניסוי. בהתאם לתיפעול המתגים, הדוגמים שמעו את האנשים בחדר האחר צורחים ומתחננים לרחמים. במציאות, האנשים בחדר השני היו רק שחקנים: הם לא קיבלו שום הלם בכלל. הנקודה של המחקר הייתה להראות עד לאן יגיעו דוגמים 'נורמלים' אלה, בגרימה למה שהם חשבו שהיה כאב לאנשים שהם לא ידעו, פשוט משום שהם נצטוו לעשות כך. התוצאות היו מפחידות. למרות שרבים מהדוגמים נחרדו, נסערו, ואפילו כעסו, זה לא מנע ממספר מדהים של 65 אחוזים ממתפעלי 'הזעזועים' החמורים לאנשים האלה, להאמין שהם באמת מכאיבים להם. 'אנשים רגילים', כתב המדען שערך את הניסוי, 'שפשוט עושים את העבודה שלהם, וללא עוינות מסוימת מצידם, יכולים להפוך לסוכנים בתהליך הרסני נורא.' כמה אנשים 'רגילים' עשו דברים נוראים בהיסטוריה, או אפילו היום? בטוח שדי והותר. מדוע? המשיחיים יודעים את התשובה. אנו חוטאים, חד וחלק.

שאלות לדיון:

- מה מלמד אותנו סיפור הרפורמה של יאשיהו על חשיבות כתבי הקודש, דבר האלוהים בחיינו?
- ניתן להעלות שאלה עניינית עכשווי: אם זה היה מאוחר מדי בכדי למנוע את האסון הבא, מדוע באה הקריאה לתשובה תחייה ורפורמה? מה היתה המטרה של כל אלה? איזו תשובה תוכלו לתת? באיזה דרכים ייתכן שהסיבה תימצא בדרך שבה תחייה כגון זאת תשפיע על אנשים אישית, בניגוד לאומה כולה?

שיעור מספר 9
27 - 21 נובמבר

עולו של ירמיהו

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפרקים והפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי:
ירמיהו 13-16; הושע 3-1; ירמיהו 18-27; דניאל 25:4; ירמיהו 28;
טימוטי ב' 3,4:4.

פסוק לשינון: "אמר אל הפל: מי שרופה לבוא אחרי, שיתפחש לעצמו וישא את צלבו יום יום וילך אחרי" (לוקס 23:9).

כפי שכבר ראינו, נביאי אלוהים לא הטיפו רק באמצעות מילים, אלא גם באמצעות דוגמאות מאלפות. לעיתים נאלצו הנביאים לחיות את המסר בדוגמאות אישיות; זו היתה עוד דרך להמחיש את הנקודה. וכך נקרא ירמיהו שוב 'לחיות' את המסר שנתן. ראשית, היה עליו ללבוש עול מעץ כמו שרותמים בעלי חיים. "כה-אמר יהוה אלי עשה לך מוסרות ומטות ונתתם על-צנאך" (ירמיהו 2:27). משימה שבטח שהייתה מעיקה גם בנסיבות הטובות ביותר; במקרה זה, זה נעשה קשה יותר, כי נביא שקר קרא תיגר על מה שאמר ירמיהו. השבוע נוכל לקבל מבט מעמיק באמת והשקר המתמודדים על ליבם ומוחם של אנשים. אנו רואים גם כיצד מסר של חסד יכול להיות גם הודעה כוזבת. על ירמיהו נאסר גם להתאבל כשאחרים התאבלו ולשמוח כאשר אחרים שמחו. במקרים אלה, הנקודה הייתה לעזור לאנשים להבין מה שהיה צפוי להם בגלל חטאיהם, ותוך כך לחזור בתשובה ולצייט, ולהפחית את התוצאות העגומות של מעשי החטא שלהם.

חיי בדידות

ללא ספק חייו של ירמיהו לא היו קלים, (הוא יהיה הראשון להודות בכך!). אולם הדברים היו אפילו קשים יותר ממה שנוכל לדמיין.

קיראו את ירמיהו 13:1-16: מה היה המסר של אלוהים לירמיהו? למרות הנוקשות, באיזה דרכים יכלו הדרישות הללו להיות ברכה לנביא? (השווה עם הושע 3:1-1).

בניגוד להושע, שצווה להינשא לזונה בכדי להראות עד כמה מושחתים הפכו היחסים בין ה' לבין ישראל בגין הזנות הרוחנית שלהאומה, היה על ירמיהו להימנע מנישואים ומלהביא ילדים לעולם. זה היה משהו נדיר וקיצוני למדי בתרבות דאז. בישראל, להתחיל משפחה היה דבר חשוב מאוד לכל בחור צעיר. מלבד האהבה והידידות שבין בני הזוג, היה חשוב גם להמשיך את שם המשפחה. מדוע אסר אלוהים מירמיהו על הקמת משפחה? היה זה בכדי שחייו יהיו לשיעור מאלף על כמה נורא יהיה בזמן שבו משפחות יתפרקו וכאשר כאב הפרידה יהפוך לנטל כבד על הניצולים. חוסר חיי המשפחה של ירמיהו היו לאזהרה תמידית וללקח לבני זמנו. חלקו הבודד של ירמיהו השפיע גם בתחומים אחרים. נאסר עליו להיכנס לבית אבלים; וזה היה זה סמל לחוסר רצונו של העם לענות לקריאותיו של אלוהים לתשובה ותחייה. יחד עם זאת נאסר עליו להצטרף לחגיגות שמחה. דבר זה היה סמל לזמן שיבוא שבו הבבלים יביאו קץ לכל שמחה וששון. במובנים אלה הקשרים האנושיים שנוצרים, בין אם באבל או בשמחה, ימנעו מירמיהו. חייו וסבלו של הנביא יהיו לדוגמא מעשית רק אם תחפוץ האומה ללמוד מהם!

כיצד אמור התייעוד הזה לעזור לנו ללמוד להעריך עזרה שאנו נהנים לקבל מאחרים, או שאנו נהנים לתת לאחרים? תהא תמיכה זו חשובה ככל שתהיה, כיצד נוכל ללמוד שבסופו של דבר העזרה והתמיכה הטובה ביותר באה מהאדון?

עולו של ירמיהו

קיראו את ירמיהו 18:1-27. מהו המסר של ה' לעם? למה זה נראה בוגדני לרבים מאלה ששמעו זאת?

העול (כלי רתמה לבהמות עבודה) שהיה על גופו של ירמיהו היה סימן מובהק של ההשפלה שהאומה סבלה; מה שאנו מכנים כיבוש צבאי. (בדברים 28:48 ומלכים א' 12:4, רעיון העול מתגלה כביטוי לכיבוש). על ירמיהו היה לחוות פיזית את משמעות הפלישה הבבלית. עול העץ ששם ירמיהו על זרועותיו וכתפיו היה כמטר וחצי בארכו ושמונה סנטימטרים עוביו. תמצית המסר שלו הייתה שאם המדינה תתמרד נגד בבל, ה' יראה בכך כהתמרדות המדינה נגדו, והמורדים יסבלו כתוצאה מכך. למרות שיש קצת אי-בהירות בטקסטים המקוריים, נראה שירמיהו לא היה צריך להכין את העול רק לעצמו, אלא גם לשליחי המדינות הזרות שהגיעו לירושלים וזממו נגד נבוכדנאצר-למרות אזהרותיו של אלוהים שלא להתנגד לו. התגובה הטבעית תהיה להילחם נגד הפולשים הזרים, וזה מה שהם רצו לעשות. אם כך אין ספק שדבריו של ירמיהו כלל לא התקבלו בברכה.

מה חשוב במיוחד במסר של ירמיהו 5:27? (ראו דניאל 4:25).

שוב אנו נוכחים שלאורך התנ"ך והברית החדשה, הבורא הוא ריבון העולם כולו. אפילו בתוך מה שנראה כתוהו ובוהו ואסון לאומי (פלישה ושליטה על-ידי אומה פגאנית), הכח והסמכות של אלוהים מתגלה, וזה היה, וצריך להמשיך להיות מקור של תקווה לכל שריד נאמן. זה דבר אחד להיות תחת עול השעבוד. אבל שאלו את עצמכם: האם היצבתי מישהו תחת עול לא הוגן, ואם כן, למה שלא אסיר אותו עכשיו?

מלחמת הנביאים

חדשות רעות הן חדשות רעות, ולעתים קרובות אנו לא רוצים לשמוע אותן, או שאנו רוצים לתרץ ולהסביר אותן. כך היה המקרה כאן ביהודה עם ירמיהו והעול שהוא נשא, מסר ואזהרה לעם שאין לטעות בס.

"תדהמת המועצה המורכבת מעמים שונים לא ידעה גבולות כשיידע אותם ירמיהו אודות רצונו של אלוהים בזמן שנשא את עול השיעבוד על צווארו" (אלן ג'י וייט, נביאים ומלכים, עמ' 444).

קיראו את ירמיהו 9-28:1. תארו לעצמכם שאתם מאנשי יהודה הניצבים לראות את כל מה שקרה. למי הייתם מאמינים? למי הייתם רוצים להאמין? מה יכולה להיות הסיבה, אם בכלל, להאמין לחנניה ולא לירמיהו?

ירמיהו נשא את קולו בשמו של אלוהים, וכך עשה גם חנניה. אבל מי מהם דיבר בשם אלוהים? לא ייתכן ששניהם דיברו בשמו! עבורינו התשובה כיום ברורה. לאדם שחי היה בתקופה ההיא זה יכול היה להיות קשה יותר, למרות שירמיהו מבהיר כאן נקודה רבת-עוצמה בפסוקים 8, 9: הנביאים לפני העבירו את אותו מסר שאני נותן, של גזר דין ואבדון.

"בנוכחותם של הכהנים והעם, פנה אליהם ירמיהו ברצינות, להיכנע למלך בבל למשך התקופה שאלוהים ציין. הוא ציטט לאנשי יהודה את נבואות הושע, חבקוק, צפניה, ואחרים שהודעות התוכחה והאזהרה שלהם דומים היו בתכנם לשלו. הוא הפנה אותם לאירועים שהיו הגשמת נבואות של גמול לחטא שעליו לא חזרו בתשובה. בזמן עבר אלוהים גזר את דינו על אותם אלו שנשארו במריים בהתאם להתגשמות דברו שעבר דרך שליחיו" (אלן ג'י וייט, נביאים ומלכים, עמ' 445).

בקיצור, בדיוק כפי גם אנו חייבים להפיק לקחים מהיסטוריה המקראית, ביקש ירמיהו לגרום לעם בזמנו לעשות את אותו הדבר: ללמוד מהעבר, כדי שלא נעשה את אותם שגיאות שאבות אבותינו עשו. אם זה היה קשה להם להקשיב לו משכבר, עכשיו עם המשמיה של חנניה נגדו, הפכה משימתו של ירמיהו לקשה בהרבה יותר.

נראה היה שחנניה, שפירוש שמו 'אלוהים חנן אותי' הציג מסר של חסד, של סליחה ושל ישועה. איזה לקחים צריכים אנו ללמוד מנביא החסד השיקרי זה?

עול הברזל

הקרב בין הנביאים לא היה רק במילים, אלא גם של מעשים. בציות גמור להוראה מאלוהים, שם ירמיהו את עול העץ סביב צווארו; זה היה סמל שהמחיש את המסר שנשא לעם.

מה היה הסמל הנבואי של המעשה של חנניה? ירמיהו 11:1-28.

תארו לעצמכם למשל, שאחרי שישוע קילל את עץ התאנה (מארק 11:13, 19-21), מיהו ששמע את מה שישוע אמר וידע מה קרה, נוטע עץ תאנה חדש באותו המקום, בניסיון להפריך את הנבואה של ישוע. זה מה שעשה חנניה עם ירמיהו והנבואה שהעול על צווארו סימל. זו הייתה התרסה נחרצת על מה שאמר ירמיהו. שימו לב לתגובתו של ירמיהו. הטקסטים לא אומרים דבר על מה שהוא אמר מייד לאחר שהעול נשבר. הוא פשוט הסתובב והלך לו. אם הסיפור היה מסתיים שם, זה היה נראה כמו שהנביא ירמיהו נחל תבוסה.

קיראו את ירמיהו 14:12-28. מה קרה אחר כך? מה היתה ההודעה החדשה של ירמיהו?

התגובה של ירמיהו לא הייתה הודעה של נקמה: אתם עשיתם לי ככה, אז אני אעשה לכם ככה. במקום זאת, היה לו עוד מסר ברור מאלוהים, אבל חזק יותר מזה שבא לפני. חנניה יכול היה לשבור עול מעץ, אבל מי יכול לשבור עול מברזל? במובן מסוים, מה שה' אמר להם זה שבעקשנותם וסירובם לציית, הם רק החמירו את המצב. אם אתם חושבים שעול מעץ היה קשה, תנסו עול מברזל.

מי לא למד בדרך הקשה על עשיית דברים קשים עוד יותר לעצמו על-ידי עקשנות וקשיות עורף? כאשר מתמודדים עם ה', מדוע זה תמיד טוב יותר להיכנע מייד מאשר להמשיך להילחם ולהפוך את הדברים לקשים יותר עבורינו?

אמונה בשקרים

"שִׁמְעוּ-נָא חֲנַנְיָה לֹא-שָׁלַחְדָּ יְהוָה וְאַתָּה הַבִּטַּחְתָּ אֶת-הָעַם הַזֶּה עַל-שִׁקְרִי" (ירמיהו 28: 15). התשובה לשאלה מי היה נביא האמת, אם ירמיהו או חנניה, הגיעה דימהר. ירמיהו 28: 16, 17, מלמד על גורלו של נביא השקר, שהיה בדיוק מה שנביא האמת אמר שיהיה. למרות שמת חנניה, הנזק לאומה כבר נגרם. מעשיו, במובן מסוים, המשיכו אחריו. הוא גרם לאנשים 'לבטוח בשקר'. הוא גרם להם להאמין בשקר, לא במובן של כפייה פיזית, אלא במרמה. למרות שאלוהים לא שלח אותו, הוא דיבר בשם ה', דבר שנחשב לאחריות כבדה בעיני אנשי יהודה באותה התקופה. יתר על כן, המסר שנתן חנניה, של 'חסד', 'שיחרור', ו- 'גאולה' היה בהחלט דבר שהאנשים קיוו לשמוע, בהתחשב באיום הגדול של בבל שהטיל צל כבד על האומה היהודית. הייתה זו 'בשורת טוב', הודעת שקר של ישועה שלא הגיעה מאלוהים. בזמן שבו העם היו צריכים לשמוע את דבריו של ירמיהו ואת המסר של הגאולה שהוא הביא, הם האזינו לדבריו של חנניה במקום, דבר שגרם להם לצרות צרורות.

מה יש לטקסטים הבאים במשותף עם ירמיהו 28:15?

טימוטי ב' 3,4

תיסלולוניקים ב' 2:10-12

הדברים לא שונים היום : אנו נמצאים בזמן העימות הגדול, שהינו שדה הקרב השוכן בליבם ומוחם של מילארדי בני אדם בעולם. השטן עובד במלוא המרץ כדי שכמה שיותר אנשים יאמינו בשקר, שיכול לבוא בצורות שונות ומשונות, כל מה שחשוב לשטן שזה יהיה שקר. אחרי הכל, מכיוון שישוע הצהיר "אֲנִי הַדֶּרֶךְ וְהָאֱמֶת וְהַחַיִּים" (יוחנן 6: 14), השקרים של השטן יכולים להיות על כל דבר, כל עוד שאינם מכילים את האמת כפי שהיא בישוע.

מהם כמה מהשקרים שכל-כך נפוצים בתרבות שלכם היום? מדוע היצמדות לישוע ודברו, הם ההגנה היחידה נגדם?

חומר נוסף למחשבה: כפי שראינו, אנשים רוצים להאמין לחדשות טובות, ולא לרעות. הם רצו להאמין למשל במסר של חנניה על פני זה של ירמיהו. הכל קורה באותה צורה היום. רבים עדיין מתעקשים למשל שהעולם שלנו רק ישתפר עם הזמן. עם זאת, אפילו אתאיסט כמו טרי איגלטון רואה עד כמה מגוחך הרעיון: "אם אי פעם היה מיתוס אדוק ופיסת אמונה תפלה תמימה, זאת האמונה הרציונליסטית המתקדמת, שאנו במרחק של שיהוקים מספר ובהתמדה מועדים לכיוון עולם טוב יותר. נצחון שברירי זה הוא כאב ראש לא קטן מעידן ליברלי נועז, כשכוכב מעמד הביניים היה בסימן עלייה. היום הוא צועד עקב בצד אגודל עם ציניות, ספקנות, או ניהיליזם (אפסנות, או כפירה במוסכמות) מקום שאליו הידרדרה רוב השושלת המכובדת הזו" (סיבה, אמונה, ומהפכה: הרהורים מהדיון על אלוהים, עמ' 70, מהדורת קינדל).

למרות שהיבטים מסוימים של החיים השתפרו, עולמנו מציע לנו מעט תקווה, ומעט נחמה, במיוחד לטווח הארוך. אם תהיה לנו איזו תקווה אמיתית, זה חייב להיות בדבר אלוהי, לא ארצי, לא בדבר טבעי אלא בעל טבעי. וכמובן שעל כך הבשורה: התערבותו של אלוהים העל-טבעי בעולם שבו אנו חיים. בלי זה, מה יש לנו חוץ מאשר עוד 'חנניה' כאלה והשקרים שלהם?

שאלות לדיון:

1. חישבו על העתיד של כדור הארץ שלנו בכללותו, גם אם מבחינה אנושית גרידא. האם זה נראה טעון תקווה ומלא הבטחה, או שזה נראה מפחיד, מסוכן, ומלא בחוסר וודאות? איזה סיבות תוכלו לתת לתשובות שלכם?
2. כפי שראינו, המסר של ירמיהו בהקשר לשקריו של חנניה, היה להסתכל על העבר, להסתכל היסטורית, וללמוד ממנו. אלן ג'יי וייט כתבה משהו דומה: "אין לנו מה לפחד מהעתיד, מלבד שנשכח את הדרך שבה הוביל אותנו האדון, ובתורתו (הוראתו) בהיסטוריה שלנו בעבר" (אלן ג'יי וייט, רישומים מהחיים, עמ' 196). למה היא מתכוונת? מה קרה בעברנו, ובמה שאלוהים ציוונו אז, שיכול לעזור לנו להיות מוכנים למה שללא ספק עתיד לבוא?
3. חנניה נתן הודעה כוזבת של חסד. מהן חלק מהודעות אלה, הודעות שווא של חסד בימינו שעלינו להישמר מפניהם? כמובן שחסד הוא תקוותנו היחידה, אבל באילו דרכים זה יכול להיות מוצג כשקר?

שיעור מספר 10*
28 נובמבר - 4 דצמבר

חורבן ירושלים

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפרקים והפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי: יחזקאל
8; רומיים 22-25; ירמיהו 1-10; 37:1-6; 38:1-14; 29:1-2; דניאל 2:9.

פסוק לשינון: "וְדַרְשׁוּ אֶת-שְׁלוֹם הָעִיר אֲשֶׁר הִגַּלְתִּי אֶתְכֶם שָׁמָּה וְהִתְפַּלְלוּ
בְּעֵדָה אֶל-יְהוָה כִּי בְשָׁלוֹמָה יִהְיֶה לָכֶם שְׁלוֹם". (ירמיהו 29:7).

"בתוך מספר שנים מעטות היה על מלך בבל לשמש ככלי זעמו של אלוהים על ממלכת יהודה כבדת הלב שלא חזרה בתשובה. שוב ושוב הייתה ירושלים מוקפת על-ידי צבאותיו של נבוכדנאצר שהטילו עליה מצור. פלוגה אחר פלוגה-בהתחלה רק מעטים, אבל בשלב מאוחר יותר היה על אלפים ועשרות אלפים- להילקח בשבי לארץ שנער, לשבת שם בגלות כפויה.

יהויקים, יהויכין, צדקיהו-כל מלכי יהודה אלה הפכו בתורם לאריסים משועבדים של השליט הבבלי, ועל כל אחד בתורו היה למרוד. ענישה חמורה ואף חמורה יותר נגזרה על האומה המרדנית, עד שלבסוף על כל הארץ היה להפוך לשממה, ירושלים הייתה אמורה להיחרב ולהישרף באש, על בית המקדש שבנה שלמה היה להיחרס, וממלכת יהודה היה עליה ליפול, לעולם לא למלא את יעודה המקורי בין עמי הארץ" (אלן גיי וייט, נביאים ומלכים, עמ' 422, 423)

כפי שראינו, וכפי שנראה, כל זה לא בא עליהם בלי אזהרות ותחינות רבות על-ידי נביאים, במיוחד ירמיהו. סירובם לציית הביא חורבן בלבד. מי ייתן ונלמד מטעויותיהם!

אבלות על התמוז

למרות שירמיהו סבל אולי מרגשות בדידות לפעמים, הוא לא היה באמת לבד. בין השבויים בבל היה גם בן זמנו יחזקאל, אותו הגלה אלוהים כדי לנחם ולהוכיח את שבויי העם. על נביא הגלות הזה היה גם לאשר את מה שאלוהים אמר דרך ירמיהו לכל אורך השנים הארוכות והקשות האלה. באמצעות פועלו, הזהיר יחזקאל את השבויים נגד האיוולת של אמונה בתחזיות השווא של חזרה מוקדמת מבבל. הוא גם בא לנבא, בסמלים ומסרים שונים, על המצור ההרסני שבסופו של דבר יקרה לירושלים בגלל סירובם של האנשים לחזור בתשובה ולפנות מהחטא והכפירה שלהם.

קיראו את יחזקאל 8. מה נראה לנביא? מה זה יכול ללמד אותנו על איזו עוצמה התרבות השלטת יכולה להיות, וכיצד זה יכול להשפיע גם על הדברים המקודשים ביותר? איזה אזהרות צריכות להיות כאן בשבילנו?

אין זה משנה כמה פעמים, וברור, כתביו של משה והנביאים הזהירו מפני עבודת אלילים וסגידה לאלים אחרים, פסוקים אלו מראים כי זה בדיוק מה שנעשה, גם בתוך המתחם המקודש של בית המקדש. 'אבל תמוז' היה טכס קינה לאל המסופוטמי (ארם נהריים) אל הפריז. לא פלא שבדברי הימים ב' נאמר: **"גם כל-שרי הכהנים והעם הרבו למעול- (למעל-) מעל ככל תעבות הגוים ויטמאו את-בית יהוה אשר הקדיש בירושלם"** (דברי הימים ב' 14: 36). קיראו בתשומת לב את יחזקאל 12: 8. חדרים אלה יכולים להיות החדרים שבהם אוחסנו אלילים, או שהם יכולים להיות חדרי ליבם. כך או כך, הזקנים והמנהיגים כשלו כל כך עד שאמרו שאין אלוהים יכול לראות את שהם עושים, כי ה' נטש אותם. זה דרך אחרת לומר, 'לאלוהים לא אכפת מהדברים האלה; הם לא חשובים.' בדיוק שם, במתחם הקדוש ביותר של משכן האלוהים, אנשים אלו עסקו בעבודת האלילים הדוחה ביותר, ועשו כל מה שנאסר עליהם במיוחד לאור דבריו של אלוהים בתורה. גורע מכך, הם הצדיקו בדעתם את מעשיהם. כאן אנו רואים שוב את מה ששאל התכוון כשדיבר על אלה שסגדו לבריאה במקום את לבוראם (ראו רומיים 1: 22-25).

ממשלו האומלל של המלך צדקיהו

צדקיהו, שפירוש שמו 'צדקת יה', היה המלך האחרון על כס המלוכה של יהודה לפני שנהרסה ירושלים על-ידי הבבלים בשנת 586 לפני הספירה. בהתחלה ניראה היה שהוא מוכן לציית לדבריו של ירמיהו ולהיכנע לבבלים. אולם גישה זו לא החזיקה מעמד.
קיראו את ירמיהו 10:1-37. מה הייתה אזהרתו של ירמיהו למלך צדקיהו?

בלחץ נתיניו, סביר להניח שהאצולה בפרט, התעלם צדקיהו מאזהרותיו של ירמיהו ועשה ברית צבאית עם המצרים במקום, בתקווה להדוף את האיום הבבלי. (ראו יחזקאל 17:15-18). כפי שהוא הוזהר, ישועה לא הגיעה ממצרים אחרי הכל.
קיראו את ירמיהו 6:1-38. מה קרה לירמיהו (שוב) בגלל הכרזתו את דבר האלוהים לעם?

כפי שאמר ישוע, "אֵין נְבִיא נִקְלָה אֶלָּא בְּעִירוֹ, בֵּין קְרֹבָיו וּבְבֵיתוֹ." (מארק 4:6). ירמיהו המסכן עמד שוב מול זעמם של בני ארצו שלו. כמו שאר העם, לא יכל ירמיהו לומר שהוא לא הוזהר. במקרה הזה, האזהרה הייתה על התלאות והניסיונות שהיו צפויות לו אם הוא נשאר נאמן, ואכן הוא נשאר נאמן! כמה קשה היה זה לבטח לירמיהו, הוא הואשם בהחלשת מורל האומה. אחרי הכל, כשעמד העם בפני אויב מחוץ ורצה לעמוד נגדו, בו בזמן ירמיהו עמד במשך שנים וטען שזהו מקרה אבוד, שאינם יכולים לנצח, וכי גם ה' היה נגדם-זה די מובן שהם ירצו להשתיק אותו. החטא הקשה את לבם כל כך, שהם כבר לא שמעו את קולו של ה' מדבר אליהם; אכן, הם חשבו שהיה זה קולו של אויב במקום.

עם כל הקושי שהיווה הבור אליו נזרק ירמיהו, חישובו על כמה קשה יותר היה לו לשמוע את האישוש נגדו - שהוא בעצם ביקש לפגוע, ולא לדאוג בעצם לרווחת עמו. כיצד תרגישו אם תואשמו בפגיעה על ידי אלו שלהם אתם מנסים לעזור?

נפילתה של ירושלים

המצור על ירושלים החל בתקיפת הצבא הבבלי בינואר, 588 לפני הספירה, ונמשך עד סוף הקיץ של שנת 586 לפנה"ס. ירושלים הייתה מסוגלת להחזיק מעמד יותר משנתיים לפני שהמיליים הנבואיות של ירמיהו התגשמו, וחיילים בבלים פרצו את החומות והרסו את העיר. הרעב היה כל-כך כבד בתוך החומות העיר שמגיניה איבדו את כל כוחותיהם ולא יכלו להתנגד יותר. המלך צדקיהו נמלט עם משפחתו, אך לשווא. הוא נתפס ונלקח לבבל לעמוד לפני נבוכדנאצר, ובניו הוצאו להורג מול עיניו. אנו יכולים לקרוא עוד על הסיפור העצוב הזה בירמיהו 10:1-39.

קיראו את ירמיהו 6:1-40. מהי משמעות מילותיו של נבוכדנאצר לירמיהו?

כמה מרתק שמפקד פגאני זה הבין את המצב הרבה יותר טוב מאשר בני עמו של הנביא! נראה היה בברור שהבבלים ידעו משהו על ירמיהו ועבודתו, והם התייחסו אליו באופן שונה מאחרים, לא כפי שעשה צדקיהו (ראו ירמיהו 11,12:39). מדוע בעצם מייחס מנהיג פגאני זה את נפילתה של ירושלים לה' כעונש על החטאים של האנשים ולא על העליונות של האלים שלו על יהודה, הכתוב אינו מגלה. תהיה הסיבה אשר תהיה, זוהי עדות מדהימה, שאפילו בזמן של אסון כבד על העם שהיה ממש מיותר, אלוהים גילה משהו על עצמו לעובדי האלילים. איזו ברירה עמדה בפני ירמיהו- לקשור את גורלו עם גורלם של השבויים שהובלו לבבל, או להישאר מאחור עם אלה שנותרו? בהתחשב בנסיבות, אף אחת מהאפשרויות האלה לא היתה מושכת במיוחד. אין ספק שהצרכים הרוחניים של שתי הקבוצות היה גדול, וירמיהו יכול היה להמשיך בתפקידו כנביא בכל מקום בו היה נמצא. אך ירמיהו החליט להישאר בקרב העם שנותר בארץ, עם העניים שאין ספק שיזדקקו לכל מילת עידוד ועזרה שיכלו לקבל מהנביא (ראו ירמיהו 6:7, 40).

כיצד תוכלו ללמוד לשרת אחרים, ללא קשר למצב שבו אתם נמצאים? למה זה חשוב, אפילו לעצמכם, שתשרתו בכל דרך שתוכלו?

“כָּל-לְבַבְכֶּם”

“וּבְקִשְׁתֶּם אֹתִי וּמָצַאתֶם כִּי תִדְרֹשְׁנִי בְּכָל-לְבַבְכֶּם” (ירמיהו 29:13). מהו ניסיונכם עם ההבטחה הזו? מה זאת אומרת “בְּכָל-לְבַבְכֶּם”?

אלוהים יודע הכל מבראשית ועד הסוף. אפילו בזמן שאנשים בירושלים עדיין נלחמו עם הבללים, ועדיין קיוו שדברי נביאי השקר היו נכונים, ה' השתמש בירמיהו לדבר על העתיד, עבור תושבי בבל ולמי שיגיעו לשם בסופו של דבר.

קיראו את ירמיהו 14:1-29. כיצד מתגלים האהבה והרחמים של אלוהים בקטעים אלו?

היה כאן מסר אמיתי של חסד, שלא כמו מסר השקר של 'חסד' שהאנשים שמעו מנביאים שאמרו להם שגלותם תהיה לזמן קצר, אולי אפילו רק שנתיים. זו לא היתה תכניתו של אלוהים, וזה לא עמד לקרות. במקום זאת, על סמך תורתו הברורה של משה, הם היו צריכים לקבל את העובדה שזה היה גורלם, לפחות לעת עתה; אבל בדיוק כפי שכתב משה, אם הם יחזרו בתשובה, הם ישובו למולדתם.

קיראו את דברים 4:1-30. כיצד משקפים הקטעים הללו את מה שאמר ירמיהו לעם? (ראו גם דברים 4:29).

אנו קיבלנו את המתנה הנבואית בפועלה הנפלא של אלן ג'יי וייט. כיצד נוכל להיות בטוחים שאנו לא נותנים לכתביה את אותו היחס שרבים בזמנו של ירמיהו נתנו לנבואותיו?

שבעים שנים

לנבואותיו של ירמיהו היה אמור להיות אפקט כפול על צורת חשיבתם של הגולים: מחד גיסא הם לא היו צריכים להאמין למסר של נביאי השקר, ומאידך גיסא, הם לא היו אמורים להיות מדוכדכים. הוא ביקש מבני עמו הגולים להתפלל בעבור בבל. בקשה זו עשויה הייתה להפתיע את אלה שגורשו. מה שירמיהו ביקש מהשבויים היה בלתי מתקבל על הדעת בהיסטוריה הקדומה של ישראל. לא היה זה מקובל בכלל באותם ימים להתפלל למען אויב שנוא כבבל שפגע בעם הנבחר של אלוהים. הנביא פגע ישירות בכל התובנות המקובלות בזמנו בנוגע לבית המקדש וירושלים; הם יכולים להתפלל במדינה פגאנית זרה, והאלוהים הניצחי ישמע אותם. שימו לב גם למה שאומר ירמיהו בפרק 29 פסוק 7: שהשגשוג של האומה 'המארחת' שלהם משמעה השגשוג שלהם, השבויים. כנוכרים וזרים בארץ, הם היו פגיעים במיוחד כאשר החיים הפכו להיות קשים יותר ויותר במהלך זמן שהייתם שם. לאורך כל ההיסטוריה, ראינו דוגמאות עצובות של חוסר סובלנו ההופכת רעה במיוחד כאשר אומה עומדת בפני זמנים קשים; אנשים מחפשים שעירי לעזאזל, אלה שהם יכולים להאשים, מיעוטים, או נוכרים, הופכים לעתים קרובות למטרות קלות. זוהי אכן מציאות כואבת גם היום.

איזו תקווה נפלאה ניתנה לגולים בירמיהו 29:10? (ראו גם ירמיהו 25:11,12; דברי הימים ב' 36:21; דניאל 9:2).

כל מה שאלוהים אמר שיקרה קרה, כך שהיו להם את כל הסיבות להאמין שהוא יגשים נבואה זו גם כן (ירמיהו 29:10). מדוע היה זמן גלותם בדיוק 70 שנה אין לדעת, למרות שזה ברור שזה קשור למנוחת השבת של הארץ (ראו ויקרא 4:25; 34,43:26). מה שכל-כך חשוב בנבואה הזאת זה שאם הם יילקחו לבבל ויכנעו לאלוהים באמונה, זה יטע תקווה גדולה בקרב השבויים וביטחון בריבונותו המלאה של אלוהים. למרות מה שהיה נראה למראית העין, ולמרות האסון הנורא שפקד אותם, הם עדיין יכולים להיות בטוחים שלא הכל אבוד, ואלוהים לא עזב אותם. בריתו של אלוהים אתם עדיין תקפה, והוא לא נטש אותם או את עם ישראל. הגאולה הייתה זמינה גם בבל לכל אלו שיעמדו באמות המידה שאלוהים קבע.

אילו נבואות נותנות לכם תקווה גדולה לעתיד? אילו מהן מחזקות את אמונתכם ועוזרות לכם ללמוד לבטוח באלוהים על כל מה שעתיד לבוא?

חומר נוסף למחשבה: "אנו נמצאים בסכנה מתמדת של התעלמות מפשטותה של הבשורה. קיים רצון עז עם אנשים רבים לזעזע את העולם עם משהו מקורי, שירומם את האנשים למצב של אקטזה רוחנית, ולשנות את סדר חווית ההווה. ישנו בהחלט צורך גדול לשינוי בסדר הנוכחי של החוויה; משום שקדושתה של האמת העכשווית לא ידועה כפי שהיא צריכה להיות, אבל השינוי שאנו צריכים הוא שינוי של הלב, הניתן להשגה רק על-ידי חיפוש אישי את ברכתו של אלוהים, על-ידי תחינה לכוחו, על-ידי תפילה קנאית נלהבת שחסדו יבוא עלינו, ושהאופי שלנו ישתנה. זה השינוי שאנו צריכים היום, ולהשגת החוויה הזאת אנו צריכים לתרגל התמדה נמרצת ולהפגין רצינות מעומק הלב. אנו צריכים לשאול בכנות אמיתית, 'מה עליי לעשות כדי להינצל?' אנו צריכים לדעת איזה צעדים בדיוק אנו עושים לכיוון גן עדן" (אלן ג'י וייט, מסרים נבחרים, כרך א', עמ'. 187, 188).

שאלות לדיון:

1. כפי שראינו, ירמיהו אמר לאנשים 'לדרוש את אלוהים'. כיצד אנו עושים זאת? מה אם משהו היה אומר לכם, 'אני רוצה לדעת את אלוהים בעצמי; איך אני מוצא אותו?' איך הייתם משיבים?
2. התעכבו עוד על הסיבה, מבחינה היסטורית, שנביאים זכו ליחס גרוע כל-כך ולא הבינו אותם בזמנם. מה זה צריך ואיך זה יכול ללמד אותנו על הדרך שבה אנו צריכים להתייחס לפועלה של אלן ג'י וייט? חשבו על שליחה זו של אלוהים זו בהקשר של מה שישוע אמר כאן: "אוי לכם סופרים ופרושים צבועים, כי בונים אתם את קברי הנביאים ומיפים את מצבות הצדיקים. אומרים אתם: 'אלו חיינו בימי אבותינו לא היינו שתפים עמם לשפך את דם הנביאים'. כך אתם מעידים על עצמכם שונים אתם לרוצחי הנביאים" (מתי 23: 29-31).
3. התעכבו עוד על השאלה האחרונה בסוף השיעור של יום חמישי. נבואות רבות מהתנ"ך התגשמו בעבר, ומנקודת המבט שלנו היום אנו יכולים לראות שהם התגשמו. באיזה אופן יכולות התגשמויות אלה לעזור לנו לתת אמון כי נבואות עתידיות שניתנו לנו יתגשמו גם הן?

שיעור מספר 11*

5 - 11 דצמבר

הברית

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפרקים והפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי: בראשית 17:1-9; 12:1-3; גלטיים 3:6-9, 15-18; שמות 24; ירמיהו 31:31-34; קורינתיים א' 11:24-26.

פסוק לשינון: "הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֹאֵם-יְהוָה וְכָרַתִּי אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת-בֵּית יְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה" (ירמיהו 31:30).

למרות שהתנ"ך מדבר על 'בריתות' בלשון רבים (רומיים 4:9; גלטיים 4:4), ישנה רק ברית אחת בסיסית- ברית של חסד, שבה מעניק אלוהים ישועה לבני אדם נפולים שתובעים אותה על-ידי אמונה. הרעיון של בריתות רבות נובע מהדרכים השונות שבהן אלוהים חידש את הבטחת הברית החיונית בכדי לענות על הצרכים של אנשיו בזמנים ורקעים שונים. אבל בין אם זאת הברית עם אדם (בראשית 15:3), ברית אברהם (בראשית 1-3:12; גלטיים 3:6-9), הברית בהר סיני (שמות 2:20), ברית דוד (יחזקאל 37:24-37), או הברית החדשה (ירמיהו 31:30-33), הרעיון הוא אותו רעיון. הישועה שאלוהים מספק היא מתנה, שאינני ראוי לה ושלא מגיעה לי, והתגובה האנושית למתנה-במובן מסוים, הדרך שבה ממלאה האנושות את הצד שלה בעסקה-היא נאמנות וצייתנות. האיזכור הראשון של הברית החדשה הוא בירמיהו, בהקשר של חזרתה של ישראל מהגלות והברכות שאלוהים יעניק להם. אפילו תוך אסון וצרות, אלוהים מאריך לעמו הסורר את ההצעה של תקווה ושיקום.

* לימדו את השיעור השבועי לקראת שבת ה- 12 דצמבר.

בריתו של אלוהים עם האנושות כולה

אנו רואים עד כמה הרוע שולט בעולם היום; כלומר, אנו רואים את כל הרע שבו, ובכל זאת אלוהים עדיין סבלני אתנו. כך שאנו יכולים רק לדמיין כמה נורא היה המצב בעולם עד שאלוהים החליט להשמידו במבול.

"אלוהים העניק לבני האדם את מצוותיו כחוקת חיים, אך תורתו חוללה וכתוצאה מכך נעשה כל חטא שניתן להעלות על הדעת. רשעותם של בני האדם לא ידעה גבולות: הם ביצעו את מעשי הרשע שלהם בפומבי ובעזות מצח. הצדק נרמס בעפר וזעקות העשוקים המדוכאים עלו השמימה." (אלן ג'י וייט, אבות האומה ונביאי ישראל, עמ' 66)

קיראו את בראשית 17:1-9. איזו ברית נכרתה בין אלוהים והאנושות, וכיצד היא משקפת את חסדו של אלוהים כלפי הבריאה?

הברית שאלוהים כרת עם נח הייתה האוניברסלית ביותר על פי כל אמות המידה המקראיות; הברית נכרתה עם כל האנושות, וזה כלל את בעלי החיים והטבע כולו (בראשית 9:12; 8:21). כמו כן, היה הסדר זה חד-צדדי: ה' לא הטיל שום דרישות או תנאים על אלו שאיתם הקים ברית זו. הוא פשוט לא עמד להחריב את כדור הארץ עם מים שוב, נקודה. בניגוד לבריתות אחרות, שום דבר לא היה מותנה בה. אז חתם אלוהים את בריתו עם סימן הקשת בענן, המסמלת את הבטחת הברית שהארץ לעולם לא תיחרב שוב על-ידי מבול. אז בכל עת שאנו רואים את הקשת בשמיים, עצם העובדה שאנו כאן בכדי לראות אותה, מוכיח את ההבטחה של הברית העתיקה. (אחרי הכל, אם היינו נמחים במבול אוניברסלי, לא היינו כאן כדי לראות את הקשת!) בתוך חטא מתמיד ורוע כאן על פני הארץ, אנו מתברכים לעתים קרובות עם יופיה של הקשת בענן, כסימן לחסדו של אלוהים כלפי כל העולם. אנו יכולים להסתכל בקשת ולשאוב תקווה, לא רק מיופיה הרב, אלא גם משום שאנו יודעים שהיא מהווה מסר מאלוהים, מסר של אהבתו לעולם השפל בו אנו חיים.

הגו בפאר והיופי של הקשת. במיוחד לאור מה שאנו לומדים עליה בתנ"ך, באילו דרכים יכולה הקשת לקרב אותנו לאלוהים ולרוממנו לקראת משהו גדול יותר ממה שהעולם עצמו מציע?

הברית עם אברהם

קיראו את בראשית 12:1-3 ; 15:1-5 ; 17:1-14. מה אנו לומדים בקטעים הללו על מה שהתכוון אלוהים לעשות דרך הברית עם אברהם?

ברית החסד עם אברהם היא היסוד לכל היסטוריית הישועה. וזו הסיבה ששואל נעזר בה בכדי להסביר את תכנית הישועה כפי שהתגשמה בישוע עצמו.

קיראו את גלטיים 3:6-9, 15-18. כיצד מחבר שואל את הברית שנעשתה עם אברהם לישוע ולישועה על-ידי אמונה בלבד?

אלוהים יברך את כל משפחות האדמה בזרעו של אברהם-בהתייחסו לא לכל צאצאיו, אלא לאחד בפרט, ישוע (ראה גלטיים 3:16). כל אדם שיהיה הקשור בהבטחה לזרע אברהם, (זה קורה על-ידי אמונה במשיח, גלטיים 3:29), ימצא שאלוהי אברהם יהיה אלוהיו גם כן. כבר אז, "הָאֱמִינִי (אברהם) בְּאֱלֹהִים וְנִחְשְׁבָה לוֹ צֶדֶקָה" (גלטיים 3:6). אברהם לא נושע על-ידי מעשים יותר מאשר הפושע על הצלב נושע על-ידי מעשים; זהו תמיד אך ורק חסדו של אלוהים שמושיע. אברהם קיים את חלקו בברית ההבטחה. צייתנותו גילתה את האמונה הנאחזת בהבטחת הישועה. מעשיו לא הצדיקו אותו; במקום זאת, מעשיו גילו שהוא כבר היה מוצדק. זו מהות הברית והדרך בה זה בא לידי ביטוי בחיי אמונה (ראו רומיים 4:1-4).

חישבו יותר לעומק על האמת הנפלאה שהתקווה לישועתכם מגיעה רק מצידקתו של ישוע הזקופה לזכותכם באמונה. איזו תקווה ושמחה גדולות תוכלו להפיק מאמצעי נפלא זה שנעשה למענך?

הברית בהר סיני

כיצד נכרתה הברית בין ישראל והקב"ה בהר סיני? (שמות 24).

משה ומספר מנהיגים עלו על הר סיני. מנהיגים אלה כללו את אהרן ושני בניו, שייצגו את הכהנים; ושבעים המנהיגים זקני העם, שייצגו את האומה. הגברים שליוו את משה נאלצו לעצור מרחוק, אבל למשה הותר ללכת עד למקום שבו הופיע אלוהים. מאוחר יותר הגיע משה ואישר את הברית עם האומה כולה. הוא הכריז את מה שאלוהים דיבר אליו, והאומה ענתה במילים הבאות: "כָּל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה." (שמות 24: 3). כמובן, כמו שההיסטוריה המקראית הוכיחה וכמו שניסיונינו מוכיח לעתים קרובות, להצהיר שאנו נהיה צייתנים זה דבר אחד; וזה דבר אחר לגמרי ללכת באמונה ולהיכנע כדי לרתום את הכח האלוהי שנותן לנו את החסד לעשות את מה שאנו אומרים שנעשה.

קיראו את עברים 4:2. כיצד מסביר פסוק זה את כישלונם של בני-ישראל? כיצד נוכל ללמוד להימנע מאותה טעות?

רק על-ידי אמונה ועל-ידי אחיזה איתנה בהבטחות המתקיימות באמונה נוכל להיות צייתנים, צייתנות שבאה לידי ביטוי בנאמנות לחוקיו של אלוהים. ציות לחוקיו לא היה בניגוד לברית הנצחית בזמן של משה יותר ממה שהוא בימינו. התפיסה המוטעית הנפוצה בנוגע לחוקים והבריתות, אשר בדרך כלל מתעוררת מקריאת כתביו של שאול, נובעת מהכישלון להביא בחשבון את ההקשר שבו כתב שאול, התמודדותו עם מתנגדיו התומכים בקיום מצוות הדת היהודית בכדי להיוושע. הם רצו להפוך את החוקים והציות להם כמרכז אמונתם; שאול לעומת זאת רצה להפוך את ישוע וצידקתו למרכז העיקרי המרכזי.

כמה פעמים אמרתם, "כָּל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה" רק כדי להיווכח שנחלתם כישלון? כיצד הופכת מציאות מצערת זו את בשורת החסד ליקרה אפילו עוד יותר? איזו תקווה יש לנו מבלעדיה?

הברית החדשה: חלק 1

קיראו את ירמיהו 31:30-33. מהי כוונתם של פסוקים אלו בהקשר המיידי שלהם ובימינו?

ירמיהו הביע את המילים הללו על רקע המשבר הגדול ביותר שעמד אי פעם בפני העם: הפלישה הבבלית הקרובה, כאשר הייתה האומה בסכנת הכחדה. גם כאן כמו במקומות אחרים, אלוהים מציע להם תקווה, ההבטחה שזה לא הולך להיות הסוף המוחלט, ושיהיה להם עוד סיכוי לשגשוג אתו. אז ההבטחה הראשונה של "ברית הַדְּשָׁה" הנמצאת בתנ"ך היא בהקשר של החזרה העתידית של ישראל מגלות בבל והברכה שאלוהים יעניק לעם בשובם. בדיוק כמו שהפרת הברית שנעשתה בהר סיני (ירמיהו. 31: 32) הביאה אותם לגלות, כך גם עשיית הברית החדשה הייתה לשמר אותם ותקוותם לעתיד. כמו הברית בסיני, הברית החדשה תהיה מבוססת על יחסים, והיא תכלול את אותם החוקים, עשרת הדיברות, אלא שכעת כתובות הן לא רק על לוחות אבן אלא "בְּקִרְבָּם וְעַל-לִבָּם", מקום שבו היו צריכות להיות כל הזמן.

"אותה תורה שנחרטה על לוחות האבן נכתבת ברוח הקודש על לוח ליבנו. במקום לנסות לכוון את צדקתנו, אנו מקבלים את צדקת המשיח. דמו מכפר על חטאינו. ציורו של המשיח מתקבל (על האב) כציורנו-אנו. או אז יניב הלב שחודש ברוח הקודש את "פְּרִי הָרוּחַ". באמצעות חסד המשיח נחיה בציות לתורת ה' שנחרטה על לוח ליבנו. משום שרוח המשיח שוכנת בקרבנו, נתהלך כפי שהמשיח התהלך" (אלן ג'יי וייט, אבות האומה ונביאי ישראל, עמ' 276).

תחת הברית החדשה ייסלחו חטאיהם, הם ידעו את ה' בעצמם, והם יצייתו לחוקי של אלוהים באמצעות הכח של רוח הקודש הפועל בם. התנ"ך ובסמלים ובצילם, הברית החדשה במציאות, הישועה תמידית היא על-ידי אמונה, אמונה שתגלה "פְּרִי הָרוּחַ". (גלטיים 5:22).

הברית החדשה: חלק ב'

לנבואת ירמיהו על הברית החדשה יש ייעוד כפול: ראשית, היא מתייחסת לחזרה בתשובה של ישראל לאלוהים ולהשבתם בחזרה לביתם; שנית, היא מתייחסת לעבודתו של ישוע המשיח, שמותו נתן תוקף לברית ושינה את מערכת היחסים בין בני האדם לאלוהים. בברית החדשה אנו מקבלים את מלוא ההבעה של תכנית הישועה, שקודם לכן נתגלתה רק ב"צֶל הַטּוֹבוֹת הַעֲתִידוֹת וּבְצֶלֶם הַדְּבָרִים" (עברים 1: 10).

קיראו את לוקס 22:20 וקורינתיים א' 26-24:11. כיצד מתקשרים הקטעים הללו לנבואתו של ירמיהו?

גופו השבור של ישוע ודמו שנשפך נחשפו בתורה בהקרבה של שה הפסח. מיץ פרי הגפן מייצג את הדם של ישוע שנשפך על מזבח הצלב, כפי שמתגלה בברית החדשה. פועלו של ישוע לא התחיל עם הברית החדשה; אלא אימץ את התנ"ך גם כן, ובסעודת האדון אנו יכולים לראות את הקישור שמאחד את מה שעשה ישוע לכל אורך היסטוריית הישועה. מכאן שהלחם והיין מספקים את הסיכום הקצר ביותר של היסטוריית הישועה. למרות שהם רק סמלים, זה עדיין באמצעותם, שאנו מבינים את העבודה המדהימה של אלוהים עבורינו. סעודת האדון מצביעה לא רק על מות המשיח, אלא גם לחזרתו, ובלעדי חזרתו יהיה מותו חסר משמעות. אחרי הכל, מהי התועלת בהתגלותו הראשונה של המשיח ללא ביאתו השנייה, האירוע בו נקום לתחייה (תיסולוניקים א' 4: 16; קורינתיים א' 15: 12-18)? ישוע ייסד את הקשר כאשר אמר: "וְאַנִי אֹמֵר לָכֶם, מֵעַתָּה לֹא אֶשְׁתֶּה מִפְּרֵי הַגֶּפֶן הַזֶּה עַד אֹתוֹ הַיּוֹם אֲשֶׁר אֶשְׁתֶּהוּ חֵדֶשׁ עִמָּכֶם בְּמַלְכוּת אָבִי." (מתי 26: 29). אין ספק שביאתו הראשונה של ישוע קשורה בחזקה לביאתו השנייה. הראשונה מוצאת את הגשמתה המוחלטת רק בשנייה.

בפעם הבאה שאתה נוטל חלק בסעודת האדון, חשוב על נידרו של ישוע שלא לשתות מפרי הגפן עד שיזכה לעשות זאת איתך במלכות אלוהים. כיצד זה גורם לך להרגיש? מה זה אומר על הקירבה שישוע חפץ איתך?

חומר נוסף למחשבה: כפי שראינו, התנ"ך מלמד שהקשת הניראת בענן, היא האות לקיום הברית של אלוהים לעולם לא להחריב את הארץ על-ידי מים שוב. כמובן שהודות למדע, אנו יודעים היום שקשת מתרחשת כאשר אור שמש מקרין ומשתקף בטיפות הגשם שמפזרות את האור בזוויות שונות. אור חודר לטיפת הגשם בשלב מסוים, ומשתקף מאחורי טיפה זו בטיפה שמאחוריה, תהליך שחוזר על עצמו בכל הטיפות שמאחורי הטיפה הראשונה ויחד יוצרים את הצבעים שאנו רואים.

המשורר ג'ון קיטס חשש שהמדע 'יפרוס את הקשת בענן', אבל גם אם יכולים לנתח, למדוד, לחזות, ולכמת כל דבר על הקשת עד לקרביים של כל פוטון, ותחתית של כל קווארק, מה זה יוכיח חוץ מהעובדה שאנו מבינים טוב יותר את חוקי הטבע שאלוהים השתמש בהם בכדי ליצור את הסימנים של הבטחת הברית הזאת? המדע אולי יוכל יום אחד להסביר הכל, על איך קשתות עשויות אפילו עד ל- 25 ספרות לימין הנקודה העשרונית-אבל זה אף פעם לא יכול להסביר את הסיבה לקיומן. לנו המאמינים בדבר ה' הסיבה היא ברורה- משום שאלוהים ברא את עולמנו באופן כזה שכאשר אור שמש וערפל נמצאים ביחסים נכונים זה לזה, הערפל שובר את האור ומשקף אותו בזוויות שונות שיוצרות פסים של גלים אלקטרומגנטיים וכאשר הם מגיעים לעינינו, הם מטביעים קשתות במוחנו. והוא עשה את זה ('הסיבה', שהמדע לא יכול להסביר) בכדי להזכיר לנו את ברית ההבטחה ששוב לעולם הוא לא יחריב את הארץ במים.

שאלות לדיון:

1. אילו אמיתות חיוניות נוספות קיימות, שנתגלו בתנ"ך, שהמדע אינו יכול ללמד אותנו? למעשה, האם נוכל לטעון שהדברים החשובים ביותר שאנו יודעים לא ניתנים לחקר על-ידי מדע? אם כן, אילו אמיתות יכולות הן להיות?
2. בכיתה, עיברו על מערכת היחסים החיונית שבין אמונה ומעשים בתכנית הישועה. כלומר, מהו תפקיד האמונה, ומה תפקידם של מעשים, וכיצד הם מתייחסים לחוויה המשיחית?
3. מה זה אומר שהתורה חקוקה בלבנו? כיצד מראה הרעיון הזה את נצחיותה של התורה, גם בברית החדשה?

שיעור מספר 12*

12-18 דצמבר

חזרה למצרים

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפרקים והפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי: ירמיהו 40:7-16; ירמיהו 41-43; שמות 16:3; במדבר 13:16; ירמיהו 44.

פסוק לשינון: "וְהָיָה אֲמָרוֹ אֶל-יִרְמְיָהוּ יְהִי יְהוָה בְּנוֹ לְעַד אֶמֶת וְנֶאֱמַן אִם-לֹא כָּל-הַדָּבָר אֲשֶׁר יִשְׁלַחַד יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כִּן נַעֲשֶׂה". (ירמיהו 42:5)

שיעור השבוע מביא אותנו לקראת סוף עלילותיו של הנביא ירמיהו. עם זאת, אין זה סוף בסגנון 'והם חיו באושר ועושר'. במובן מסוים, נוכל לסכם את השיעור השבועי, ואפילו חלק טוב וגדול מספר ירמיהו ולומר, כי מה שאנו רואים כאן הוא דוגמא למוגבלות החסד. כלומר, חסד אלוהים לא יציל את אלו המסרבים לחלוטין לקבלו. אין זה משנה כמה פעמים אלוהים דיבר אליהם, הציע להם ישועה, הגנה, גאולה, שלום, ושגשוג, הכל חוץ משארית קטנה ונאמנה זלזלו ודחו את הצעתו. ומה עם הנביא ירמיהו? חיוו ופועלו נראו מנקודת המבט האנושית כושלים וחסרי תועלת. לינביא הבוכה היה הרבה על מה לבכות. גם אחרי שכל מה שהזהיר התממש, אנשים עדיין נאחזו בחטאיהם - בעבודת אלילים ובמרי, ובגלוי התגרו בנביא ולעגו לו ולדבר ה' אליהם. כמה אנו צריכים להיות זהירים בעצמנו. אין ספק כלל שחסד הוא חסד, כי הוא ניתן לאלה שאינם ראויים לו; אבל חסד לא נכפה על אף אדם אנו חייבים להיות מוכנים לקבל את החסד.

* לימדו את השיעור השבועי לקראת שבת ה-19 דצמבר.

אנרכיה (הפקרות) פוליטית

ניתן היה לחשוב שעם חורבן העיר והתבוסה המוחלטת על-ידי הבבלים, למדו כל האנשים את הלקח שלהם. למרבה הצער, לא כולם למדו את הלקח, והדרמה נמשכה.

קיראו את ירמיהו 16-7:40. איזה מסר קיבלו האנשים שוב ? מהי המשמעות של המילה "שָׁאֲרִית" בפסוק 11 ?

למרות המסר של שלום, ואפילו שיגשוג שלאחר מכן (ראו ירמיהו 12:40), לא כולם היו מרוצים מהמצב הקיים. קיראו את ירמיהו 41. אילו בעיות חדשות עמדו בפני שארית הפליטה ?

למרות שהסיבות לרצח לא ניתנו, העובדה שזה נעשה על-ידי מִיִּשְׁהוּ "מִזְרַע הַמְּלֹכָה" (ירמיהו 1:41) מצביעה על כך שמעמד העליון ביהודה עדיין לא קיבל את הרעיון שהעם הנבחר צריך להיכנע לשלטון הבבלי. עקב המלכתו של גדליהו על-ידי מלך בבל (ראה ירמיהו 5:40), ייתכן שאנשים אלו ראו אותו כבובת חוטים בוגדנית חסרת נאמנות לאומית שיש לסלקה יחד עם אנשי חצרו. ככל שהפרק מתקדם, אנו יכולים לראות כי שארית זו עומדת בפני איום חדש: פחד מהבבלים, שיתכן ולא ידעו את הפרטים המדויקים של מה שקרה ומחפשים נקמה על מותו של גדליה והחיילים הבבליים (ראו ירמיהו 3:41).

חטאם של ישמעאל ואנשיו גרמו לחשש כבד בקרב אלו שלא היו קשורים כלל למעשים הנוראים שבצעו. מה שאנו למדים הוא שעל-ידי חוסר ציותינו, אנו עלולים להמיט כאב וסבל על אחרים להם אין שום קשר לחטאינו?

חיפוש אחר הדרכה אלוהית

קיראו את ירמיהו 42. איזה מסר איתן מצוי בפרק זה לא רק לבני זמנו של הנביא, אלא לכולנו ולכל מי שמבקש הדרכה מאלוהים בתפילה?

בחששם מהבבלים, חיפשו השארית שנותרה בארץ את ירמיהו וביקשו ממנו להתפלל עבורם להדרכה אלוהית. הם ודאי ידעו כבר שירמיהו אכן היה נביאו של אלוהים, ומה שהוא אמר כשדיבר בשמו של אלוהים תגשם. הם גם נשבעו שיעשו כל מה שאלוהים ביקש או ציווה עליהם לעשות. אז כפי שנכתב, אנו מגלים אנשים שנראה שלמדו את הלקח שלהם, ושרוצים לא רק לדעת את רצונו של אלוהים, אלא חשוב יותר מכך, ללכת בדרכיו, ולעשות את רצונו. דבריהם - "אם-טוב ואם-רע בקול יהוה אלהינו אשר אנו (אנו) שלחים אתך אליו נשמע למען אשר ייטב-לנו כי נשמע בקול יהוה אלהינו" (ירמיהו 6: 42) היוו וידוי חזק של אמונה. אחרי כל מה שקרה, באמת הגיע הזמן שיעשו כך. שימו לב להקבלה עם הפצרותיו הקודמות של ירמיהו: לא להישען על כוחם וחסדם של מעצמות זרות. האמינו באלוהים, והוא יברך אתכם והוא יושיע אתכם בזמן הנכון. ישועה אינה מגיעה מכל מקום או כל מקור אחר. המעצמות הזרות לא עזרו לכם בעבר, והם לא יעזרו לכם עכשיו. אלוהים צריך להזהיר אותם מפני שהוא יודע את נטיית ליבם: הוא יודע שהם חושבים לחזור למצרים כדי לחפש את ההגנה שהם רוצים (חישבו על הסמליות כאן!). ולכן אלוהים נתן להם הוראות ברורות ומדויקות שלא לעשות זאת, כי החזרה למצרים תמיט עליהם חורבן. שוב, בחירה כזאת מוחלטת, הבחירה שעל כולנו להתייצב לנגדה: חיים ושלוש דרך אמונה וציות לישועה, או אומללות ומוות בחוסר אמונה וחוסר צייתנות (המרת פי ה'). ללא קשר לנסיבות השונות, בסופו של דבר הנושא זהה עבור כל אחד מאיתנו. שלא כמו האנשים האלה, אנו לא תמיד מקבלים את האזהרות באופן מדויק במיוחד או מובעות בצורה ברורה, אבל עדיין, הן קיימות גם עבורינו החיים היום.

חיים או מוות, ברכה או קללה. איזה בחירות אתם עושים, בכל יום, לחיים או למוות?

חזרה למצרים

אם עדיין לא קראתם, המשך פרק 42 בירמיהו יכול להיות מאוד מרגש. מה יעשו האנשים האלה? האם הם יבואו באמונה, אמונה שמתגלה בצייתנות, ויישארו ביהודה? או שהם יעשו את אותן טעויות שנעשו בעבר, ובמקום לקיים את "כה אמר ה'" יעשו את רצונם, שהרי אלוהים נתן אזהרה ברורה בפסוקים האחרונים על הגורל שמצפה להם אם הם יחליטו לחזור למצרים?

קיראו את ירמיהו 7-43:1. מה הם עשו?

כאשר כוונתינו או רצונותינו אינן עולות בקנה אחד עם "כה אמר ה'", אנו נוטים לפקפק במקורותינו האלוהיים. וכך עלו ספיקות לגבי ירמיהו גם בקרב המנהיגים והאנשים בעם. ככל הנראה, רק הנסיבות השתנו בישראל, אבל בלבם ובראשם האנשים נותרו במריים. הם פטרו את עצמם מנידרם בתוקפם את הנביא ירמיהו. עם זאת, הם לא רצו לתקוף את ירמיהו הקשיש ישירות. במקום זאת, הם האשימו את ברוך, ידידו ולפעמים הסופר שלו, וכיוונו את זעמם נגדם, בטענה שהם הסיטו את הנביא נגדם.

קיראו את שמות 16:3 ובמדבר 16:13. אילו הקבלות מצאתם בין מה שהאנשים אמרו ליירמיהו לבין מה שאמרו אבותיהם למשה?

טבע האדם אינו בר שינוי, בהתאם לטבעינו החוטא אנו תמיד נחפש מישהו אחר להאשים בבעיותינו, תמיד נחפש תירוץ לעשות את רצוננו. ובכך הואשם ברוך נריה לבסוף ללא כל סיבה נראית לעין, באשמה חמורה שרצונו היה שכל בני ארצו ימותו ביד הבבלים או שיילקחו בגלות לשם. ירמיהו 7-43:1 אינו מציין מדוע חשבו האנשים שברוך חפץ שזה יקרה, יותר משהכתובים מסבירים מדוע בני ישראל חשבו שמשה רצה שהם ימותו במדבר לאחר שיצאו ממצרים. לאנשים שמשועבדים לרגשות ותשוקות לא יכולות להיות סיבות הגיוניות לחשיבה שלהם. עד כמה זה חשוב שאנו נכניע את התשוקות והרגשות שלנו לאדון!

כמה פעמים אנו מאפשרים לרגשות או לתשוקות שונות בחיינו לעמעם את יכולת השיפוט שלנו או אפילו לבטל את "כה אמר ה'" ? כיצד נוכל להגן על עצמנו מלתת לרגשות ותשוקות להשתלט עלינו? (ראו קורинתיים ב' 10:5).

נלקחו לגלות

קיראו את ירמיהו 13-8:43. מה אמר ה' דרך ירמיהו?

תחנפחם היתה עיירה בגבול הצפון-מזרחי של מצרים, שהייתה בעיקרה עיר מבצר חזקה, ובה חיו מספר גדול של מתיישבים יהודים. הנה שוב, ה' רוצה שירמיהו יפעל בנבואה סמלית. למרות שמילים חזקות הן, לפעמים כאשר הדברים בחיים קורים לנגד עינינו, המסר פועל בצורה חזקה עוד יותר. כיצד בדיוק היה ירמיהו לקבור אבנים בכניסה לביתו של פרעה, לא נאמר לנו. עם זאת היתה הנקודה ברורה: אפילו הפרעונים האדירים לא היו יריב שקול לאלוהים, והוא היה לקיים את דבר ה' בדיוק כלשונו. הפליטים שחשבו שהם ימצאו הגנה ובטיחות על-ידי הגירה למצרים טעו כמו אלה שכפי שראינו קודם לכן, חשבו שהם יכולים למצוא הגנה ובטיחות בכך שהמצרים יבואו אליהם (ירמיהו 7, 37). האלים המצריים היו חסרי תועלת, יצירות של דמיונות מעוותים; אלילים אלו היו תועבות פגאניות שהשאירו את האנשים בבורות מחפירה ובחוסר אמת. היה על ישראל לדעת, גם כפי שאנו אמורים לדעת היום, שהגנה ובטחון אמיתיים היחידים שלנו הינם בציות לאלוהים.

"כשהתכחשות עצמית הופכת להיות חלק חשוב ומרכזי בחיינו הרוחניים, אז נבין ונעשה את רצונו של אלוהים; עינינו יימשחו בקילורית כדי שנחזה דברים נפלאים מתורתו. נראה את נתיב הציות כדרך הבטוחה והיחידה. אלוהים רואה את אנשיו כאחראים למעשיהם בהתאם לאורה של האמת שהובאה לפנייהם. טענות חוקיו צודקות וסבירות, ובחסדו של ישוע ה' מצפה מאיתנו למלא את דרישותיו" (אלן ג'יי וייט, The review and Herald, סקירה ובישור, 25 פברואר 1890).

חישבו על הסמליות שבחזרתם של ישראל למצרים ברצונם למצא שם בטחון. כמה אירוני! מה הם הדרכים שבהם אנו יכולים להתפתות 'לחזור למצרים' במובן הרוחני, כדי למצוא שם את מה שאנו חושבים שאנו לא יכולים לקבל מאלוהים?

התנגדות פומבית

קיראו את ירמיהו 10-44:1. מה עשו השבויים במצרים?

בשבי המצרי, נאלץ ירמיהו להתמודד עם אותה הצרה שהיתה לו בזמן שהוא ואנשיו חיו ביהודה. ביהודה הנביא צריך היה להתמודד עם המנהיגים; ועתה במצרים ירמיהו פונה לדבר לפשוטי העם, שבזמן שביים לקחו חלק באותם חטאים שהמיטו עליהם את החורבן מלכתחילה.

איזו תשובה מפתיעה הם נתנו לירמיהו כאשר התעמת איתם? (ירמיהו 19-44:15).

קושי ליבם והרמייה בחייהם הייתה מדהימה. בעיקרון, הם נצבו לנגד הנביא והתנגדו לכל מה שהוא אמר בשם ה'. הנימוק היה פשוט: בימים הראשונים, לפני הרפורמות של יאשיהו, כאשר הם היו שקועים עד צוואר בסגידה לאלילים, אפילו שריפת קטורת ל"מַלְכֵת הַשָּׁמַיִם וְהַסִּידָן-לָהּ נְסָכִים" כמנחה, חייהם התנהלו על מי מנוחות. הם היו אמידים וישבו לבטח בארצם. עם זאת, זה היה רק לאחר ההתחדשות הרוחנית בימיו של יאשיהו (שבאו מאוחר מדי ולא בלב שלם בכל מקרה) שהאסון פגע בהם. אז, מדוע אם כן, הם צריכים להקשיב לירמיהו ולכל אזהרותיו? התגובתו של הנביא (ירמיהו 30-44:20) הייתה: 'לא, אתם לא מבינים. זה היה דווקא משום שעשיתם את כל הדברים האלה שהאסונות האלה באו עליכם. גרוע מכך, סירובכם העיקש להשתנות משמעו שאסונות נוספים יבואו, והבטחון שחשבתם שתמצאו במצרים הינו אך תרמית ושקר, בדיוק כמו האלילים שלהם אתם סוגדים. בסופו של דבר תדעו את האמת, אבל זה כבר יהיה מאוחר מדי.'

מה לגבי אלו השקועים בחטא וכפירה, ונראה שהכל מסתדר להם על הצד הטוב ביותר, ולעומתם, משיחיים נאמנים מתנסים במבחנים נוראים? כיצד נוכל ליישב מציאות זו?

חומר נוסף למחשבה: כל אורכו, ספר ירמיהו, וכפי שהדבר נראה גם בשאר ספרי התנ"ך, אנו מתעמתים עם שאלת הטוב והרע. וכמשיחיים אנו יודעים מה טוב ומה רע, משום שאלוהים הגדיר מונחים אלה בדרכים רבות ושונות. (ראו למשל: רומיים 7: 7; מיכה 6: 8; יהושע 24: 15; מתי 22: 37-39; דברים 12: 8). אבל מה אם אינך מאמין באלוהים? כיצד תוכל להבחין בין טוב לרע? ובכן, סופר אתיאטיסט בשם סם האריס הציע תשובה. בספרו "הנוף המוסרי" הוא טוען כי הטוב והרע צריכים להיות מובנים רק במונחים של מדע. כלומר, באותה דרך שהמדע עזר לנו להבין את ההבדל בין הכח הגרעיני החזק והכוח הגרעיני החלש, כך גם זה אמור לעזור לנו לדעת להבדיל בין הנכון והשגוי, ובין הטוב לבין הרע. הוא אפילו משער שאולי המדע ירפא את הרוע יום אחד. 'שערו למשל את מה שהיה קורה אם היינו מגלים תרופה לרוע האנושי. תארו לעצמכם, לצורך הוויכוח, שכל שינוי רלוונטי במוח האנושי יכול להתבצע במחיר זול, ללא כאבים, ובביטחה. נניח שהתרופה לפסיכופאטיה מוזנת ישירות לגוף האדם כמו לקיחת וויטמין D. וכך בעצם ניווכח שהרוע אינו יותר ממחסור תזונתי' (הנוף המוסרי, עמ' 109 סיימון ושוסטר, בע"מ, הוצאת קינדל). לעומת זאת, לרוב המדענים, גם אלה שלא מאמינים באלוהים, תהיה בעיה להאמין שהמדע יכול לפתור את הבעיות הללו. אם על כל פנים, אתם לא מאמינים באלוהים, היכן עוד תוכלו למצוא פתרונות?

שאלות לדיון:

1. "לנו כבני האלוהים המאמינים, הכל תלוי באופן בו אנו מקבלים את התנאים של האדון" (אלן ג'י וייט, מסרים נבחרים, כרך ראשון, עמ' 118). מדוע תהיה זאת טעות להניח שהישועה זמינה ללא תנאים? תנאים אינם כמו מעשים, או משהו שנותן לנו אשראי לפני אלוהים. איך נוכל ללמוד להבחין בין הוראת השווא של ישועה על-ידי מעשים (ליגאליות) והלימוד הפסול שישועה היא חסד זול ללא תנאי?
2. חישבו עוד על השאלה הקשה בסוף השיעור של יום חמישי. אם מישהו מצהיר: 'אני לא מאמין בישוע, אני אפילו לא מאמין באלוהים, ובכל זאת תראה איך החיים שלי נהדרים. למעשה, הייתי אומר שהחיים שלי טובים יותר משלך, ואתה משיחי', כיצד היית מגיב?

שיעור מספר 13*
19 - 25 דצמבר

לקחים מירמיהו

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי: ירמיהו 2:13, 6:20, 10:1-7; מתי 9:12; דברים 5:6; ירמיהו 15:1-10, 23:1-8.

פסוק לשינון: "הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם-יְהוָה וְהִקְמַתִּי לְדָוִד צֶמַח צְדִיק וּמֶלֶךְ מְלֹךְ וְהִשְׁכִּיל וַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט וְצִדְקָה בָּאָרֶץ" (ירמיהו 23:5).

הגענו לסוף מחקרנו בספר ירמיהו. היתה זו הרפתקאה; הרבה דרמה, רגש, ואנרגיה באו לידי ביטוי בעלילותיו של הנביא שלנו. כמו כל הנביאים, ירמיהו לא כתב בחלל ריק: המסרים שהביא היו מאת ה' ועבור אנשים בזמן, מקום ובנסיבות מסוימות. ולמרות שנסיבות חייו של ירמיהו היו שונות באופן קיצוני משלנו או מדורות רבים במהלך ההיסטוריה שקראו את הספר, לעקרונות היסוד שהובעו בו כמו נאמנות לאלוהים וציות לחוקיו, יש תוקף שאינו תלוי בזמן לכל אדם בכל דור ודור. ועקרונות יסוד נוספים כגון דת אמיתית, דת של הלב, העומדים בניגוד לטקסים ריקים מתוכן שעלולים להותיר אנשים ברגשות אשלייה של שאננות כוזבת. ובנוסף לכך עוד עיקרון יסודי וחשוב כמו נכונות להקשיב למילות תוכחה, גם כאשר זה בניגוד והיפוך מוחלט ממה שהם רוצים לשמוע. תחייה ותיקון אמיתיים. כגון ביטחון באלוהים והבטחותיו במקום ביטחון בכוח אנושי. והרשימה ארוכה עוד. בואו ונסתכל בשיעור השבוע על כמה מהלקחים הרבים שאנו יכולים ללמוד מהגילוי הזה של אהבת האלוהים לעמו אפילו תוך איומים קשים על תוצאות מעשיהם.

* לימדו את השיעור השבועי לקראת שבת ה-26 דצמבר.

האדון של ירמיהו

אדבנטיסטים שומרי שבת מבינים שבמרכז העימות הגדול קיימת בעיה עיקרית: מהו אופיו של אלוהים? מיהו אלוהים באמת? האם הוא רודן שרירותי כפי שהשטן מייצג אותו, או שהוא אב אוהב ואכפתי שרוצה רק את הטוב ביותר עבורנו? שאלות אלה הן באמת השאלות החשובות ביותר ביקום כולו. אחרי הכל, מה היה מצבנו אם אלוהים לא היה רחום וחנן ארך אפיים ורב חסד ואמת, אלא אכזרי, שרירותי וסדיסטי? היה טוב יותר אם אלוהים שכזה לא היה קיים מאשר שיהיה אחד כזה. אז השאלות הן בעלות חשיבות עצומה. למרבה המזל יש לנו את התשובות, והן נראות הכי ברורות בקורבן המשיח.

"לעולם זה לא יישכח שהאחד שבכוחו האדיר יצר וקיים עולמות אין ספור בכל המרחב העצום של היקום, אהובו של אלוהים, הוד מלכות שמיים, האחד, שמלאכים ושרפים שמחו להעריץ-השפיל את עצמו בכדי לרומם את האנושות שנפלה בחטא; ושנשא את האשמה והבושה של החטא, ואת הידיעה הנוראית שאביו מסתיר את פניו ממנו, עד שהצרות של העולם השרוי בחטא שברו את ליבו, ומחצו את חייו על מזבח הצלב שבגולגולתא. שבורא כל העולמות, קובע כל הגורלות, הניח בצד את כבודו והשפיל עצמו מתוך אהבה לאדם, דבר זה ישלח ויגרום לפליאה וההערצה של היקום העצום לנצח" (אלן ג'י וייט, העימות הגדול, עמ' 651).

כיצד מתגלה הטבע והאופי של אלוהים בפסוקים הבאים בירמיהו? מה אומרים לנו הפסוקים האלה על אלוהים?

ירמיהו 2:13

ירמיהו 5:22

ירמיהו 11:22

ירמיהו 31:3

ירמיהו 3:7

אלה הם רק חלק קטן מהדימויים והביטויים הרבים הקיימים בספר שיגלו לנו משהו על הטבע והאופי של אלוהינו. הוא מקור החיים, הבורא העצום, אלוהי משפט, האלוהים שאוהב אותנו וקורא לנו, שוב ושוב, לחזור בתשובה על חטאינו ולפנות מהנתיבים שיובילו להשמדתנו.

אילו ראיות מצאתם מנסיונכם בחיים על האופי האוהב של אלוהים?

טקסים וחטא

"ישנו מסמך המתעד את המאבק המייאש והאינסופי של אלוהים עם דת מאורגנת, מסמך הידוע יותר בשמו: התנ"ך והברית החדשה" – טרי איגלטון, סיבה, אמונה, ומהפכה: הרהורים על דיון בנושא אלוהים, עמ' 8, מהדורת קינדל).
לא לגמרי נכון... וזה בגלל שהדת של התנ"ך, הדת שאלוהים נתן לאנושות, תמיד היתה 'דת מאורגנת'. מצד שני, אין ספק שבספר ירמיהו, ביקש אלוהים לגרום לאנשים להתנתק מהטקסים הקרים, חסרי התועלת, שהיו מאוד מאורגנים שהשתלטו על אמונתם, טקסים שהם האמינו, כיפרו על חטאם. כפי שנאמר קודם לכן, ובכל זאת שווה לחזור שנית, רוב רובם של מאבקיו של הנביא ירמיהו היו עם מנהיגים וכוהנים ואנשים שהאמינו שבגלל שהם היו הנבחרים של אלוהים, בני אברהם, אנשי הברית, הם היו בסדר גמור עם ה'. איזו תרמית עצובה, תרמית שגם אנו, כזרעו של אברהם (גלטיים 29: 3), צריכים להיזהר ממנה.

מהו המסר של הפסוקים הבאים בירמיהו? וחשוב מזה, כיצד נוכל ליישם את העקרונות שנמצא שם בהתהלכנו עם האדון? (ירמיהו 6: 20, 10: 7-1).

קיראו את ירמיהו 9, 10: 7. אם אי פעם רציתם למצוא מצב שמתאים למה שנקרא 'חסד זול', המונח בהחלט חל כאן. האנשים האלה עושים כל מיני חטאים ולאחר מכן חוזרים לבית המקדש ו'סוגדים' לאלוהי האמת ומבקשים סליחה על חטאיהם!! "בְּאֱלֹהִים אֵין לְהִתְלִי!" (גלטיים 6: 7). אם לא יִשְׁנוּ האנשים האלה את דרכיהם, במיוחד את יחסם לחלשים שביניהם, סופם לעמוד בפני פסק דין קשה. הם חיים בחיי מרמה, עם האמונה הכוזבת שהם יכולים לתבוע את סליחתו של אלוהים ולהמשיך לספק את רצונם החוטא, ללא קשר לתנאים שכרת אלוהים אתם בספר הברית.

מה ההבדל בין מה שירמיהו מזהיר כאן ומה שישוע אמר במתי 9: 12? למה זה חשוב לדעת את ההבדל?

דת של הלב

"וּבָכֶן כָּל אֶחָד מֵאַתְּנֵי יָתֵן דִּין וְחֶשְׁבֹּן עַל עֲצָמוֹ לִפְנֵי אֱלֹהִים" (רומיים 14: 12).

כל כך הרבה בספר ירמיהו מכוון כלפי האומה כולה. שוב ושוב הוא דיבר על ישראל ויהודה במשותף, להלן מספר דוגמאות: "שׁוֹרֵק כָּלָה זָרַע" של אלוהים (ירמיהו 2: 21), או "יָדִיד" של ה' (ירמיהו 7: 12, 15: 11), של אלוהים עצמו "נִחֲלָתִי" (ירמיהו 9: 12), "כְּרָמִי" (ירמיהו 10: 12) ו"עֵדֶר יְהוָה" (ירמיהו 13: 17). ללא ספק אנו מקבלים תחושה של הטבע המשותף של קריאותיו של אלוהים לעם הזה. כמובן שהדבר זהה בברית החדשה, שבה שוב ושוב מוצגת הקהילה כאירגון (ראו אפסיים 1: 22, 3: 10, 5: 27). יחד עם זאת, חשוב שנזכור שהישועה היא אישית, ולא אירגונית. איננו נושעים כעיסקת חבילה. כמו בקהילה בזמן הברית החדשה, יהודה הייתה מורכבת מפרטים, ופה זה, ברמה של הפרט, שהסוגיות האמיתיות והמכריעות מתעוררות. הפסוק המפורסם בדברים 6: 5, **"וְאַהֲבֵתָ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ"**, אם כי נאמר לאומה כולה, כתוב בלשון יחיד ובגוף שני. אלוהים מדבר אל כל אחד מאיתנו בנפרד. בסוף כל אחד מאיתנו, באופן אישי, יצטרך לתת דין וחשבון לאלוהים בעצמו. אנו מוצאים את אותו הדבר גם בירמיהו.

מה מלמדים הפסוקים הבאים על החשיבות של הליכה אישית, פרטית עם אלוהים?

ירמיהו 7: 17

ירמיהו 10: 17

ירמיהו 13: 29

ירמיהו 23, 24: 9

למרות שהכתובים מעידים בשתי הבריתות על טבעה האירגוני של הקהילה של אלוהים, אמונה אמיתית היא ענינו של אדם, בעצמו או בעצמה, כניעה יומית לאדון, בחירה אישית ללכת באמונה וציות.

למרות שאין ספק שאנו, כל אחד בנפרד אחראי לחייו, כיצד נוכל להבטיח שאנו עושים כמיטב יכולתנו בכדי לרומם רוחנית ולעודד אחרים? הבט באנשים בסביבתך הקרובה, האם יש מישהו/מישהי שאתה יכול לומר לו/לה כמה מילות עידוד ונחמה שתרומם את רוחו או את רוחה?

שקיעת האלילים

מה היה אחד החטאים הגדולים ביותר בחיי העם שאיתו נאלץ ירמיהו להתמודד כמעט כל הזמן? (ירמיהו 15-10:1).

מה שמעניין בטקסטים האלה זה לא רק הדרך שבה הנביא חושף עד כמה חסרי תועלת ומטופשים אלילים אלו, אבל גם הדרך בה הוא מעמיד אותם מול אלוהים חיים. האלילים חסרי אונים, ריקים, וכוזבים; איזה ניגוד לאדון שעשה את השמים ואת הארץ! הוא ימשיך לנצח, ואילו האלילים האלה ייעלמו לנצח. אז את מי אנו צריכים לעבוד ולהקדיש את חיינו: לחלש, כוזב, הבל, וחסר אונים, או לה' שכוחו וגבורתו כל-כך גדולים שהוא יצר ומקיים את היקום? כמובן שהתשובה ברורה. אבל למרות שהתשובה ברורה, העובדה היא שאנו נמצאים בסכנה של נפילה לעבודה זרה. למרות שכיום אנו לא עובדים את אותו סוג של אלילים כמו אלה שהיו בזמנו של ירמיהו, החיים המודרניים שלנו מלאים באלילים. האלילים המודרניים האלה יכולים להיות כל דבר שאנו אוהבים יותר מאלוהים; כל מה שאנו 'סוגדים לו' (וסגידה לא תמיד מתבטאת בשירה ותפילה) הופך לאל שלנו, ואנו אשמים בעבודת אלילים.

מהם חלק מהדברים שיכולים להיות לסכנה, דברים שיכולים להפוך לאלילים? מה לגבי דברים כמו כסף, מכשירים דיגיטליים, תהילה, אפילו אנשים אחרים? עירכו רשימה של אלילים פוטנציאליים, ולאחר מכן שאלו את עצמכם: בסופו של דבר, איזה ישועה אמיתית הם מציעים?

כמובן שאנו יודעים אינטלקטואלית שאף אחד מהדברים האלה אינם ראויים לפולחן. אנו יודעים שבסופו של יום אין דבר שהעולם הזה מציע לנו, שום דבר שאנו הופכים לאליל בחיינו, שיכול בסופו של דבר לספק את נפשנו ובוודאי שלא לגאול אותנו. כל הדברים הללו דיי ידועים לנו ובכל זאת אלמלא ניהר, ונשמור את ישוע תמיד לנגד עינינו ואת מה שהוא עשה למענינו כולל את הסיבה לשמה הוא עשה את שעשה, אנו יכולים בקלות רבה להיסחף לצורה מודרנית של עבודת אלילים הדומה לזו שירמיהו מחה נגדה בלהט רב כל-כך.

"בשנות הכפירה האחרונות של יהודה, תוכחות הנביאים הועילו לכאורה מעט מאוד; וכבוא הצבאות הכשדיים בפעם השלישית והאחרונה להטיל מצור על ירושלים, התקווה נגוזה מכל לב. ירמיהו ניבא חורבן מוחלט; ובגלל התעקשותו על כניעה הוא נזרק לבסוף לבית הכלא. אבל אלוהים לא עזב את השארית הנאמנה שהייתה עדיין בעיר לייאוש חסר תקווה. אפילו בזמן שירמיהו היה תחת השגחה צמודה על-ידי אלו שבזו למסר שהביא, הגיעו אליו מסרים חדשים בנוגע לנכוונות השמיים לסלוח ולהציל, מסרים שהיו מקור לא אֶכְזָב של נחמה לקהילת האלוהים מאז ועד לימינו אנו." (אלן ג'י וייט, נביאים ומלכים, עמ' 466).

גם בזמנים הקשים ביותר של כפירה ואבדון, תמיד היו לאלוהים אנשים נאמנים, מעטים ככל שהיו. כמו ברוב הנביאים בתנ"ך, הדגש בספר ירמיהו היה על כפירה ובגידה-כי מאלה רצה אלוהים להושיע את עמו- לאורך כל ההיסטוריה המקראית תמיד נשארה שארית פליטה לאלוהים. וכמובן שכך אנו מאמינים שזה יימשך גם עד סוף הזמן (ראו התגלות 12: 17).

כיצד בא לידי ביטוי רעיון שארית הפליטה בירמיהו 8-23:1? כיצד זה בא לידי ביטוי בזמן הברית החדשה? (ראו גם ירמיהו 18-33:14).

חוקרים ראו בפסוקים 5-7 של פרק 23 נבואה משיחית, נבואת גאולה למאמיניו של אלוהים. למרות שזה נכון שלאחר גלות בבל חזרה שארית, לא היתה זו שיבה מהוללת. עם זאת, המטרות של אלוהים היו אמורות להתממש דרך שושלת היוחסין של דוד, דרך "צֶמַח דָּוִיד", המלך שישלוט יום אחד. לנבואה זו הייתה הגשמה חלקית בביאתו הראשונה של ישוע (ראו מתי 1: 1, 9-21: 7; יוחנן 12: 13). ההגשמה המוחלטת שלה תהיה בביאתו השנייה של המשיח (ראו דניאל 7: 13, 14), כאשר כל האנשים הנאמנים של אלוהים, השריד האמיתי, ישכון לנצח בשלום ובביטחון. הגאולה, שסומלה ראשית על-ידי יציאת מצרים, תהיה סופית, מוחלטת, ונצחית.

במה אתם שמים את יהבכם? כיצד תוכלו ללמוד לסמוך יותר ויותר על הבטחותיו של אלוהים וההגשמה המוחלטת שלהם בחייכם? מה יש לכם מלבדם?

חומר נוסף למחשבה: לפני שנים רבות שליח אדוונטיסטי וי'. ד. פרזי נשא דרשה שנקראה "מנצחים ומפסידים" בה הוא עבר על חייהם של דמויות מקראיות שונות, ובחן את פועלם ועבודתם, ושאל את השאלה לגבי כל אחד: האם ניצח או הפסיד? לדוגמא, הוא הסתכל על יוחנן המטביל, שחי חיים בודדים במדבר. למרות שבסופו של דבר היה ליוחנן קהל חסידים קטן, זה לא הסתכם בהרבה, ובוודאי שזה לא היה הקהל שהיה לישוע, שבא לאחר מכן. וכמובן שיוחנן חי את ימיו האחרונים בכלא טחוב וקר שבו, לעיתים, היה מוטרד מספקות, עד שלבסוף כרתו את ראשו. אחרי שבחן את כל קורותיו של יוחנן (מתי 14) הוא שאל "האם יוחנן ניצח או הפסיד?"

מה לגבי ירמיהו הנביא? כמה מוצלחים היו חייו? הוא סבל מאוד, והוא לא פחד ליילל ולקונן על כך. מלבד כמה מקרים חריגים, נראה כי הכוהנים, הנביאים, המלכים, והאספסוף לא רק שלא אהבו את מה שהיה לו לומר, אלא התרעמו עליו בעקביות. הוא אפילו נראה כבוגד בבני עמו. בסופו של דבר הגיעו החורבן והאבדון, שאת חייו בילה בלהזהיר מפניהם, כי שוב ושוב דחה העם את דבריו. הם זרקו אותו לבור בוצי, בתקווה ששם הוא ימות. הוא חזה בעמו נכנס לגלות נוראה בעוד שירושלים ובית המקדש נהרסו כליל. ובכך, מנקודת מבט אנושית, לא הלך לירמיהו כל-כך טוב. מנקודת מבט מסוימת, ניתן לטעון שחייו היו די אומללים.

שאלות לדיון:

1. ירמיהו ניצח או הפסיד? מהן הסיבות לבחירתכם? אם אמרתם שהוא ניצח, מה זה אומר לנו על כמה זה חיוני שלא לשפוט את המציאות על-פי אמות המידה של העולם? באיזה סטנדרטים אנו צריכים להשתמש בכדי לנסות להבין מה נכון ומה לא נכון, מה טוב ומה רע, מהי הצלחה ומהו כישלון?
2. באילו דרכים אנו רואים את חייו ופועלו של ישוע מיוצגים בירמיהו? מה הם הקווים המקבילים?
3. מוקדם יותר השבוע ראינו את הבעיה של אמונה שפולחן דתי ללא שינוי בלב הוא אשליה ותרמית. מהו חסד אמיתי, בניגוד לחסד זול, חסר ערך, חסד המוליך שולל שממנו אנו מזהרים כאן?

חטיבה דרומית של אפריקה והודו

